Joannis Miltoni ANGLI PRO SE DEFENSIO

CONTRA

Alexandrum Morum ECCLESIASTEN,

Libelli ſamoſi, cui titulus, *Regii ſanguinis clamor ad cœlum adverſus Parricidas Anglicanos*, authorem rectè dictum.

LONDINI,
Typis Neucomianis. 1655.

Joannis Miltoni ANGLI PRO SE DEFENSIO CONTRA *Alexandrum Morum*, &c.

Ihil equidem aut antea inauditum, aut meâ tum expectatione alienum, cùm Libertatis causam primò accepi defendendam, usu venturum mihi arbitratus sum, si liberatores Patriæ, cives meos, unus præ cæteris publicè laudassem, Tyrannorum jus infinitum atque injurium coarguissem, ut improborum omnium in me propè unum ferrentur odia, atque redundarent. Prævidebam etiam tum bellum vobis, Angli, cum hostibus haud diuturnum; mihi cum perfugis, & eorum mercenariis sempiternum propemodum fore: ut

ut quorum vos tela de manibus eripuiſſetis, eorum in me maledicta atque convicia eò acriûs conjicerentur. In vos ergo furor hoſtium atque impetus deferbuit; mihi, ut videtur, ſoli hujus belli reliquiæ ſuperſunt; contemptiſſimæ quidem illæ, ſed ut ferè ſunt infimorum impetus animalium, ſatis infeſtæ. Non perditorum duntaxat civium, ſed exterorum etiam ut quiſque alienarum rerum plus nimiò curioſus, ut quiſque importuniſſimus, corruptiſſimúſque eſt, in me involat, officii tantummodo mei ſatagentem; in me omne virus & aculeos dirigit. Quo fit, ut quod plerique ad commendationem operis, & audientiam ſibi faciendam præfari initio ſolent, ſe ab exili atque humili rerum materiâ ad res dictu graviſſimas atque maximas aſpirare, id mihi in præſentia nequaquam conceſſum ſit; ut cui nunc contrà vel invito atque nolenti à rebus maximis & glorioſiſſimis dicendis ad res obſcuras, anonymorum latebras, & adver-

sarii turpissimi persequenda lustra atq; flagitia necessariò sit descendendum. Quod etsi parũ exordienti honorificũ & ad reddendos lectorũ animos attentiores minus accommodatũ esse videatur, habet tamen quod exemplo haud absimili, cùm viris optimis & præstantissimis idem contigerit, consolari possit: siquidem & Africanus ipse Scipio, postquam ea gesserat quibus nihil in eo laudis genere felicius aut majus potuit, inclinatione rerum suarum perpetuâ & decrescente semper suæ virtutis materiâ usus esse videtur: Et primò Dux quidem summus, atque Hannibale superior, mox contra hostem Syrum & imbellem Legatus, Tribunorum deinde impotentiâ vexatus, suam tandem cõmunire villam Liternensem contra fures atque latrones coactus est: in hac tamen rerum suarum declivitate atque descensu par ipse sẽper sibi & æqualis dicitur fuisse. Unde ego, atque aliis aliundè monitis, quicquid sortis aut provinciæ dederit

modò Deus, multo licet priore angustius, atque tenuius, id non aspernari erudior. Sed quemadmodum Dux bonus (quidni enim bonos in omni genere liceat imitari?) contra hostem qualemcunque boni Ducis officium explebit; vel si hoc nimis invidiosum est, ut sutor bonus, ita enim vir sapiens olim philosophatus est, ex eo quodcunque est ad manum corio calceamentum quàm potest optimum conficiet, sic ego ex hoc calceamento (argumentum enim cùm instituissem dicere, puduit) trito præsertim jam antea atque dissuto, siquid concinnare quod legentium auribus tantum non fastidio sit potero, experiar. Parsurus utique omninò huic operæ, nisi accusationes mihi nescio quas falsas, & mendacia objecisset adversarius, quam ego maculam aut suspicionem adhærere mihi minimè volo. Quando hoc necessariò tollendum mihi onus est, dabit quisque veniam, uti spero, si populo qui non defui pridem & Reipub.

Reipublicæ, mihimet nunc non defuero.

Quoniam itaque *tuam fidem*, More, quam in ipso libelli titulo tu *publicam* vocas, Ego publicatam jamdudum & perditam scio, ita ultrò statim nobis obstringis, ut *siquid eorum in te agnosceres*, quæ de te ego scripserim, *majorem in modum irascerere*, ex ore inprimis tuo, quo laqueo solet improbus irretiri semper & capi, judicandum te omnibus atque damnandum addico. Cùm enim & ex perpetuâ calumniâ, quâ meum omne dictum aut factum in deterrimam partem trahis, méque obruere invidiâ quæris, & ex contumeliis, quas semper iniquissimas undique in me arripis jaciendas, ex omnibus denique signis atque indiciis iræ facilè appareat vehementissimè te, quamvis id usque neges, & apertissimè irasci, effugere non potes quin arguaris agnoscere in te ea, quæ vel *affinxisse* tibi me ais, vel in lucem protulisse.

Duæ ſunt res quarum ego te poſtulabam: altera injuriarum, altera flagitiorum. Injuriarum, quòd libelli in nos clamoſiſſimi Author extitiſſes; nam quòd populum Anglicanum ſatis lædere exiſtimares te non poſſe, niſi me eximiè præter cæteros læſiſſes, id ego honori mihi potius, quàm contumeliæ duco. Flagitia verò tua commemorare, ut dignum erat, idcirco non gravabar, ut oſtenderem, ſiquidem is eſt habendus clamoris author, qui edidit, & alius certè præter te nemo hactenus comparuit, quàm caſto ex ore clamor ille prorupiſſet. Quid tu ad hæc? negas te authorem illius libelli; & ita ſedulò, ita prolixè negas, cùm tamen liber ille nequaquam tibi diſpliceat, ut magis mihi pertimuiſſe videare, ne illum librum ſcripſiſſe, quàm ne illa in te tot probra admiſiſſe reperiaris; de quibus ſic leviter & timidè, ſed ſimul verſutè ac veteratoriè te purgas, ut nemo non ſubeſſe ulcus perſpiciat. Haud incallido for-

tasse consilio; nam quis unum libellum scripserit, quàm quis multa stupra fecerit difficilior longè est probatio; libellus sine arbitris confici potuit; hæc sine sociis, & scelerum conscìis non potuerunt: illic vestigia penè nulla necessariò apparent; hic plurima indicia & præcedunt, & unà adsunt, & subsequuntur. Itaque, si pernegasses ad te librum illum pertinere, arbitrabaris eâdem operâ & fidem meam de reliqua tua vita saltem apud longinquos infirmari, & meâ credulitate atque injuriâ, quâ te scilicet temerè violassem, tuam magnâ ex parte levari infamiam: sin ire inficias de libello non posses, restare tibi hoc solum prævidebas, quo nihil difficilius erat aut acerbius, ut de moribus & flagitiis haud perfunctoriè respondendum tibi esset. Verùm ego nisi hoc doceo, nisi planum facio aut te authorem illius libelli famosissimi in nos esse, aut te satis caussæ præbuisse cur pro authore meritò haberi debeas, non recuso quin abs te

victus in hac causâ cum dedecore atque pudore turpitèr discedam; nullam à me culpam neque imprudentiæ, neque temeritatis maledicentiæ deprecor.

Prodiit hoc biennio anonymus & probrosus liber, *Regii sanguinis clamor ad cælum adversus Parricidas Anglicanos* inscriptus; in quo libro, cùm Respublica Anglorum tota, tum nominatim *Cromuellus*, eo quidem tempore nostrorum exercituum Imperator, nunc totius Reipublicæ vir summus, omni verborum contumeliâ laceratur: Secundùm eum, sic illi anonymo visum est, maledictorum pars maxima in me conjicitur. Vix suis integer schedulis liber iste in Consilio mihi est traditus; ab eo mox consessu qui quæstionibus tum præfuit, alter mittitur: significatum quoque est, expectari à me hanc operam Reipub. navandam, ut huic importuno clamatori os obturarem. Verùm me, tum maximè, & infirma simul valetudo, & duorum

duorum funerum luctus domesticus, & defectum jam penitus oculorum lumen diversâ longè sollicitudine urgebat : foris quoque adversarius ille prior, isti longè præferendus, impendebat ; jamjamque se totis viribus incursurum indies minitabatur : quo derepente mortuo levatum me parte aliquâ laboris ratus, & valetudine partim desperatâ, partim restitutâ, utcunque confirmatus, ne omnino vel summorum hominum expectationi deesse, vel omnem inter tot mala abjecisse curam existimationis viderer, ut primùm de isto Clamatore anonymo certum aliquid comperiendi facultas data est, hominem aggredior. De te, *More*, dictum hoc volo : quem ego (quamvis tu nunc, quasi insons omnium atque insciens falsò te accusari vocifereris) nefandi illius clamoris vel esse authorem, vel esse pro authore haud injuriâhabendum statuo. Et cur sic statuam nunc audies. Primùm ego, neque hoc leve putaveris, famam com-

munem,

munem, consentientem, constantem sum sequutus; neque eam solùm quæ populi vox, & ab antiquis Deà credita est, & à nobis hodiè vox Dei nuncupatur, sed eam etiam, ut legitimè tecum agi intelligas, quam Jurisperiti ab authoribus & probis & benè notis exortam, fidem adjicere testimonio docent. Verè hoc dico & religiosè, me toto biennio nullum neque popularem, neque peregrinum conveniffe, cum quo de isthoc libello sermones mihi fuissent, quin omnes unâ voce te ejus Authorem dici consentirent, neminem præter te alium nominarent. Ita universim obtinuit hæc fama, ut te possim ipsum hujus rei testem producere. Recita tuum ipse testimonium.

Testimonium Mori, pag. 10.

Neque verò tacui, si cui fortè subiit aliquid ejusmodi suspicari, sed palam & exertè respondi reclamans, conquestúsq; sum invito supponi mihi fœtum alienum, siquidem illius auctor libri

vel

vel ex parte vel in totum existimarer.

Quamvis hoc falsum sit tacuisse te, aut reclamasse quod plurimi testantur, qui te de eo libro & confitentem & gloriantem audierunt, dum hoc tutum tibi, aut lucro aut honori credidisti fore, hìc tamen vides, quàm hæc fuerit concepta altè, nec sine causa procul-dubio, hominum opinio, ut ne familiaribus quidem tuis persuadere potueris, quo minùs *reclamantem* te & *conquerentem* atque *invitum* illius libri authorem *vel ex parte vel in totum existimarint*. Quid si ego, qui te nostris partibus inimicissimum esse, & de Republicâ nostrâ pessimè solere loqui loqui intelligerem, hâc plusquam famâ nixus, hâc hominum non vulgarium communi opinione atque consensu adductus, hoc pro certo sumpsissem, te hunc libellum composuisse? Tu contra quid affers, quamobrem tantæ hominum, etiam amicorum tuorum consensioni de inimico nostro facilè habere

habere fidem non debuerim? Factum negas. At quotusquisque est reorum, qui multis etiam testibus in judicio convictus atque damnatus, in ipso supplicii loco, ubi etiam pœnâ capitali jamjam plectendus est, pernegare crimen suum non soleat; immò secretum quodvis anteactæ vitæ facinus suum proferre in lucem non malit, cujus pœnas meritas dare se nunc dicat, quàm de illo crimine confiteri de quo sit condemnatus? Accedit quod is tum negat, cùm sententiâ jam latâ, cùm expeditâ & imminente jam securi, nihil juvat neque prodest negare: Tu propterea, quòd prodest, quòd est cur metuas, quòd manendum tibi in iis provinciis si faterere non esset, idcirco negas. Pacis articulos inter Nos & Fœderatas Provincias *Latinè conditos* vertisse te dicis. Legito itaque nonum, decimuin, & undecimum, quos tu cùm vertebas, solùm vertere debuisti.

Arti-

Articulus pacis nonus.

Quod neutra dictarum Rerump. hostes alterius Reipub. declaratos vel declarandos, in ejus dominia recipiet, neque eorum alicui in prædictis locis vel aliò quocunque, etiam extra sua dominia auxilium, consilium, hospitium concedet, nec istiusmodi hostibus ullum auxilium, consilium, hospitium, favorem, pecunias præstari permittet.

Articulus decimus.

Quòd si alterutra dictarum Rerumpub. aliquem suum fuisse & esse hostem, & in sua dominia receptum esse, aut ibidem commorari per literas suas publicas alteri significaverit, tunc illa Resp. quæ hujusmodi literas receperit, intra spatium viginti octo dierum tenebitur dicto hosti mandare, ut extra sua dominia exeat. Et siquis prædictorum hostium intra quindecimum diem non exiverit, singuli morte & amissione bonorum multabuntur.

Articulus undecimus.

Quòd nullus hostis publicus Reip. Angliæ

Angliæ in aliqua oppida, vel alia loca recipietur; neq; Domini Ordines Generales alicui hujusmodi hosti publico in locis prædictis, pecuniis, commeatu, aut alio quocunque modo auxilium, consiliũ, aut favorem dari permittent.

Hæccine audis? quàm diligenter, quàm severè ab utraque Republica tribus continuis articulis cautum, atque provisum sit, nequis alterius hostis ab alterutra vel hospitio vel tecto recipiatur; qui hostis declaratus vel declarandus ab alterutrâ sit, ei ut aquâ & igni ab altera sit interdicendum, ut morte etiam multandus sit, ni intra dies quindecim post denunciatum sibi discessum sarcinas collegerit? Hæccine, inquam, sine metu ac trepidatione audis? qui si hostis esse aut fuisse deprehendêris, nósque ut viros fortes decet, in sententia persistemus, neque articulos otiosos ad numerum duntaxat composuimus, ubi tua illa stipendia, & sacrarum Historiarum professiones? cui de tota illa ditione intra

paucos

paucos dies decedendum erit; & relictis Historiis, illa vitæ tuæ fabula nequissima nescio quibus in terris peragenda. Quis enim hostis noster magis publicus est dicendus, quàm is, qui libro famosissimo in vulgus edito totam Angliæ Rempubl. inhumanissimis verborum contumeliis proscindit atque dilaniat? latrocinii, cædis, perduellionis, impietatis, parricidii, immò novo prorsus vocabulo deicidii demùm incusat; omnes Principes, Populos, Nationes in nos, tanquam in monstra ac pestes generis humani ad arma, quantum in se est, concitat; & quasi ad commune atque sacrum bellum nobis inferendum hortatur? Hunc tu confecisse librum nisi pertinaciter negares, nullus nunc locus consistendi iis in locis tibi esset. Cum igitur tibi tam sit omnino periculosum fateri, cùm incolumitatis & commodorum tuorum, ac prope salutis tam vehementer intersit librum istum ejurare, cur tua inimici & improbissimi hominis

nis negatio contra famam constantem, immò verò quod plus est, contra tot hominum satis perspicacium, & amicorum aliquot tuorum opinionem valere debeat, non video. At enim dicis, non te solum negasse; testem habere *reverendum antistitem Ottonum*, qui clarissimum Duræum *admonuerit te illius libri non esse auctorem, sibi probè notum auctorem longè alium.* Itaque ex ipsis Duræi literis ostendam, neque probè hoc novisse Ottonum, neque testem omnino esse, vel si quid testatur, ex eo reddi te multo quàm antea suspectiorem.

Ex literis Duræi, Haga, April $\frac{14}{24}$ 1654.

Quod ad responsum Miltoni ad eum librum, cui titulus Regii sanguinis clamor: Equidem à Ministro quodam Midelburgensi, qui Mori perfamiliaris est, certior sum factus, Morum non esse illius libri authorem, sed Ministrum quendam Gallicum, quem Morus sub conditione silentii eidem nominavit.

Et

Et ex aliis alteris Amsterodamo,
April. $\frac{19}{29}$. 1654.

Cum D. Ottono colloquutus sum; hic quidem acerrimè Regius est, & Moro perquam intimus; idque mihi dixit, quod superioribus literis ad te scripsi, Morum non esse *Clamoris Regii sanguinis* authorem.

Ex quibus hoc in primis nemo non intelligit, Ottono, ut qui partibus Regiis addictissimus, nobis inimicissimus, Moro à secretis sit, ne si sua quidem fide quicquam afferat, credendum esse. Nunc autem cùm apertè fateatur Ottonus, quicquid hac de re sciat, abs te hausisse, tuâ solâ authoritate niti, tuum hoc apud se depositum arcanum esse, non hoc Ottoni testimonium, sed tua adhuc sola negatio est: immò verò potiùs tua clara confessio dicenda erit, illius te libelli vel componendi vel procurandi cum paucissimis esse conscium; si non authorem, at certè socium & administrum; vel tuâ operâ vel tuo consilio librum illum fuisse edi-

tum. Quod si ita est, ut est sanè per tuum testem, ex tuometipsius ore verisimillimum, equidem haud metuo, ne te falsò insimulasse dicar, si vel authorem ipsum affirmaverim te, vel eodem numero habuerim. Quis non jam planè perspiciat, quàm penitùs ex sinu tuo liber iste prodierit? quàm non de nihilo constantissima de te ista fama invaluerit? verùm adhuc clarius hoc idem statim perspicere cuivis licebit. Jam enim à fama, quod postmodū apparebit, minimè fallaci, ne vocis invidiâ contra me utaris, ad justam probationem & compertissimos mihi testes transeo. Accipe in primis literarum partem, quæ haud ita multo pòst Lugduno Batavorum sunt datæ, quàm libellus iste clamosus Hagæ-Comitis est editus. Missæ sunt hæ literæ ad amicum quendam meum ab homine & docto & prudente, & rerum peritissimo, mihi satis noto, & in Hollandia notissimo: in quibus libelli cujusdam famosi factâ mentione, hæc statim verba subjungit. *Li-*

Literæ Leidenses, Septemb. 27. stilo novo. 1652.

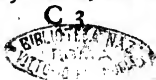
Nec majoris momenti est iste Mori liber, cui titulus Clamor Regii sanguinis ad cœlum: satísque vendibilis fuit, donec Author illius vitiatâ Salmasii uxoris ancillâ, ipse suam existimationem commaculavit. Hæ literæ, eodem puto mense, integræ sunt evulgatæ, inque actis diurnis apud nos, quinto quoque die hebdomadæ prodire solitis, palam extant; ejusque authoritate vel qui misit eas, vel qui edidit, fidem facilè suam tuentur, meam absolvunt. Hæc habui neque levia, neque ullo modo contemnenda, cur hunc Regii sanguinis clamorem opus tuum esse crediderim: famam constantem, non vulgi, sed amplissimorum hominum per biennium totum opinionem atque consensum, literas viri intelligentissimi atque honestissimi vicina ex urbe missas, quibus an quid certius in re præsertim longinqua de inimico & extraneo homine, &

omni infamiâ jamdudum cooperto, expectandum fuerit aut requirendum, haud scio. Age verò; ne tu me tristem nimis & obstinatum queraris, aliquanto laxiùs te habebo, quo deinde fortiùs teneam atque constringam: quoniam attributum tibi librum elegantulum sic aversaris atque horres, contra hæc omnia quæ afferre hactenus potui tam valida, tuam valere singularem & suspectissimam negationem patiar; remittam tibi hoc totum atque largiar, non esse te hujus libelli, qui Regii sanguinis clamor inscribitur, authorem; & tamen, quod jam forsitan expectas, non sic abibis. Constat iste liber & coagmentatur proœmiis quibusdam & epilogis, Epistolâ ad Carolum, alterâ ad Lectorem, clauditur carmine, altero in Salmasium *Eucharistico*, altero in me diffamatorio: si ullam hujus libri paginam, si versiculum fortè unicum scripsisse aut contulisse, si edidisse, aut procurasse, aut suasisse, si denique edendo præfuisse,

isse, aut vel operæ tantillum accommodasse te reperero, quandoquidem nemo alius existit, tu mihi solus totius operis reus,& author,& clamator eris. Neque verò meam hanc severitatem, aut vehementem animum esse dixeris; idem apud omnes fere gentes jure & æquissimis legibus est comparatum. Quod ab omnibus receptissimum est, adducam, jus civile Imperatorium.

Legito Institut. Justiniani, l. 4. de injuriis, Tit.4.

Siquis ad infamiam alicujus libellum, aut carmen (aut historiam) scripserit, composuerit, ediderit, dolóve malo fecerit, quo quid eorum fieret, &c. Adjiciunt aliæ leges; *Etiamsi alterius nomine ediderit, vel sine nomine.* Et omnes decernunt eum pro authore habendum esse atque plectendum. Quæro nunc ex te, non utrùm Regii sanguinis clamorem,sed an præmissam clamori epistolam Carolo dicatam, ullámve ejus particulam feceris, scripseris,edideris, edendámve curaveris?

raveris? quæro an alteram ad lectorem, quæro denique an illud infame carmen condideris, aut vulgandum curaveris? nihildum ad hæc respondisti; si clamorem ipsum tantummodo abdicasses, omnémque ejus particulam gnaviter ejurasses, salva fide evasisse te putabas, nósque probè ludificasse; Epistolam videlicet ad Carolum filium, aut ad Lectorem, carmen etiam Iambum, Regii sanguinis clamorem non esse. Tu itaque sic breviter habeto, ne tergiversari in posterum queas, aut prævaricari; ne diverticulum ullum, aut latibulum sperare; ut jam sciant omnes quàm non mendax, sed veriloqua, aut saltem non de nihilo ista fama de te increbuerit, tu, inquam, sic habeto: me non famâ solùm, sed eo testimonio, quo nullum certius esse potest comperisse, te & libelli totius, cui Regii sanguinis Clamor est titulus, editionem administrasse, & operam typographicam correxisse, & Epistolam illam ad Carolum

lum secundum, Vlacci nomen præferentem, vel solum, vel *cum uno atque altero* composuisse. Id quod tuum ipsum nomen Alexander Morus exemplis aliquot illius epistolæ subscriptus, multis ejus rei testibus oculatis clariùs indicavit, quàm ut negare aut expedire te ullo pacto queas. Si dicis, importunitati quorundam amicorum te hoc dedisse, ut epistolæ nomen tuum apponeres, non aliunde quàm ex ore tuo sic excusanti tibi occurro. Qui solenniter affirmas, & eo præsertim loco paginæ 39. in quo, ut credatur tibi enixè flagitas *tueri te tua, aliena tunc demum forte curaturum, cum excussus propriis fueris.* Teipso itaque flagitante, credendum non est te nomen tuum illi Epistolæ fuisse subscripturum, tua nisi esset: id quod sequente paginâ penè confiteris, tuámque ipse fraudem detegis & fallaciam, quâ fretus Clamoris authorem te esse toties negas. *Nam quis non misereatur,* inquis, *hallucinationis tuæ, cùm Præ-*

fationem Typographo tribuis modo, modo adimis: Clamorem totum in me confers, qui ne particulam quidem ullam ejus extuli. Hoc cui non subroleat? cùm Præfationis seu Epistolæ simul & Clamoris mentionem facis, Clamoris ne ullam quidem particulam conferri in te finis; Præfationis nullam respuis, nullam inficiaris: immò quasi errorem meum videris propemodum ridere, quòd sat s constanter non dixerim tuam esse. Si insciente te & prorsus ignaro factum hoc dicis, ut nomen tuum subscriberetur, primùm credibile non est quenquam esse ausum mittendæ ad Regem Epistolæ cum dedicato libro excusæ, alienum nomen ipso inconsulto subscribere. Complures deinde sunt, qui ex te ipso audierunt, cùm tuam esse illam epistolam vel interrogantibus faterere, vel ultrò ipse prædicares. Verùm tua nécne fuerit, non admodum laboro; túne solus an *cum uno aut altero* eam composueris; quod & hìc pag. 41. sub-

ſubindicare ludibundus propè videris. Te iſtius ego non Epiſtolæ duntaxat, ſed & libelli infamiſſimi ſolum propè conſcium, te ejuſdem editorem aut edendi adminiſtrum, te Epiſtolæ ad Carolum aliquammultis exemplaribus divulgatæ ſubſcriptorem notiſſimum, te ſcriptorem etiam confeſſum, te ergò omnium legum conſenſu atque ſententiâ totius operis authorem ipſum tuo ore convictum atque conſtrictum teneo. Hæc quo dicam teſtimonio tam remotus, & unde mihi tam liquidò conſtare potuerint, ſi quæris, non famâ, inquam, ſolâ, ſed partim teſtibus religioſiſſimis qui coràm hæc mihi ſanctiſſimè aſſeverarunt, partim literis vel ad alios vel ad me ſcriptis. Literarum verba ipſa expromam, ſcribentium nomina non edam; propterea quòd in rebus alioqui notiſſimis neceſſe non habeo. Hem tibi imprimis ab homine probo, & cui ad hanc rem perveſtigandam haud mediocris facultas fuit, literas Hagâ Comitis ad me datas.

Ex

Ex literis Hag.Com.

Exploratissimum mihi est, Morum ipsum Clamoris Regii sanguinis exemplar nonnullis aliis imprimendum obtulisse, antequam Vlaccus illud accepisset; ipsum corrigendis operarum erratis præfuisse; ab ipso exemplaria, ut primùm quodque absolutum est, compluribus impertita ac dissipata.

Viden' ut hæc dilucida atque distincta sint, ut non dubiis rumoribus collecta, sed datâ operâ ac diligentiâ hominis iis in locis ac rebus versatissimi, pervestigata & inquisita, certissimis indiciis comprobata atque comperta? Atqui testem, inquies, unum jus omne rejicit: en itaque ex ore duorum testium, quo testimonio neque sacrum, neque civile jus quicquam amplius aut locupletius desiderat, firmatum à me omne verbum, ut dicitur, & corroboratum habebis. Accipe nunc sis quæ vir honestissimus idemque intelligentissimus & certò sibi cognita, & illic testatissima Amsterodamo sic scribit.

Ex

Ex literis Amsterodamo.

Certissimum est omnes ferè per hæc loca Morum pro authore illius libri habuisse, qui *Regii sanguinis clamor* inscribitur : nam & schedas à prælo exceptas ipse correxit, & aliqua exempla subscriptum dedicatoriæ nomen Mori præferebant, cujus & ipse author erat; dixit enim ipse amico cuidam meo, se illius Epistolæ authorem fuisse: immò nihil certius est, quàm illam sibi Morum vel attribuisse, vel agnovisse pro sua.

Verùm requiris adhuc tertium: non id quidem cogit lex, attamen indulget. Esto; largissimâ per me lege utere: potest fieri, ut terni opus sint testes: coarctatum tibi à me juris quicquam non dices. Addo jam tertium.

Ex alteris literis Hagâ Comitis.

Dixit mihi Hagæ Comitis vir quidam primarius, habere se Regii sanguinis Clamorem, cum ipsa Mori epistola.

Vides quàm largiter tibi admetiar: clara enim hæc ſunt, quis neget? tu tamen ſcito clariora apud me eſſe, quæ datæ fidei causâ reticeo, quàm quæ nunc palam exhibeo. Quod ſi adhuc tamen vis cumulum, fortaſſis accedet. Interea nunc libero ac ſoluto animo ad reliqua proficiſcor; quandoquidem id quod Deum Opt. Max. precatus ſum, adeptum me eſſe ſpero, ut nemini videar, viro præſertim bono & intelligenti, incertis rumoribus elatus temerè, accuſationem contra te falſam inſtituiſſe, nec fictis criminibus innocentem, quod quereris, & immeritum perfudiſſe, ſed tectum atque duplicem veris redarguiſſe, latentem atque ſectantem tenebras in lucem protraxiſſe: quod quidem & ex ipſa teſtimonii claritate perſpicuum eſſe reor, & in ipſis plurimorum hominum non conſcientiis modò, ſed & ſermonibus, ubi hæc geſta ſunt, clarius elucere. Quibus ſi ego teſtimonium denuntiare poſſem, obruerere mihi crede, multitudine tot

teſtium:

testium: quos tamen aliquando sponte suâ veritati tam illustri, si opus erit, sua nomina palam daturos esse confido: quòd si hanc probationis vim atque evidentiam, quàm ne Judex quidem severissimus repudiasset, tu falsam tamen esse, id quod incredibile est, contendere audebis, erit fortasse cur de tuo queraris atque deplores infortunio; aut iratum tibi atque infensum agnoscas Deum, qui per aliorum vel errorem vel mendacium assignati tibi hujus libelli illa alia tua dedecora in Ecclesia diutius non ferenda, latiùs patefieri, & personam illam ecclesiasticam, quam circumfers impudentissimè, detrahi tibi voluerit; me cur incuses deinceps aut reprehendas non erit, immo nec unquam fuit, velles modò tua in nos commissa recognoscere; verùm illa mordicùs inficiari nimiùm tibi expedit, & simul pergis lacessere. Noli igitur, quod jam iterum moneo, me inculpare, si rursus quæ nolis nunc vicissim audieris. Sed videamus quid sit.

Primùm

Primùm occurrit mihi, nec opinatò, mea pro Pop. Anglicanò Defensio secunda, typis Vlacci malevoli mendosissimè ac malitiosissimè excusa; omissis nonnunquam verbis integris, non sine structuræ totius atque sententiæ vel depravatione vel interitu. Quod ego omnes volo monitos, qui mea curant legisse, nequid meum ex officina hominis inimici & veteratoris exire integrum aut sincerum existiment. Huic accessio est, Vlacci itidem mala merx, *Alexandri Mori fides publica.* Ita ego quos à me longissimè summovisse ac protelasse sum ratus, eos vel invitus sub iisdem pellibus conjunctissimos mihi reperio. Sic est profecto; qui liberrimè riserit hos homines, sibi devinxerit. Cavendum sanè & procul fugiendum erit cui putaverint isti nasum esse aduncum; ne aliquando satis irrisi, irridentis naribus duntaxat uncis ipsi sese tanquam uniones hinc atque inde suspendant. Cognoscite verò nunc adversarium, siquis

unquam fuit, degenerem, iniquum, odiosum. Nam ut primùm,nescio quo casu per amicum meum, non id agentem ut ab isto gratiam iniret ullam, intellexit me ad Clamorem Regii sanguinis responsum in se edere, æstuare mens hominis conscia, & omnes in partes versare se cœpit. Inter alia trepidantis atque degeneris animi indicia, qui libellum modò famosum tam cupidè, támq; improbè in alios edidisset, libellum nunc supplicem ad Legatum Fœderatorum Ordinum apud nos commorantem scribit, orans atque obsecrans, uti cum Dom. Protectore quam instantissimè de supprimenda mea Defensione ageret. Cùm responsum tulisset impetrari nequaquam id posse, exire nihilominus in lucem, jamque adnavigare animadversorem in se librum cum spicilegio quodam & collectaneis facinorum suorum, conturbatus,& huc,illuc cursitans,circumspectissimus deinde homo,totus in speculis est; oculos ab litore dimovere

vix

vix audet; ubi advenisse librum cognovit, suúmque statim indicem sensit, prece nescio an pretio exorat librarium, ut exemplum illius libri ullum ne divenderet, donec ipse responsum suum confecisset; id est, ut commercii fidem violaret, donec iste *fidem publicam* conflasset. Ita bonus ille vir quingenta plus minus exempla rectè & emendatè edita suo arbitratu premit, dum Vlaccus interim jacturam alienam suum ratus compendium, quot sibi videtur mendosa imprimit. Bene agis, Vlacce, ut consuevisti; sed auctarium hoc damni quid sibi vult adjectum? cur appendices vos ipsos adjunxistis mihi, hominum importunissimi? nemóne ut possit me velle, quin vos quoque vel ingratissimum onus unà ferre cogatur? Ergo ego, ut videtur, non cæcus, sed cæcias, quos volebam propellere nebulones, attraxi. Tu verò, adeóne tibi, More, tuóque sive genio sive ingenio diffisus es, ut victurum te, & in manus hominum perventurum despe-

desperares, nisi te mihi assectam quocunque irem, malè conciliatum agglutinares, & emptoribus etiam nolentibus te obtruderes: verùm expertus jam didici quid sit picem attrectare; & erat hoc, opinor, haud minus Vlacci astutiâ provisum, qui non Typographus solùm, sed arithmeticus, quod jam fateor, vetulus, metuebat ne *Alexandri Mori* neglecta *fides publica* jaceret, séque à soricibus ægrè tueretur, nisi hanc artem Alligationis, verè cauponariam, adhibuisset, & vile ac vitiosum vendibili miscuisset. Age verò, quoniam necesse est cum Defensione pro pop. Anglicano, Alexandri Mori fidem publicam coemere, quanquam parva hæc, utcunque nummulorum jactura erit, discere ex te avemus, quid sit *Mori fides publica?* utrùm confessionem tuæ fidei publicam nobis exhibes, an quid in symbolum? Hæc enim tua fides publica est, opinor; privata an sit dicant, qui te Spir. Sanctum non agnoscere accusant.

Quid ergo est? tuámne dicamus fidem esse publicam, an fidem publicam esse tuam? Tuam fidem sicut & pudicitiam esse publicam, non est difficile ut credamus. Qui enim alienas uxores & ancillas vis esse publicas, quidni tua omnia, pudorem etiam ac fidem publicam esse velis? An verò hoc est quod dicis, fidem publicam esse tuam? at hoc quì potest fieri? Túne fidem publicam pro scorto abduxisse te putas, tua ut simul esset & publica? aut captiosus hic titulus est, aut sensu vacuus. Si tua fides hæc est, quemadmodum est publica? si publica est, quemadmodum est tua? Relinquitur ut vel imprudens hoc titulo significasse videare cùm Alexandri Mori fides publica sit, adeóque non tua; rursus cùm tua sit, ideóque non publica, hanc quam affers fidem repugnantem & implicitam, nec publicam esse nec tuam: Quid ergo? aut dubiam, aut inanem, aut denique nullam. Quòd si contendis hanc fidem omnino esse publicam,

quæ

quæ tua tanta impudentia est, More, ut cùm fidem ipse nullam habeas, quam pro te afferas, tot flagitia perpetrare fide publicâ existimes tibi licere? ut nunquàm aliàs dici veriùs, quàm de te versiculus iste videatur, quicquid peccat Morus, plectitur fides publica. Hæc tibi una licentia si concedatur, non tu Alexander Morus, sed Alexander ille Phrygius meâ quidem sententiâ nominaberis. Beatum interim te, cui militet fides publica. Contra quem autem? contra meas nempe *calumnias*. Quas tandem illas? an quòd infamis libelli Clamoris Regii authorem te affirmaverim, nunc etiam justâ probatione arguerim? at verbum de isto clamore in tua fide publica nullum. An quòd hortensem te adulterum, domesticum Pontiæ stupratorem enarraverim? at horti percautè tu quidem ac timidè mentionem facis; facta utrobique flagitia aut non omnino, aut obliquè tantùm & frigidè negas. Quid ergo fidem publicam sollicitare opus

erat iis de rebus, quas audacter ipse negare non potes? nihil sanè, nisi quòd circumforanei pharmacopolæ & vanissimi circulatoris hoc solum tibi defuit, ut elogiis ac testimoniis, nescio quo pacto adscitis atque correptis, & ostentatâ fide publicâ te venditares. Tibi igitur si *Scurra* sum, minus commoveor; quandoquidem is, qui ab oraculo sapientissimus, ab tui similibus Scurra Atticus est dictus. Cur autem Scurra tibi videor, More? an quòd nequitias tuas interdum falsè perstrinxerim? næ tu stultior sis, More, & adhuc magis ridendus, si quenquam putas, modò emunctæ naris sit, ad tuos fœtores, nisi sale conspersos, posse appropinquare. Sed vide, quàm tibi temperaverim, quàm leniter tecum egerim: Cùm enim in ipsa fronte libri nullo negotio potuerim tibi paria retulisse, & affixo tibi cognomento appositissimo atque meritissimo ita scripsisse, *Contra Alexandrum Morum adulterum & cinædum*, cohibui me; partim

partim tui misertus, partim ut legentium oculis atque auribus nonnihil consulerem, ne subito occursu tantæ fæditatis atque offensione averterentur.

Sed de his plus satis; ab infantissimo nunc titulo ad librum ipsum veniamus: id quod te, ut video, non delectat; nam rectâ eunti viam obstruis; & ægrotantem Doctorculum nescio quem Crantzium cum lectulo & culcitra, tanquam aggerem aut vallum obdis tibi & transversum extrudis. Qui *æger*, ut ipse ait, & ni fallor ægerrimus, id est maledicendi cupidissimus, haud scio an ventilatâ lodice vix se in cubitum erexer.t, ut hæc sua febriculosa somnia deliraret. Mox quasi testamento jam facto subjicit, *Scripsi propria manu & subsignavi licet æger corpore*. Age jam tu, si vis, animam; nos resignemus; & Lectori imprimis quid legaveris inspiciamus: mu.tam, opinor, salutem; ne unciolam quidem; quid ergo? plorare: *Lege si potes & luge.* Me verò

 quòd

quòd ignotus minimè expectabam, secundum hæredem quincunce toto maledictorum aspergis. *Lege*, inquis, *& luge sæculi vicem, in quo maledicentiæ tantum licet :* Luge potiùs tot insipientes doctorculos, quos nisi maturè caveat hoc sæculum, vereor ne propediem & lugeat & luat. Tu verò tum luxisses, cum inauditâ audaciâ Salmasius homo privatus, extraneus, nullâ injuriâ lacessitus, in universam Anglicanam Remp. atque Senatum fœdissimis contumeliis bacchatus est : tum luxisses, cùm probrosus ille anonymus Clamorem Regii sanguinis in nos eructavit, nec acerbissimis modò verborum contumeliis ad rabiem usque furit ac sævit, sed nobiscum sic agi oportere, decere, convenire, rationibus & argumentis, ut ipse putat, Christianis defendere conatur. Cognosce nunc, si potes, tuam ipse iniquitatem : cùm externi, ad quos nostra nihil pertinent, nobis vel acerbissimè maledicunt, & maledicentiam ipsam defendunt, vis
omnes

omnes *legant* : cùm ego & pro meo in patriam officio, & Magistratuum jussu meos cives ac populares, me denique ipsum probris omnibus læsum defendo, vis omnes *lugeant*. Tum cavere Lectorem jubes, ne me *credat Historicum*. At neque tu Albertus es Crantzius; & hoc tibi edico caveas, ne ego antequam peroravero te citiùs Mendacem, quàm tu me *Fabulatorem* coarguas. *Quis & qualis sit iste Milonius*, inquis, *ignoro*. Non displicet; eque enim tanti est tuum nosse aut on nosse: Ego verò te statim novi & orbum tuum. *Quis sit*, inquis, *ignoro*; *belli ejus satis docent*. Indocilis ergo rantzius, qui ignorat; temerarius em atque injurius, qui ignotum illus lædis, qui per calumniam ac malicendi præproperam libidinem ex ro de divortiis, loco non citato, veraut non plenè aut perperam adscri;, Blasphemiæ falsò insimulas. Tu, quisquis es Crantzi, in malam em abieris, quàm dixisse me *Do-*

ctrinam Evangelii & Dom. nostri Jesu Christi de Divortio esse Diabolicam, usquam inveneris. Quòd si dixi fortasse, quam inde conficiunt vulgares interpretes doctrinam, quâ post divortium necessariò factum, omne aliud matrimonium interdicunt, esse Diabolicam, id esse Blasphemiam quo tu pacto evincis? nisi si fortè Theologorum dictatis quibusvis contradicere, nunc primùm Blasphemia est credenda. Quod autem affirmas Doctrinam de Divortiis *ab omnibus patribus à Theologis veteribus & hodiernis*, *ab omnibus Academiis & Ecclesiis Britannicis*, *Hollandicis*, *Gallicis* eodem modo explicari, scito te vehementer hallucinari: & ignorantiam Doctori tibi & præsertim reprehensori turpem prodere: quam si vacat, in eo libro, qui à me *Tetrachordon* est inscriptus, exues. Poteris ibi, si libet, discere, quam ego tueor sententiam, eam & Patrum aliquot, & summorum postea Theologorum Buceri, Fagii, Martyris, Erasmi

mi fuisse; quorum hic justo tractatu Phimostomum quendam Doctorem, tui comparem, eademque ferè blatterantem refellit. Intereà non miror laborare te tantopere de inhibendis divortiis, cùm animadverto etiam domi tuæ haud leve accidere divortium solere; nimirum sensûs communis ab loquacitate tua. Quis enim mentis compos aut sententiæ suæ sic loquitur? *In Salmasio vix ipsi inimici aliud requirunt, quàm quod fuerit iracundior, & male conjugatus.* Patere te doceri, doctorcule, quod pueruli sciant. Non requirebant illi quod fuit, sed quod non fuit. Ais me *Eunuchum dixisse Salmasium*, quod nunquam dixi: duos tantummodo versus ex Eunuchi Terentiani prologo desumpsi, ut Scenicum plorantis exordium, & lamentabile ridiculum risu, ut par erat, exciperem. *Nihilminus quam Eunuchum* fuisse affirmas: id meâ nihil refert. Tu tamen, quid hac in parte solus tam audacter pronuncies, cave. Adeóne legum

gum nescius ac rudis es, ut ullam rem difficiliùs probare te posse sine duobus testibus arbitreris? Sed minitaris deinde; *siquando prodibit viri summi posthumus liber, Miltonius sentiet mortuos quoque mordere.* Vos ipsi existimare potestis, qui vivum non pertimui, eundem mortuum quàm non reformidem.

Æternum latrans exangues terreat umbras.

Si mordacem in me mortuum emiseritis, scitote neque melle neque mulso placatum à me iri. Cognoscetis an & ego λόγον ἐπιτάφιον commodè possim scribere. *Dii boni*, inquis, *quam niger est Miltonius, si fides Salmasio?* at ipsam inferorum fuliginem si secum trahat, me, Deo benè juvante, denigrare non poterit. Tu Salmasii in me convitia ut læté nunc refers! quasi pulmentum ægroto tibi hoc esset: contra illa convitia cùm ego me, ut par atque æquum est, defendam, tunc tuum illud triste & querebundum rursus audiemus,

mus, *Lege & luge*; & illi *Dii boni tui* tunc rursus fortasse implorabuntur. Sed dic, quæso, Sacrosanctæ Theologiæ Doctor, quos tu deos bonos colis? vereor ne Catechumenus hìc potiùs, quàm Doctor dicendus sis. Docent sacræ literæ unum esse bonum Deum. Tibi si Dii boni sunt, erit fortassis & bona Dea; cujus tu Sacerdos & Mystagogus Corybantem in me nunc agis. Ego quæ in Morum attuli, quanquam tu *falsissima esse* præfidenter affirmas, sciunt illi esse vera, qui rebus omnibus interfuere, quíque nullum Genevæ Crantzium eo tempore cognoverunt. Hoc sanè miretur quispiam, si hæc Mori fides publica est, quo pacto, quóve nomine tua ista privata fides huc nobis ex grabatulo in præfationem irrepsit. Iniquitas certè in me tua fidem de illo quam infercis hìc tuam in dubium vocat, qui me accusas, quòd *innocentissimo Typographo parcere non potuerim*. Ergo Vlacus, qui me sibi prorsus ignotum petulantissimis

lantissimis convitiis adscripto nomine palam appetivit, tibi *innocentissimus* est. Audi ergo iterum, Theologe, cui tu sacræ scientiæ vix initiatus mihi videris, audi quàm te tuósque mores Theologia sacra & sapientissimus præceptor dedoceat: Qui absolvit improbum, & qui condemnat justum, abominationi Jehovæ sunt æquè ambo. Verùm haud scio utrum in me ex ignoto factum modò inimicum iniquior, an in amicum ipsum ineptior sis Morum: cujus prædicatas virtutes tot vitiis interpunctas, & propè alternas introducis, ut non ornatum, sed maculis tantummodo variatum, non Morum, sed morionem dimisisse abs tuis laudibus videaris. Pictor sanè eximius primam laudis lineam cum litura ducis; *semper magnas inimicitias exercuit cum æmulis*. Vitium narras, Grantzi, in ministro evangelii quamminimè tolerandum; præsertim cùm *iis inimicitiis ipse*, quod fateris, *nimiâ loquendi libertate, locum sæpe præbuerit*. Deinde

: est arrogans & Gallicè *Altierus*, . panhemii judicio & tuo. Hactenus co lapillo; nunc vario: *Fœlix in-ium, nisi crabrones irritasset.* Æmu-nimirum suos, non ipse aquila, sed muscas olim scarabeus ille vespæ ius. *Nullum novit Salmasius nobili-em genium, si laboris tolerantior fu-set:* Ignavus igitur Morus; & ta-nen semper genio satis indulsit. Ad-itque ipse Salmasius *variè læsisse u-xorem suam:* Unde protervus in ma-tronas etiam Morus; *præter incon-siderationem* quoque *tali homine in-dignam:* Salmasio itaque judice, quid est Morus nisi morus? Hìc au-tem fateor satis causæ fuisse, cur *ægrum* te subscriberes; manifestò enim febri-citas. Qui sic tibi dixisse Salmasium ais, *siquid in* Pontiâ *peccavit* Morus, *ego sum leno & uxor mea lena.* Festivè tu quidem in hoc dramate personarum numerum auxisti, & uberem ridendi ansam, sicui otium esset, porrexisti. Verùm siquid hujusmodi Salmasius a-mico

mico tibi & privatim, siquid incommodius de se vel de uxore familiariter locutus est, id tu, nisi planè delirares, amicitiam saltem reveritus & arcanum domesticum, non tam stolidè hoc in loco effutisses. Sed redis ad laudes, *acutum judicium Mori*; adjunge *inconsiderationem* illam *tali homine indignam*, res duas inter se conjunctissimas. *Fœlicitatem in concionando*; & infœlicitatem in scortando: par alterum in Mori laudibus appositissimum. Accedit corollarii loco *trium linguarum peritia*: quæ professorem hunc tandem consummat nobis trilinguem; id est, cum supradictis virtutibus paulò plus quàm triobolarem. Cum voto denique finem facis ineptiendi; ut *Deus Christianorum* (modo enim reliquisse *Deos bonos* tuos videris) *hanc mentem inspiret Potestatibus, ut hanc scripturiendi licentiam Christianis infamem compescant.* Vos itaque priores compescant, à quibus hæc omnis licentia primò exorta est: mihi mei defendendi

endi jus ac potestatem adversus con-
umelias vestras, uti spero, non eripi-
nt. Intelliges tum ipse, quàm ego
bens omni hoc genere contentionum
upersedeam. Atque tibi jam, ut puto,
atisfactum est: ídque eò ampliùs feci,
quòd Doctorem te Sacrosanctæ The-
ologiæ cum amplissimo phylacterio
agnoscerem; Doctoribus autem mi-
ificè delector.

Nunc Vlaccum paucis dignemur: nam & Vlaccus responsat, Typographus meus, & necessarius jam factus. Responsa hominis breviter colligam, ut perspiciatis quàm bellè quadrent. Es veterator, inquam, Vlacce. Sum bonus, inquit, *Arithmeticus*. Et tamen queruntur, qui tibi expensum tulerunt, pessimè te numerare. Ego ad probitatis normam te exigo. Hem tibi, inquit, *canonem Logarithmicum*! Sophistica hæc est, Vlacce, non Logistica: perinde quasi idcirco solùm Arithmeticam didicisses, quod in ea Falsi regulam doceri audiveras. Clancularius es, inquam,

inquam, & obæratus aufugisti. Tu mihi *Sinuum tabulas*, & *Tangentium* & *Secantium* crepas. At quibus tecum ratio est, expensi tabulis te urgent: ídque ipsum est quòd sinuosum te nimis, & alieni cupidiùs tangentem, & malè secantem queruntur. *Trigonometriam*, inquis, *conversis Sinubus in Logarithmos artificialem absolvi.* At artificia interim tua & versutias Creditores luunt: Non trigonometram, sed tetragonum sine fraude cum illis te esse oportuit; non angulos & obliquitates, sed suum cuique metire ac reddere. De cætero, ad tuam te confessionem ipsam rejicio. Londini, Parisiis, iniqui Librarii, iniquum judicium, iniqui Judices; tu solus integer & castus: at illi contra te unum omnes cùm audientur, vera esse ea quæ de te dixi, nemo non fatebitur. In me autem quàm scelestus fueris, facilè evincam. Primùm scripsisti ad Hartlibium, petens, ut mea, siquid haberem, posses excudere; & simul de mea oculorum
cala-

calamitate, essémne omnino orbus luminum, sedulò & quasi dolens quæsivisti: mox proditoriè, cùm intelligeres nihil tibi à me excudendum venire, cæcitatem mihi, quam quasi sollicitè modò & dolenter inquirebas, eam statim sceleratè insultans palàm exprobrasti. Nam Typographus, inquit, sum; *quid ad Typographos tam magnæ controversiæ, nisi ut operam suam?* Acutum sanè & typographicum! Non alius quisquam typographis plus hac in parte quàm ego concesserim. Num ergò tu famosissimo libello tuum subscribere professum nomen quasi author esses, debuisti? & cujus ex libris lucrari cupiebas, neque nunc primùm, ut audio, lucratus es, ejus nomen turpissimis contumeliis maculare, cùm privilegio scilicet, licere tibi existimasti? *Bellum*, inquis, *erat*; & simul miratur tua vastitas, quòd, factâ pace, bacchationes in me privatim tuas & singularem insolentiam impunè tibi esse noluerim.

Nescis enim, vappa, quid belli ratio, in causa etiam longissimè diversa, ab temulenta tua rabie discrepet. An siquis existimationem meam privatus per causam belli famoso libro violaverit, ea mihi injuria devoranda est, ut ne possim, cùm visum erit, me justâ & expectatâ defensione vindicare? *Non me puduit*, inquis, *quanquam ignominiosè accusatum, alteram editionem adornare*. At non omnes tibi similes sunt Vlacce, ut non pudeat fidem, pudorem, omnia lucro postponere; cujus fœda cupiditas adeò vilem tibi & abjectum animum ingeneravit, ut tuis ipse typis teipsum graphicè nebulonem depinxisse non erubescas; eodémque tempore mihi maledicere, & meis ex libris quæstum facere. In quo quid cani similius fieri abs te potuit? cujus ego allatrantis capiti, cùm os illud vehementer inflixissem, exclamas tu quidem & quæritaris, mox ut esculentum esse comperisti, reversus blandulè, rodis simul & ligurris. Tu verò mea aut non

omni-

omninò attigisse debuisti, aut non corrupisse; nunc inimicus librum meum non solùm excudisti, sed ultione vilissimâ deformatum ac mutilatum & adversariis hinc inde obsessum exposuisti: quorum alterum rapacissimam lucelli cujusvis aviditatem tuam, alterum & tuam singularem malitiam & tuarum mercium improbitatem declarat. Hæc tua sunt, Vlacce. Nunc remoto te circumpede Herum tuum aggredi tandem ab latere aperto liberiùs licebit. Qui quamvis non modò intus turpis, & sibi conscius, sed foris jam penè omnibus manifestus atque perspicuus sit, tamen cùm in audacia positam sibi esse spem unicam statuerit, abstersо ore, ut in Proverbio sacro scortum illud, & assumptâ non solùm viri sancti oratione atque personâ, sed sapientissimi quoque titulo Ecclesiastes novus cum malâ cruce, & sacrarum literarum Professor profanus incedit. Adeò ut mirentur omnes in quo summa esse tot vitia reperirentur, in eo

illa omnia potuisse ab impudentia tam longè superari.

Ego verò eorum quæ de te scripsi, More, cùm *affinxerim* sanè nihil, affirmaverim autem ea quæ & creberrimâ passim famâ, & mihi privatim testibus idoneis essent cognita, utrius hoc nostri *ad sempiternum dedecus* futurum sit, non id tuum, quod tamen tibi arrogas, judicium erit, sed, Dei voluntate, hominum integrorum sententiis dirimetur. Tu interim præfationes mihi (quid enim *tui præfatio* sit nondum assequor) vel *vanissimi* vel *mendacissimi*, quanquam uberrima tibi mendaciorum copia est, mitte *comparare.* Testimonialium ut sis tibimet callidissimus æruscator, præfationum tamen coactorem te mihi nolo. Nam quod ais, quæ de te protuli *ejusmodi esse, nemo ut sit eorum quibus paulo propius innotuisti, quamvis iniquior esset, quin falsitatis perpetuæ coarguat,* id usque eò veritati planè contrarium est, ut eorum qui te *propius* norunt,

multi

multi nuntiis,non nemo literis questus mecum sit huic me argumento facinorum tuorum tam uberi & copioso parùm satisfecisse; tantum abesse, quicquam ut finxerim, ut permultas, præclaras etiam,tuas res gestas silentio præterierim: se, si adfuissent, quod & optabant quoque nonnulli, largiore me palmarum tuarum accessione & copia facilè fuisse instructuros. Tuum ergo illud *miserere*, quo tu & operarius tuus, par bipedum odiosissimum, *misereri meam vicem* vultis ridiculè videri, vobis vestrísque vicibus moneo reservetis; ego à me procul arceo: miserationes improborum cujusmodi sint, didici. Nam quid est, obsecro, quod miserationem hanc vestram inhumanam tandem commoverit? quòd *in te* nempe *hominem immeritum grassatus sim*. At ô gemina impudentia, & consciorum par callosissimum! vósne ut audeatis vos *immeritos* asseverare, nisi fortè vocis ambiguo colluditis,quorum alter Clamo-

rem illum infamem atque infandum edidit, alter excudit, uterque divulgavit? Discant hinc omnes, quæ vos *cum bono Deo* affirmare soleatis, quàm sint pro nihilo habenda. Nec precationem feliciùs, quàm miserationem adscivisti; ut ad *justam nominis tui defensionem aggredienti veram & verecundam suggerat tibi Deus orationem, ab omni mendacio & obscœnitate prorsus abhorrentem:* Alterum enim nunquam es præstiturus, ut mendaciis abstineas; alterum iniquissimè precaris, ut cùm tua facta obscœnissima sint, orationem suggerat tibi Deus factis abhorrentem: quod contrà precari debuisses, ut suggereret tibi Deus non verecundam, sed obscœnam: sic enim tua facta verbis saltem propriis & non mendacibus Deo atque hominibus confessus esses; sic non hypocritam egisses; quod Deo longè gratius fuisset. Nunc non Deus te, sed tua illa Dea audit Cotytto, sive ea Laverna, sive utraque est, labra tacitè moventem.

Da

Da mihi fallere; da justo sanctoque videri:
Noctem peccatis & stupris objice nubem.

Quæris quî sciam quæ tu tecum? dicam. Vocale quiddam, si nescis, omnis, totúsque homo est: non lingua, non vox hominis sola loquitur; vita ipsa, mores, facta, quid quisque velit, tacente sæpiùs linguâ, clamant atque testantur. Tu itaque hæc tacitè; illa clarè; *Orationem videlicet ab omni mendacio & obscœnitate prorsus abhorrentem, hoc est inquis dissimillimam tuæ.* De hoc utroque sigillatim à me tuo ordine respondebitur. A mendaciis exordiris: *nam ut hinc*, inquis, *ordiar, quid mendacius ipsa fronte libelli tui? quem*, nescis quare, Defensionem secundam pro populo Anglicano vocem; *re quidem verâ*, inquis, *teterrimam contra me Satyram & ventosissimum Panegyricum à te dictum tibi.* Næ tu mendacia jejunus admodum & esuriens, sed inani morsu captas,

ptas, si toto libro nihil mendacius ipsâ fronte invenire potes: Quam ego & veracem esse, & per omnia libro consentaneam facilè demonstrabo; quid enim appositius, quid accommodatius ad defensionem Populi Anglicani, quàm si ejus vitam & mores turpissimos esse convincam qui probrosissimo libello edito Populum Anglicanum tantâ injuriâ lacessisset? eum te esse confirmo. Quid si digressus aliquoties essem,& in materiâ præsertim tam tritâ & sæpe tristi Lectoris nonnunquam recreare animum aliunde experirer? Túne adeo pressus & minimè laxus homo es, ut latum unguem ab argumenti cancellis discedere quoquam licere non putes? quæ lex Rhetorum tuorum digressiones istiusmodi reprehendit? Ego si exemplis, quod possem, Oratorum illustrium explicarem quid hac in parte liceat & usitatum sit, efficerem ut appareret statim facili negotio, quàm tu harum rerum rudis atque ignarus sis. Nec

solam

solam Satyram, quod ais, in te scripsi, sed ut perspicerent omnes, libentiùs me & multo studiosiùs bonos collaudare, quàm malos vituperare, clarissimorum aliquot nominum laudes qui vel patriam armis & consilio egregiè liberassent, vel mihi saltem facta eorum defendenti favissent, (cùm id etiam causam cohonestaret) & passim admiscui; & pleniùs introduxi. Atque adeò ne hoc quidem, quòd Serenissimæ Suecorum Reginæ grates potiùs, quàm laudes persolverim, tu unquam ostenderis à Defensione Pop. Anglicani, cui illa impensè existimata est favisse, alienum fuisse. Quid si, quod objectas, me denique laudassem aliquantisper digressus? quis ea tempora, eas persæpe causas incidere non fateatur, ut propriæ laudes etiam sanctissimis modestissimisque viris indecoræ non sint, nec unquam fuerint? hunc etiam locum uberrimum exemplorum illustrare copiâ, si vellem, equidem me omnibus facilè probarem tu obmutesceres.

ſceres. Sed me nuſquam laudavi, nec, quod criminaris, Panegyricum à me mihimet dictum uſquam invenies: Singulare quidem in me divini numinis beneficium, quòd me ad defendendam libertatis tam fortiter vindicatæ cauſam præter cæteros evocaſſet, & agnoviſſe fateor, & nunquam non agnoſcere debere: & præclaram hinc minimèque culpandam, ut ego quidem arbitror, exordiendi materiam ſumpſiſſe. Petitus deinde ab illo Clamore Regio convitiis omnibus atque calumniis, & infimorum numero habitus, non me laudibus, quanquam id nefas non erat, contra adverſarios deſpectores, ſed nudâ ac ſimplici rerum mearum narratione contentus, tuebar: id Populi Anglicani quem defendebam, quanti intereſſet, uti ego meam exiſtimationem non planè abjicerem nec obtrectandam quibuſvis & obculcandam relinquerem, præfatus antequam mei facerem mentionem, ſedulò oſtendi: offenſionem denique

nique sicujus fortè hac in re incurrissem, haud negligenter sum dep[illegible]us. Hæc tu si propter invidentiam & livorem aut non legere aut meminisse non vis, quid est reliqui nisi ut crepes? nullum enim in fronte libri mendacium, nisi abs te per malitiam atque calumniam conflatum reperietur. Quanto mendacior *Alexandri Mori fides publica?* an te omnia in illo libro ex fide publica scripsisse audes dicere? atqui aut hoc tibi necessariò dicendum, aut libri illius fronti nulla fides est. Ita tu dum in titulo tuo putidus, in meo malitiosus es, aut fides publica frontem per te, aut tua frons fidem perdidit. Pergis de mendaciis. *Alterum est*, inquis, *authorem esse me libri, cui titulus, Clamor sanguinis Regii.* Quod cum ego verum esse firmissimis testimoniis jam suprà demonstraverim, téque illius libri certissimum curatorem atque editorem, omnium jure gentium & legibus pro Authore habendum esse, sequitur ut quæ mei

fal-

fallendi ſpe nixus hoc loco vociferaris, quaſi author non eſſes, tametſi infirma per ſe, atque inania ſunt, nunc fundamento illo fallaci ſubruto, ſuâ ſponte corruant atque ſubſidant: ſimúlque ut totum illud mendacium, illa omnis *temeritas*, *imprudentia*, *immanitas*, quâ me per ſummam impudentiam hinc oneras, in teipſum recidat. Exclamantem itaque & frigentem & tuo laqueo impeditũ, te hîc prætereo: nugas autem quaſdam tuas ſine riſu non poſſum; per quas acutiùs & miſerabiliùs exclamare te putas. *Nam licet*, inquis, *ea crimina quæ in me conjicis vera eſſent*, *tamen contra jus & fas omne eſſet*, *quod nullius in nos authoritatis*, *quoddam tribunal excitas*, *criminationes publicè ſpargis*. An neſcis ergo, hominum ineptiſſime, idem hoc tribunal eſſe, eandem ſellam atque authoritatem, jus idem criminandi & judicandi, quod ego veſtro primùm Salmaſio, mox Clamatori Regio defenſione juſtiſſima eripui? veſtrum ego

nunc

nunc exemplum atque judicium in vos converto, vestro jure utor; vestrum ipsum tribunal, vestra subsellia, quæ in nos parastis, de vestris erepta manibus in vos justissimè statuo. *Deinde*, inquis, *tametsi libri author illius essem, non tibi tamen integrum fuisset tot scommata nihil ad causam pertinentia huic propinare sæculo.* Videte, quæso, æquitatem hominis: Sibi & Salmasio licere vult omnia, calumnias, mendacia, contumelias; nobis vera in illos crimina retorquere, quasi ad causam scilicet minùs pertinentia, non licebit. Sanè qui res, rationésque rerum recto judicio ponderare solent, non dubito quin mecum sentiant, nihil vehementius ad causam pertinere, quàm quali quis vitâ atque moribus sit qui eam acerrimè defendat. Ego causam Regiam, qui vehementissimè defenderit, si aut corruptum esse aut facinorosum arguo, haud levi argumento impugnâsse me causam Regiam satis intelligo: Si mendacem, si turpem,

turpem, si perfidum per omnem vitam criminatorem nostrum esse ostendo, eundem quoque in nos esse eò faciliùs fidem facio. Tu interim cùm duo tibi proposueris; *alterum*, ut ostenderes *nec esse te libri autorem illius, nec id fuisse mihi persuasum*; alterum, *falsa esse quæ in te conjecta sunt probra*; nihil horum efficis; sed dissolutus ac fluens, modò huc, modò illuc vagando, tum eadem inculcando, ignarus quàm in propinquo tibi effusè nunc pabulanti latens à tergo atque intactus hostis instet, dum nescire me putas quid sit libelli authorem esse, aut quid tu feceris, in eadem perstas vel futilitate vel fallacia. *Quid commerui? quid peccavi? quando Populum tuum læsi?* Cavillaris etiam; *quando boves tuos aut equos abegi?* Non tu boves meos abegisti, Cacus pastor ut sis; sed alienas oves abduxisti, tuam deseruisti Phryx novus Alexander, vel etiam Cataphryx Morus. At *sciscitari ex amicis* credo poteram, quos isthic apud nos habes,

nec

nec *paucos nec vulgaris notæ.* Quasi verò ego, qui *divinus*, ut ais, *non sum*, tuos amicos quinam essent, scirem, qui ante hunc Clamorem belluinum abs te editum, ne vagiisse quidem adhuc te aut infantem natum sciebam. Aut tu planè sensu, vel saltem logicâ destitutus es, aut ejus rudimenta non sic dedidicisses, relationes in sensum non incurrere. Itaque & inimicos esse tibi tam multos, eósque tuâ non pietate, sed turpitudine quæsitos necdum audieram; neque ut *ludibriis* tam esses *opportunus*, neque ut tu, Veneris nepos, *Junonem* sic iratam tibi haberes: quæ tibi essent infensa numina æquè ignorabam, & qui essent Crantzio *Dii boni. Anni duo sunt*, inquis, *ex quo tuum hoc drama exornas*. Quanquam hoc perridiculum est, quod optasses nunquam editum, id serò editum queri, & sum ego qui elaboratum rectè atque limatum siquid est, id diu accurasse si dicor, non reprehendendum me magis quàm Scriptores quosque optimòs putem,

qui

qui tarditatē scribendi imputatam sibi à sciolis facilè contempsere, tamen & hoc esse falsissimum ex prooemio superioris libri intelligitur, ubi cur maturiùs non respondissem causam reddidi, & errare te vehementer scito, si operis tam ardui fuisse credis vel inanem clamorem refutare, vel te cuivis obnoxium ludos facere. Nec mihi tot subcisivis horulis *dicta illa Floralia*, quæ vocas, quot tibi furtivis noctibus atque dieculis facta illa Fescennina stetere. Et *periisset* sanè, hîc enim tecum sentio, paradisus ille tuus, & ficus & morus & sycomorus, quibus nequitiam tuam, quantum potuit fieri, honestè adumbratam, quoniam sunt qui rem oculis non visam, factam credi nolint, istius defensionis inanitatem ridens, vel argutè vel contemptim exposui: periissent, inquam, illi omnes non sanè flosculi, sed arbusculæ, nisi tu in horto mœchatus esses: ex hortensi & suburbana cultione tua, non ex urbanitate meâ amœnitas ista omnis effloruit.

Quod

Quod autem *in frontispicio Satyrae in te meae* (quae non magis Satyra est, quàm quae est Marci Tullii in Vatinium quemvis oratio) *tanquam propylaeum operis illustre collocasse* me ais, *quid Morus Graecè significet*, frustrà tu quidem propylaea somnias; non ita eram decori nescius, ut sublime quicquam aut tragicum in historia tua ponerem: Ego tuguriolum illud tuum in horto, tu Palatium illud vetus, in quo hortus ille erat, fortasse cogitabas; & in illa olitoris cellula, haud dubiè Palatinus adulter tibi videbaris. Id ipsum autem Graecè significare te dixi quod etsi lingua nulla esset, reipsâ te esse nunc dico. Illud tamen negaverim, quoties te tuo nomine Morum appello, *invidiam me velle*, quod quereris, *ex nomine facere*, & moriam tibi objicere; mihi enim id ferè in mentem non venit: sed Professori Graecae linguae Graecum etymon Mori ita perpetuò salire per cerebrum tibi solet, ut nemo salutare te possit

More, quin tu ab eo te ſtultum appellari moroſè admodum ſuſpicêris. Hæc ſunt & hujuſmodi quæ tu paginis paulo minùs viginti, cùm Authorem te non eſſe Clamoris Regii probare debuiſſes, nugatus es: in quibus ſingulis ſi otiari tecum diutiùs & morari vellem, ipſe Morus eſſem. Nunc tandem ſeriò videris velle agere. *Non rumores, non ſermones, ſed literas teſtes dabis, admonitum me fuiſſe ne in hominem innoxium incurrerem.* Literas ergo inſpiciamus, quas in medium affers *ampliſsimi viri D. Neuportii Fœderati Belgii Legati* ad te ſcriptas; quas tu, ut videtur, literas nôn ad probationis vim, quam nullam habent, ſed ad oſtentationem ſolùm legendas propoſuiſti. Is, quod ſingularem *viri ampliſsimi* humanitatem declarat, (quid enim is non viri boni, qui tui indigniſſimi causâ tantopere laboraret?) ad Dom. Thurloium Secretarium adit; tuas literas communicat. Cùm nihil ſe proficere videret, ad me

duos viros nobiles, amicos meos, cum literis iisdem tuis allegat. Quid illi? Literas illas Mori recitant, rogant, & Legatum Nieuportium idem rogare aiunt, uti literis tuis, quibus authorem Clamoris Regii negares te esse, fidem haberem. Respondi non esse æquum quod postularent; neque tantâ fide Morum, neque id fieri solere, ut contra famam communem & rem alioqui satis compertam negantis de se rei & adversarii solis literis crederetur. Illi, cùm aliud è contra nihil quod dicerent haberent, pugnare desinunt. Si hæc non credis, tute percurre Legati literas, quibus ego nunc testibus in te utor. *Optabat eum non invulgare librum:* verùm id mei juris erat & potestatis. *Ne tibi hanc injuriam facerem, ut illud tibi opus imputarem:* At liquere sibi, aut unde sibi liqueret injurium tibi hoc esse quòd imputassem, non scribit. Saltem ut *nihil vellem inserere, quod te tangeret.* Quidni verò te tangeret quod ad te pertinet, nisi id

ad te non pertinere demonstrasset: demonstrare autem non potuisse, argumento firmissimo est, quòd cùm Dom. Thurloio Secretario idem denuò persuadere vellet, nihil habuit quod mitteret, præterquam idem illud exemplum literarum tuarum; ex quo & illud facilè perspicuum est, *rationes* illas ad me allatas *ob quas optabat*, ne vellem eum librum evulgare, nihil conjunctum cum Reipubl. rationibus habuisse. Noli itaque tu literas Legati corrumpere: nihil illic de *hostili spiritu*, nihil de *importuno tempore*; tantùm *dolere* se scribit *noluisse me rogatu suo tantillum moderationis ostendere*: id est, noluisse me suo privatim rogatu tibi adversario publico rem gratam facere; opus excusum & jam penè editum revocare & de integro retexere. Excusatum me habeat *vir amplissimus*, & præsertim Legatus, si injurias publicas privatis intercessionibus condonare noluerim, nec sanè potuerim; multóque minùs eas injurias Clamoris

Regii

Regii, quæ neque ad bellum neque ad pacem recèns factam ullo modo ſpectarent. Bellum illud contra Anglos, non contra Rempubl. fuit: bellum veſtrum non contra Anglos, ſed contra Rempubl. eſt. An ſiquis Regiarum partium per bellum Regium quicquam in nos commiſit, id per pacem Batavicam à nobis non erit vindicandum? ſiquis in Rempubl. noſtram contumeliosè quid ſcripſit, id poſt pacem cum Batavis factam non erit refellendum? an per alienum bellum plus Regiis in nos, quàm per noſtram pacem nobis in Regios licebit? At non nos cum Regiis aut eorum Clamatoribus, ſed cum iis Provinciis pacem fecimus, à quibus cauſa Regia longiſſimè ſejuncta eſt; eámque pacem in qua de hoſtibus noſtræ Reipubl. non modo non favendis, ſed ne tecto quidem recipiendis nominatim exceptum eſt. At enim hoc *intempeſtivum* & ἀπειρόκαλον *fuit, quod alieniſsimo tempore cùm omnia hic & iſt-*

hic festis ob pacem ignibus collucerent, tu solus gelidâ perfunderis. Equidem non in eo positam ἀπειροκαλίαν existimabam. Tu lautus homo ista meliùs: doleo non satis perpensa à me officii momenta in te mei. At graviter peccatum est: tum enim *lætis clamoribus nostrum vestrúmque cœlum consonabat*. Quasi verò te ardelione & incendiario benè mulctato, non multo lætiùs illi ignes pacifici & sociales reluceren: quasi etiam *vestrum nostrúmque cœlum* faustis clamoribus non multò lætiùs consonet; cùm infaustus & feralis inimicorum clamor compescitur: quod tu itaque alienissimum tempus, id ego opportunissimum fuisse contendo: nec *obstrepuisse* me, quod ais, *Pacis articulis*, sed acclamasse & plausisse. Postremò & me prorsus ignoras, & tibimet intra paucos versiculos manifestò mendax deprehenderis. *Abs te*, inquis, *quo factum sit animo non interpretor*: Et statim, quòd *depositis armis*, *animum retineres arma-*

armatum. Mirũ ni ex eo bello quæſtũ feci, aut ſtipendium aliquod navale, qui factam pacem uſque eò moleſtè tulerim. Dicam igitur quod me dicere neque ullum obſequium, neque neceſſitas cogit. Falleris tu quidem magnoperè, ſi quenquam eſſe Anglorum putas, qui Fœderatis Provinciis me uno ſit amicior, aut voluntate conjunctior; qui præclariùs de Republ. illa ſentiat; qui eorum induſtriam, artes, ingenium, libertatem aut pluris faciat, aut ſæpiùs collaudet; qui bellum inceptum cum iis minùs voluerit, ſuſceptum pacatiùs geſſerit, compoſitum seriò magis triumpharit; qui denique obtrectatoribus eorum minùs unquam crediderit. Unde tu nullam in me calumniam mendaciorem aut minùs congruentem affingere potuiſti. At *illum rerum cardinem aucupatus eſſe videor, ut prodeuntibus demum articulis pacis obſtreperem.* Tu ſcilicet cardo rerum; in te pacis articuli vertuntur; hunc ſi attingas, actum de pace eſt. At quem

hominem: quo numero: civem credo egregium, Senatorem primarium, ornamentum curiæ: immò ne civem quidem, sed inquilinum, alienigenam, & Scoto-Gallum impurissimum, odiosum omnibus atque offensum, Reipubl. hostem, qui siquò expulsus, ejectus, & in rem malam amandatus esset, ne tantillum quidem articulis pacis noceretur; immò satisfieret potiùs. Tu itaque desine, si sapis, politicari; & pacis articulos cave dehinc mussites, nequis te ex pacis articulis Regii Clamoris editorem ad supplicium poscat. Pollicitus sum, inquis, Legato, *nihil indecens exiturum è calamo meo.* Neque fefelli; vel siquid omnino illa in parte commisi, in me solum commisi, dum tuos excutere putores, tua tractare inquinamenta sustinui: &, quòd illic etiam præfatus sum, non tam quid me magis decuisset, quàm quid te dignum esset spectabam. Nec tamen indecentiùs aut acerbiùs in te ego, quàm olim viri gravissimi in impro-

bum

bum quemque ac perditum & concionibus honestissimo quoque civitatis in loco atque conventu habitis, & scriptis palam editis invecti sunt. Verùm ad illud nunc venio quod virum sanctissimum & hujus ætatis longê castissimum offendit Morum; *illoto* scilicet *sermone utor, verbis nudis & prætextatis*. Propudium hominis & prostibulum! Téne illota verba reprehendere qui facta turpissima patrare non erubuisti? Jam non pœniteret profectò, siquid in hoc genere liberiùs paulo dixissem; etiamsi aliud inde nihil assequutus essem, nisi ut elicerem ex te dissimulationem hanc improbissimam, têque personatum omnibus vel hinc palam educerem hypocritarum omnium deterrimum. Quod autem tu mihi dictum libro toto ostenderis, quod verbum illotius, quàm hoc ipsum Morus? sed non in verbo neque in re, sed in te vitium omne atque obscœnitas tota est. Tu Fauno quovis aut nudo Satyro turpior, bona verba

uti

uti nuda essent tuis moribus effecisti. Tuam uulla umbra, ne ficus ipsa quidẽ, velare turpitudinem potuit. Qui te dicit, tuáque flagitia, eum necesse est obscœna dicere. Itaque si in tuum opprobrium vel nuda verba exeruissem, facilè me etiam gravissimorum Authorum exemplo defendissem. Qui ita semper existimarunt, verba nuda atque exerta cum indignatione prolata, non obscœnitatem, sed gravissimæ reprehensionis vehementiam significare. Quis unquam Pisoni Annalium scriptori, qui propter virtutem & pudicos mores Frugi dictus est, vitio vertit, quòd in Annalibus questus est *adolescentes peni deditos esse.* Quis unquam Sallustium Scriptorem gravissimum reprehendit, quòd etiam in Historia dixit;

Ventre, manu, pene, aleâ, bonâ patriâ dilacerari.

Quid Herodotum, Senecam, Suetonium, Plutarchum, Authores omnium gravissimos adducam? quos tu si negas

gas verba etiam plusquam prætextata, résque satis turpes rebus gravioribus aliquoties immiscuisse, satis declaras te iis in Authoribus versatum non esse. Hoc si omni tempore & loco indecens est, quoties tu Erasmo doctissimo qui Roterodami stat æreus, quoties Thomæ Moro nostro, cujus tu nomen tuo commaculas, quoties denique ipsis Ecclesiæ patribus antiquis, Alexandrino Clementi, Arnobio, Lactantio, Eusebio, dum obscœna veterum religionum mysteria vel denudant, vel deridant, indecentiæ & obscœnitatis dicam scribere debebis? Verùm tu fortassè, ut sunt ferè hypocritæ, verbis tetrici, rebus obscœni, ne ipsum quidem Mosen istâ noxâ immunem abs te dimiseris; cùm alibi sæpiùs, tum etiam ubi Phineæ hasta, quâ parte mulierem transfixerit, siqua fides Hebræis, apertè narrat. Ne ipsum quidem Iobum pudentissimum ac patientissimum, dum meretricem sibi uxorem nudato & prisco sermone imprecatur,

precatur, si ipse alienæ uxori insidiatus unquam fuisset. Non te Salomonis Euphemismi censorem, non Prophetarum scripta tuam turpiculi immò nonnunquam plane obscœni censuram effugerint, quoties Masorethis & Rabinis, pro eo quod diserte scriptum est, suum libet Keri adscribere. Ad me quod attinet, fateor malle me cum sacris scriptoribus ἐυθυῤῥημόνα, quàm cum futilibus Rabinis ἐυσχήμονα esse. Túque frustra Marcum Tullium inclamas; qui si *in aureo* illo quem citas, *de Officiis libro*, illud jocandi genus elegans, urbanum, ingeniosum, facetum arbitratur, quo genere non modò Plautus & Atticorum antiqua comœdia, sed etiam Philosophorum Socraticorum libri referti sunt, id quod illic legisse poteras, non ille mihi quidem nimis angustos, non nimis severos decori statuisse fines videtur, ut cuiquam difficile sit intra eos fines sese continere; nedum ut ego me non continuerim. Noli itaque tu

mihi

mihi homo inquinatissimus, de honesto, & decoro ineptire; non est tuum, mihi crede; immò tu sic habeto, nihil minùs decere, nihil ab ratione ipsa decori magis abhorrere, quàm te talem, qualis es, lautum sermonem usurpare, aut illotum reprehendere. Sed videris nunc vellè rem omnem in pauca redigere: *Non sum*, inquis, *autor Clamoris.* Non suades. *Res patet, dilucet, eámque pluribus argumentis affirmare tam sit ineptum, quàm in clarissimum solem mortale lumen inferre.* Desine ampullas; dic tandem aliquid. *Ipse ego quantum possum reclamo.* Nempe nunc denuò; minacitèr modò & regiè; nunc miserè. *Amici non tacent.* Ex ore tuo. *Ecclesiastæ admonent.* Fide tuâ. *Legati confirmant.* Ex literis tuis. Quid hoc omne aliud est, nisi illa initio tua singularis negatio, *Non sum author?* Verùm tu, antequã ad hunc locum pervenisti, jamdiu intelligis miser quo loco res tuæ sint; quos in laqueos te indueris;

quibus

quibus à me vinculis obses tenearis: nunc quantum voles clama, Te non authorem Clamoris esse; cùm omnium gentium leges atque jura, Præconem te mihi pro Clamatore, Procuratorem pro Authore tradiderint. Quid nunc authore fiat, aut ubi terrarum degat, nihil moror: vixerit sanè in Gallia, & simul in Hollandia *jucundum fuerit videre*, quod narrat ipse, *quibus ludibriis*, *quibus periculis Legati nostri* eo tempore conflictarentur: sit vel Satanicæ minister Synagogæ, non laboro; hoc saltem unum benè fecit, quòd te tam diligentem sibi támque fidelem diaconum, non Evangelii, sed infamissimi libelli ministrum reliquit. Age nunc triumphos de me istos, quos ego flebiles tibi efficiam: profer in medium, si potes, mea illa *mendacia*, *meam illam imprudentiam*, *temeritatem*, *audaciam*, *pertinaciam & impudentiam*, meum illud ingens piaculum quòd te Regii Clamoris affirmaverim authorem. Clama quantum

potes

potes è longinquo ad Populum Anglicanum quem illo anteà nefario Clamore edito tam indignè læsisti: nam accedere non audes. Vociferare, inquam, si satis in tuto es; *Quantum te, Popule Anglicane, tua de Miltono fefellit opinio*! Hæc enim ipsa dum clamas, dum plaudis tibi, & tanquam elapso gratularis, nescis me lustra tua, & sylvas anonymas indagasse, nescis in plagis te meis esse: sentit Pop. Anglicanus me non pœnitendum vel defensorem juris sui, vel venatorem ferarum suarum. En ego te reluctantem obtorto collo, traductum per ora omnium, pestem populi, in Eclesia verrem, caudâ non minus, quàm obliquo dente maleficum, in conspectum omnium protraho. Téque belluam Pop. Anglicano inspectandam, non Ædilitatis, sed Defensionis meæ gratissimum munus edo. Tu interea, nequid desit ad triumphum, quem de me, ut putas, deluso atque decepto agis, quòd authorem Clamoris te dixerim, adhibes, ut

solet,

ſolet, jocos. Et *frontem*, inquis, *immeritò perfricare diceris, tota enim jamdudum frons tibi periit.* Noli nunc de me queri; noli *ſarcaſmos*, & *ſannas* & *ſcommata*, ſimulatâ rurſus gravitate, reprehendere: memineris ut hi ludi à teipſo inſtaurati & introducti nunc ſint; ut reprehenſos modò & damnatos ipſe nunc revoces. Facetus eſſe cupis; non ſuccurrit in præſentia: ſuggeram itaque ego tibi jocos quoſdam tuos; & quod triumphum maximè deceat, militares: quíque admoneant te temporis cujuſdam, in quo frons tua tam validè *perfricta* eſt, ut tibi tum multo maluiſſes totam frontem periiſſe. Meminiſti fortaſſe illius diei, immo verò diei, credo, & horæ & loci meminiſti, cùm tu Pontiam in domo Salmaſii ultimùm, ut opinor, conveniſti: tu illam, ut copulæ renuntiares; illa te, ut nuptiis diem diceres. Quæ ubi è contrario pactum ſtupro conjugium diſſolvere in animo tibi eſſe vidit, tum verò tua innuba, non enim dicam

dicam Tiſiphone, impatiens tantæ injuriæ in faciem tibi atque oculos, non ſectis unguibus, furens involavit. Tu qui teſte Crantzio (præſtat enim non ſine tua fide publica tantum certamen exordiri) qui teſte, inquam, Crantzio *Gallicè Altier*, Latinè feroculus eſſes, teſte Deodato, *terribiles ungues ad tui tutelam haberes*, pro virili tua parte ad fœmineum hoc genus pugnæ te comparas. Stat arbitra certaminis Juno Salmaſia. Ipſe Salmaſius in conclavi proximo decumbens pedibus æger, ut prælium commiſſum audiit, riſu penè moritur. At heu nefas! imbellis noſter Alexander, & Amazoni congreſſus impar, ſuccumbit. Illa inferiorem nacta, in frontem & ſupercilia naſúmque hominis tum primùm ſupernè peccat: miris capreolis & Phrygiano opere totum jacentis vultum percurrit: nunquam tibi More lineamenta Pontiæ minùs placuere. Ipſe plenâ jam utrâque margine genarum, ſcriptus & in mento necdum

 finitus,

finitus, ægrè tandem surgis: sed ne pœniteat te, homo ad unguem factus; non jam Professor, sed tamen Doctor Pontificius: jure enim poteras tanquam in picta tabula scripsisse, *Pontia fecit.* Quid autem? Doctor? immò codex jam factus, in quo ultrix Pontia sua adversaria exaravit stilo novo. Sensisti puto Vlacci tabulas Tangentium & Secantium ad radium Cifrarum nescio quot lugubrium in pelle tua excudi. Tu tum More *facie non integrâ* domum te proripuisti; fronte quidem exporrectâ, quam vix contrahere jam poteras; superciliosus tamen & caperatus, quippe derepentè multò literatior; & quantum potes, abdis te quoque, reconditæ ut posses dici homo literaturæ. Eho noster Ecclesiastes! ubi es? quid lates? expectant te jam nunc, qui *tibi aures è superiore loco dicenti accommodare* solebant. Sed tibi misero nunc Pontia è superiore loco dixit, tuísque auribus ungues accommodavit. Redde nunc tuum vultum nobis,

nobis, Ecclesiastes, antiquum sanè & rugis venerandum; cur apocryphus vis esse? cùm ipsâ Pontiâ Pontifice, canonicus jam maximè sis & rubricatus. Quin etiam hinc Critici, inde antiquarii ad fores te inclamant; tui videndi desiderio ardent. Emanavit, nescio quo pacto, novas quasdam inscriptiones Gruterianas apud te esse; alii Arabicas, alii Copticas aiunt; qui veriùs, Ponticas ex terra Taurica. Omnes uno ore consentiunt pulcherrimas esse oportere, utpote in ære frontis tuæ tam graphicè, Pontiano præsertim onyche, insculptas. Nemini respondet Morus, omnibus negatur, spernit omnium desideria; & delibutus unguentis domi, literas dediscere Pontianas mavult. Hæc habui, More, quoniam te mecum jocandi cupidum animadverti, quò ego tuum de me triumphum velut militari carmine exornatum volebam. Quidni enim pugnas tuas tum maximè commemorarem? quanquam palma quidem

erat Pontiæ; illa tibi lemniſcos tantummodo reliquit. Etenim quod tuum non eſt, tibi non attribuo; tametſi tu id toto libro, quaſi abſurdum meum inſectaris, oblitus te procuratione & chirographo tuo fidejuſſorem mihi factum; oblitus, quod æs alienum tu eſſe dicis, id nunc legitimè non minus tuum eſſe, quàm cujum tu eſſe dicis. Tu itaque cœcitatem cyclopeam mihi exprobrâſti; & quod impudentius eſt, dum id negas feciſſe, iterum facis: Qui nulli tum fuerant oculi, nunc *exemptiles* & *Lamiarum* ſunt. *Narciſſus* nunc ſum; quia te depingente nolui Cyclops eſſe; quia tu effigiem mei diſſimillimam, *præfixam poematibus* vidiſti. Ego verò ſi impulſu & ambitione Librarii, me imperito Scalptori, propterea quòd in urbe alius eo belli tempore non erat, infabrè ſcalpendum permiſi, id me neglexiſſe potiùs eam rem arguebat, cujus tu mihi nimium cultum objicis. Tu itidem is es, qui clariſſimum virum,

Con-

Consilii Statûs tum Præsidem, contumeliis incessisti; de quo iratior, quàm de meipso, quæsivi ex te quid aliud esset calumniari perpetuò bonos, quàm esse diabolum. Hinc tu pulchram nactus hypocritandi occasionem ex Crantziana videlicet calumnia, quasi ego *Christi doctrinam de Divortio quemadmodam à Theologis explicari solet*, *diabolicam* dixissem, qui ater modò eras & maledicentissimus, nùnc albus repentè factus, & mitis & patiens *agis gratias*, quòd *te communi cum cœlesti doctrina convitio honestem.* —— Hyæna! aut siqua alia est bellua, tàm tetrâ fraude noxia atque infamis! túne cœlestem doctrinam tot tuorum facinorum asylum atque perfugium speras fore? Sed perge quò tendis: si enim Theologorum quasvis explicationes pro cœlesti doctrina amplecteris, toto cœlo, ut te dignum est, erras. Quin & Apostoli gloriosum illud cum bestiis pugnandi martyrium tibimet tribuis nequissime;

qui nuper non homo cum bestia, sed ipse bestia cum homine, id est cum fœmina, de fide connubiali abs te rupta pugnam tam inhonestam pugnâsti. Reversus deinde ad mores pristinos, solitámque jactantiam, dicendo me provocas. *Neque verò*, inquis, *mihi tantum derogo, quanquam nihil arrogo, ut te commodiùs aut faciliùs quàm me putem posse dicere*. Concedo equidem, si tibi istum in modum furari licet: hæc enim ipsa verba, quibus copiam tuam venditas, ex oratione Marci Tullii pro Roscio Amerino apertissimè furatus es. Atque hinc puto est, quòd Francofurtanas nundinas librorum tuorum Catalogo tam copioso nobis obtrudas cùm editorum tum edendorum: ex quibus aliqui sunt quos videre gestiam; & imprimis illum *de gratia & libero arbitrio*, ad amicam præsertim illam si scriptus est, cujus tu nunc gratiam, rejectâ pro arbitrio Pontiâ, accommodato forsitan argumento ambis: tum illum *de Scri-*

ptura

ptura sacra, quorum Scriptores multa humanitùs & imprudenter scripsisse ferunt te affirmare: illam deinde *pro Calvino*, quem tu veluti Prophetam extructo monumento Pharisæus exornas, vitâ & moribus jugulas: nam quæ *prodibunt* opera tua, quæ *premis & retractas, & ad umbilicum spectantia moliris*, ea meritò suspicantur omnes esse turpissima. Illam *de piis fraudibus dissertationem* sanè expecto; nam de impiis abs te factis fraudibus abundè audivimus: enimverò *Commentarius ille tuus*, quinâ sit in 5^{tum} *Evangelium* futurus demiror; nam illa quatuor priora jamdudum factis abnegâsti: unde & *Theoremata illa practica* mirè desidero, nam tu in practicis egregius homo sine controversia es; id quod de te tot fabulæ non fabulæ testantur. Ad illa autem *loca novi fœderis, & axiomata quibus ex veteri novum fœdus illustratur*, Pontiæ quoque notas vellem simul ederes. Et postremò isthuc memineris, te alterum volumen ope-
 rum

rum tuorum, quod Genevæ in Bibliotheca publica etiamnum extat, totum omisisse: uti etiam inscriptiones illas, cum frontispicio mirabili, quas quamvis opus Pontianum, in tua tamen membrana tuas esse, adstipulante etiam Justiniano, rectè dixerim: nam Noctes tuas, nescio an Atticas cum Pontiâ, sive dialogum morillum, alii spurium, alii duntaxat embryonem, qui subtiliùs non inter libros, sed inter liberos tuos numerandum existimant. Sed properabas credo ad alteram instituti operis partem, calumnias meas. Nam mendacia, id nempe unicum, quòd te authorem Clamoris dixerim, partem tui operis longè maximam tandem aliquando confecisse te significas. Cùm autem leve hoc merito cuiquam videri possit, etiamsi falsâ aliquâ persuasione imbutus attribuissem tibi librum istum, alioqui nec improbatum tibi, nec tuâ existimatione indignum, cur unam tantummodo noxam tam verbosè tam iracundè

summa

summa cum invidia rei per se levissimæ sic exaggeres atque exagites, perinde quasi in se omnes impietates & crimina complecteretur, nisi jam antea docuissem, id magis mirandum possit cuiquam videri. Sed ea nimirum arx erat unica, in qua spem omnem collocaveras; si persuasisses plerisque te authorem Clamoris non esse, méque mentitum, in altera parte quam de calumniis vocas, de quibus quod pro te dicas nihil prorsus habes, sperabas te facili defensione usurum contra me scilicet mendacem jam antea compertum, téque omnes vitæ maculas apud longinquos & ignotos hâc arte gratis eluiturum. Verùm ego cum præter spem opinionémq; tuam te authorem Clamoris tergiversantem licet & reclamantem legitimè arguerim, non dubito quin ad flagitia quoque tua, & quas tu calumnias dici mavis, accuratiùs prout res feret exequendas apud omnes rerum æquos æstimatores fidem integram attulero. Nunc quàm frigidè,

frigidê, quã invitè, quã planè fontis in morem vafri ac vetuli has abs te dictas calumnias tractes, quámque infœliciter amoliri abs te coneris, reliquum est ut ostendam. Primùm cunctabundus, & incerto pede à prioribus castris in hæc altera cum multis impedimentis ægrè & ne vix quidem transis: quippe à mendacio non ad alterum mendacium, id enim non audes dicere, sed ad *calumnias* duntaxat & *rumusculos.* Itaque ad mendacium illud toties jactatum, modò dimissum atque præteritum perpetuò recurris, cum præsens arguere, siquod esset, deberes: & adversarii quod miserum est, quàm tui securior, in illo errore, quemadmodum credi vis meo, quam in tua nunc apud te recta conscientia multò plus repositum tibi spei atque præsidii declaras. Atqui non meo, siquod fuit, mendacio, sed tuâ te veritate, siqua fuit, munire debuisti. At enim *anthoritate propria meras calumnias intento, quas nullo argumento probo, nullo teste*

teste confirmo. Vis igitur dicam apertiùs rem ipsam? nam te,ut video,præ ista mollicie frontis non perfrictæ, sed inscriptæ modò, pudet dicere; qui ne stuprum quidem aut adulterium toto responso nominare homo pudentissimus & flos castitatis ausus es, ne *vanissimam fabulam* scilicet & obscœnam,id est tua facta *retexeres.* Dicam ergo, & quia non abnuis, rerum ordinem sequar.

Est Claudia Pelletta quædam, pellicem posthac nominemus licet,nescio an tuam solùm; quæ, cum ancilla in eâdem domo honestissimi viri Genevensis esset, in qua tu hospes eras turpissimus,cum calone & rhedario communis tibi fuit. Eâ mulierculâ, postmodum nuptâ,quod stupri tecum habuerat commercium adulterio continuavit. Cedo *testes*, inquis, & *argumenta.* Nugator! quid tu testes ex me ubi non sunt, quæris, quos ubi erant,fugisti? Genevam revertere, ubi horum criminum jamdiu reus factus

es.

es. Dic velle te modò abolendæ calumniæ causâ judicium his de rebus legitimum fieri; invenies qui tecum libentissimè his de criminibus experiri lege velint; qui vadari, qui sponsionem facere non recusent. Nec testes deerunt. Aderit imprimis Hortulanus ille qui te vidit, cùm in illud tuguriolum cum fæmina solus intrares; vidit, cùm illa Claudia tua clauderet fores; vidit postea egressum te, amplexantem palàm cum muliere impudica, & usque eò petulantem, ut illum veterem hortorum custodem obscœnum, non ex ficu, ut olim, sed ex moro factum conspexisse se existimaret. Aderunt & alii, quos viri gravissimi, qui tuum nomen detulerunt, testes in promptu habent. Cujus tu testimonii vim veritus cùm dimanâsse rem illam sentires quam in occulto patrasse te arbitrabaris, ut infamis ille reus Siciliensis, non jam quid responderes, sed quemadmodum non responderes, cogitare cœpisti: & paulò ante ferox, judiciique

que cupidus, (nam de aliis quoque multis rebus & antea & tum etiam deferebaris) demissus repentè & consternatus abeundi licentiam (id quod plerique maximè volebant, ne in rem tam fœdam de Pastore suo inquirere cogerentur) quasi jamjam abiturus petîsti. Per hanc tu rationem liberatus judicii metu, cùm alibi non haberes quò te reciperes, omni munere cùm Ecclesiæ tùm Scholæ, omníque stipendio privatus, octo circiter vel decem menses in eadem urbe fœdis factis notatus detrectatâ causæ dictione vixisti: quo nullum majus argumentum contra te esse potuit. Nunc posteaquam oblatum tibi certamen defugisti, tuísque commodis carere omnibus, quàm judicium de illa re pati maluisti, posteaquam tuo ipsius judicio temet ipse damnâsti, à me homine longinquo testes & argumenta ridiculè sanè quæris. Quinimmò, ut dixi, Genevam revertere; & quando vadimonium illud tam malè obiisti, I sodes ad supplicium, quod

quod te illic manet adulterio debitum; si pristina illius urbis religiosissimæ disciplina nondum refrixit. Ad illa verò sponsalitia stupra tua quod attinet cum Pontia, quæ te ubique decantatum & digito monstratum insignem hominem illis in Provinciis reddidere, multo minus est cur à me *testes* & *argumenta* postules. Famam ipsam communem, constantem, & illa centum vel potiùs mille ora, si vis, in judicium voca: hæc totidem sunt testes quibus si in foro sæpe creditum est, cur ego de adversario publico non crederem? cur ego solus quæ in ore omnibus & sermone sunt, adversarius tacerem? sed nec testes hic mihi, nec justo numero nec literæ desunt; in quibus literis & libidines tuæ & illa perjuria quorum ope elapsus ex judicio es, cum horrore ac detestatione maxima narrantur. Sunt & muti testes qui etiam sine voce testantur; illa nocturna itinera quæ toties Hagacomitis Leidam cucurristi; illi nocturni & fur-

furtivi congressus cum Pontia; cum qua tu muliere per causam, ut aiunt, impudicitiæ divortium fecisti. Si tu eam parùm pudicè versatam interdiu cum aliis credidisti, cur alii te continentiorem noctu cum eadem consuevisse crederent? an expectas dum servulum tuum in te producam, nequitiarum tuarum diu conscium, donec, nondum planè amisso pudore, aufugere abs te in bonam frugem conspectæ ipsis oculis libidines tuæ pudefactum coegerunt? Opus utique non erit servum illum ad quæstionem poscere: Ipse detestatus tanta in Ecclesiastico homine flagitia, latè prædicat. Tu interim ut lectorum, si non aures, at saltem oculos invitare possis, oratiunculam nescio quam infercis hîc putidissimam, Historicorum more, lunulis adnotatam, quasi acutissimam nimirum & lectu dignissimam: non orationem, sed chorum quendam Battologorum introductum abs te aliquis putet; amicorum scilicet tuorum, hortantium

tantium ut *teipsum verearis*; ut *ungues tuos*, quos tibi fatentur *non deesse*, ad necessaria magis tempora, Pontianam credo alteram dimicationem, velis potiùs reservare: mecum ne velis *in arenam descendere*. Sed perdunt suam operam amici verbosissimi, sua monita præclara, tot curta adagia, triviorum symbola, oleum nempe tuum Battologiæ professor: illis posthabitis me potius usus es consultore adversario, ut responderes cum tuo magno malo. Non ut *tuum* ego *silentium in conscientiam ne verterem*, sed ut conscientiam tuam suo, quod optat, silentio frui ne sinerem. Nam attendite, quæso, & cognoscite nunc, si unquam aliàs, hypocritam numeris omnibus absolutum. Videt necesse sibi esse aliquid pro se dicere; se intuetur, quamvis invitus; videt in turpi præter turpe nihil esse quod possit responderi; circumspectat ecquid foris propè se refugii sit, ecquid adminiculi quo inniti possit; ecquid quo se tegere, sub

quo

quo latitare; ecquos in societatem & communionem scelerum suorum possit attrahere, ecquem ordinem aut genus hominum suis privatis rationibus illigare, ut causam suam quasi communem communi periculo & aliorum existimatione defenderet; nihil magis idoneum invenire potuit, in quod omne suum dedecus transferret, nihil in quod deonerare spurcitiam suam commodiùs posset, quàm ipsam Ecclesiam Dei: *Si mea*, inquit, *propriè tantum res ageretur, imponere fibulam ori meo & obmutescere poteram exemplo Domini mei: sed universus ordo noster, & Ecclesia Dei per meum petitur latus.* O scortum & ganearum Antistes! cujus non ori magis, quàm inguini fibulam impositam oportuit; quanto tibi præstitisset obmutuisse, *exemplo Domini tui*, cui Christus Dominus silentium cum capistro imperavit, quàm Ecclesiam Dei hâc tantâ ignominiâ affecisse? Ais *universum Ordinem vestrum à me licèt obliquè*

ſtigmate notari. A me ais? dic ubi; recita, ſi potes, locum; niſi fortè quòd ego in mercenarios, id tu in Miniſtros Evangelii dictum putas. Erras More; & aliud fortaſſe multo juſtiùs haud abſimile conqueſtus eſſes; non ego veſtrum Ordinem obliquè, ſed te extra ordinem tua Pontifex & obliquo & directo & tranſverſo ſtigmate notavit. *Eccleſia*, inquis, *Dei, cui mea omnia tempora conſecravi, per meum petitur latus.* Per tuúmne latus turpiſſime? qui tantum abeſt, ut omnia tua tempora Eccleſiæ conſecraveris, ut ipſa Eccleſiæ tempora, omiſſo nonnunquam matutino concionandi munere, furtivis libidinibus conſecrâſſe haud ſemel dicaris. Ne repetam quid etiam temporis famoſis libellis Eccleſiaſtes conſecraveris. Per tuúmne latus? at nihil omnino eſt quod graviore cum vulnere Eccleſiam petat, quàm tuum ipſum impuriſſimum, Eccleſiæ tam malè contiguum latus. Hoc ſi vis intelligi per tuum latus, id eſt, per tuam turpi-

turpitudinem, propter tua ſcelera Eccleſiam opprobriis impiorum peti, maculâ aſpergi, infamiam contrahere, hoc cuidem verum eſſe non diffiteor. Itaque univerſus ordo tuus, & Miniſtri præſertim Gallici, qui te optimè norunt, ne tuo illo peſtifero latere diutius periclitentur, teipſum quantum poſſunt, tuíque contagionem amovere ab ſe atque depellere conantur: cauſam ullam aut rationem tuam communicatam ſibi nolunt; ne ſcelerum tuorum atque dedecorum participes fiant: ejectum te ex ſuo ordine, & exturbatum, ut meritus es, cupiunt; & illam, quam ais, *fibulam* ori tuo impudiciſſimo affigere conantur. Macte eſtote integritate veſtra atque conſtantia, viri Eccleſia digni; proſpicite, ut inſtituiſtis, Eccleſiæ puritati, exiſtimationi, diſciplinæ, exemplo: amovete à lateribus veſtris immundum illud & verrinum latus, cujus non ſolùm ictu Eccleſia læditur, ſed affrictu etiam polluitur. Nolite hanc indigniſſimam

contumeliam pati, ut is, cùm flagitiorum suorum nomine meritis conviciis atque infamia petitur; non se peti, sed quasi is, quia cœnum hominis est, idcirco murus & munimentum Ecclesiæ esset, per suum latus Ecclesiam peti dicat. Abigite procul ab Ecclesiæ septis concionantem lupum; vocem illam hircinam tot stupris & adulteriis impuratam, populo verba dantem, imò vendentem, ídque è superiore, quod jactat, loco, ne siveritis in sacro cœtu ampliùs audiri. Profectò si Ethnicorum legibus, verbi gratia Solonis cautum est, nequis Rhetor turpitudine vitæ notatus, civilem concionem habendi ad populum, ne Atticorum quidem si disertissimus fuisset, jus haberet, additáque præclara ratio est, plus exemplo nocere turpem, quàm oratione quamvis castissimâ atque sanctissimâ prodesse, quo etiam nomine Timarchus, vir inter primos illius Reipub. accusante Æschine, damnatus est, quanto est indignius scortatorem

torem atque adulterum tanquam Dei nuntium & ministrum, ad Christianum Populum sacras habendi conciones jus in Ecclesia perniciosissimum obtinere. Nolite committere, ut Magistratus Ethnicus, Deique expers, religiosior atque sanctior in foro fuisse, quàm Christi sacra synodus in Ecclesia esse videatur. Nolite vereri, quem iste scrupulum callidus injecit, si eum quem approbâstis, cui sanctas manus imposuistis, cui gregem Dei commisistis, perspectum nunc adulterinum & spurium ejeceritis, nequis vestrum judicium aut prudentiam desideret; neque enim Paulus hac in parte, ut nôstis, vidit omnia: illud veremini, si Pastoris in munere talem retinueritis, ne omnes non judicium modò & prudentiam, sed religionem quoque & pietatem & gregis denique curam in vobis requirant. Hæc ad pastores de te, More; nunc ad gregem pro me pauca dicam. *Patriæ*, inquis, *meæ greges qui pascuntur inter lilia,*

nescio quam in invidiam vocas. Utinam ne ista lilia, spinas esse aliquando sentiant; verùm non ego tuæ patriæ greges in invidiam, sed tuus Clamor Regius ad societatem sui furoris vocare cupiebat. Quem enim non irritâssent istiusmodi opprobria? *maximè omnium Galli nostri reformati, non modo horrendo facto perculsi, sed ejusdem injusta infamia pressi, plurimum allaboraverunt, ut parricidium & parricidas cognoscerent.* Hæc & multa alia acerba quidem & planè hostilia Clamor iste Gallorum sub nomine Reformatorum, in nos clamitavit: ad quæ omnia respondi solum, Gallis etiam reformatis impositam eandem olim necessitatem fuisse, ut suum quoque Regem hostis numero haberent. Verùm ego incogitantior (quid enim de me non fatear potius, aut non indictum velim, quod Ecclesias Galliæ Reformatas, quas esse scio nobis omnibus charissimas, in invidiam vocare possit) incogitantior, inquam, fui, qui

isti

isti insanissimo Clamori vocem ullam Ecclesiarum aut fratrum interjectam esse credidissem. Scimus eos quo sub regno vivant, quibus in periculis, quibus in angustiis evangelii causâ versentur; & tamen amplum hoc sibi esse, si tueri sua queant. Nos ut vel minimam nostra causa invidiam apud suos Reges aut offensionem susciperent, nunquam petivimus; ut de nostris factis aut consiliis suum sensum declararent, tametsi fratrum judicia plurimi semper fecimus, tamen ne hoc iis periculum crearet, nunquam postulavimus; preces eorum, non sententias aut suffragia prodesse nobis censuimus, suam autem erga Reges fidem ex suo in nos odio verborúmque acerbitate perspici aut probari non arbitramur. Multa deinde præteris, *quæ nimis meum in religione animum produnt*; & sapis: fac & illud quoque prætereas, quòd *te hominem sacris addictum* Cotyttiis, credo, aut Isiacis, non Evangelicis (nisi addictum ita ut devotum

intelligis) *adversarium*, quod ego mihi honestissimum duco, nactus sum. At enim illi *qui diversum à nobis in religione sentiunt*, sic enim tibi prospiciens, Ecclesiæ prospicere videri velles, *ex ista fabula Ecclesiis nostris insultandi ansam arripiunt, quasi patiantur ipsæ qualia vulgò turpia dicta sacrificulis objiciuntur suis* : & meritò quidem, si patiantur, verùm spes est, non esse passuras : salus certè unica rerum est, si pati noluerint. Si enim patiantur, quæ tu in me tela levissima conjecisti, ea in te ego acutissima retorqueo. *Satanæ triumphus paratur, scandalum infirmioribus creatur, inimicis gaudium, sociis dolor, fidei damnum.* Hæc vera sunt non me accusante, sed te impunito. Talem esse quenquam in Reformata videlicet Ecclesia Ministrum adversarii gaudent : accusat aliquis ? multum, mihi crede, de isto gaudio protinus remittunt : damnatur is incorruptis & integerrimis Ecclesiarum

arum suffragiis? Nihil æquè dolent: nam qui Presbyterum Reformatum flagitiorum incusat, accusat idem sacerdotes omnes & sacrificulos eorundem facinorum sibi conscios: qui illum absolvit, hos multo faciliùs absolvat necesse est. Frustra nos quidem opinionum quarundam & dogmatum, frustra etiam fidei reformationem gloriamur, nisi morum sancta censura pariter quoque vigeat. Non doctrinam tantùm reformatam, sed Doctores reformatos esse convenit, si ereptam *sacrificulis*, ereptam *Satanæ insultandi ansam* cupimus. *Magnum*, ais, *honorem habere me Ordinibus Fæderati Belgii, quos indigere putem notore me:* monitore opinor volebas dicere. Immô verò tu illis quem honorem habuisti? quorum existimatio gravissima tam apud te parum potuit, ut eorum de te opinionem fallere turpissimè malueris, quàm flagitiosam vitæ tuæ licentiam refrænare; quíque ejusmodi homo cùm sis, arrogare tibi tantum

tum potes, ut existimes tot viros graves atque prudentes te *notore*, etiam *è superiore loco* indigere; tuo *admonitu* posse unquam sapere; ut idcirco os tuum è suggesto importunissimum tantæ gravissimorum hominum frequentiæ, & præsertim sacræ concioni offerendum sit. Qui denique apud quos tanto te in pretio esse dicis, iis nihil aliud nisi aut minimum judicium, aut maximam doctorum penuriam relinquis. Minimum profectò ipsi sibi honorem habent, qui abs te Doctore, & Ecclesiaste meliores discedere se posse crediderint. Verùm tu nihilominus buccam inflas: *Quid nunc, inquis, memorem tot illustres ac principes viros, tot proceres, tot Ecclesias, tot Academias, quæ me fovent & ornant, vel optant & exambiunt.* Et ego, quid, inquam, nunc memorem tot agyrtas, tot empiricos, tot seplasiarios, tot circulatores, quos Romæ aut Venetiis iisdem penè verbis suas pyxides & pharmaca vendentes, præteriens audivi.

audivi. Atqui *dum hæc scribo,* inquis, *literas accipio quibus ad Ecclesiastæ ordinarii munus & sacræ Theologiæ professionem invitor in urbe nobilissima.* Nam hoc certè habes, in quo omnes Doctores circumforaneos venalitios ambitione superas. Primùm per amicos tui similes occultam das operam, ut quot potes ex locis inviteris: posteaquam id difficile repertum est, ex quo jam passim notus es, hoc solum (quæ tua animi egestas atque mendicitas vera est) miserè contendis, & nonnunquam perficis ut omnino inviteris, quamvis ea diserta lege & pactu interposito, ut omnino ne venias. Hoc modo invitatum te nuper in Galliam, & ni fallor, Montalbanum, invitatum & Franekeram, vel Groningham intelligo: Harum utram in urbem sanè nescio, in alterutram sat scio: de loco enim fateor nondum mihi satis liquere, de re satis. Hanc demum rationem excogitare coacti sunt homines importunitate tuâ fatigati & victi,

quâ

quâ & abs te simul tanquam à peste sibi caverent, & tuæ miseræ gloriolæ multo cum risu vela panderent; téque erraticum sophistam & planum tuismet ventis ludibrium commendarent. Sed ne cui fortè vanior quàm mendacior esse videaris, in illud nunc incidimus usitatissimum tibi & impudentissimum artificium quoddam tuum maledicendi simul & maledicentiam vituperandi. Quoties enim strenuè conviciando vel ad inopiam vel ad ravim, quasi ad incitas redactus es exhausto penu, dum novum virus colligis, subitò bonus & bellus abhorrere te fingis à conviciis omnibus: nolle te scilicet *luto ludere*, nolle *sordes mihi regerendo manus tuas coinquinare*; *non placere tibi de cane latrante victoriam*; malle te *omittere latrantem caniculam*. Quid hæc quæso nisi convicia sunt? quæ dum deponere te dicis, totis viribus intorques; ita caudam atterere & simul ringere idem tibi est: idq; ipsum agis, dum agere te negas; usque eò

totus

totus ex mendacio conflatus, ut ne verax quidẽ utrovis modo sine mendacio esse possis: si enim negas te nunc maledicere, quod tu negas, verba ipsa, te invito fatentur; si fateris, tua eadem verba id ipsum, quod fateris, negant. Quid est, si hæc non est *maledicendi ars* illa, quam tu *Dæmonum Rhetoricam* infamis libelli editor *vocare te* ais *solere*. Sic tu nimirum homo sanctus & veriloquus, *Christum didicisti & doces*: id est, dum latrare te negas, mordes. Tibimet tam apertè mendax, in me ut sis religiosior, non expecto: tentas, ut video, omnia, captas omnia; siquem fortè rumusculum, aut susurrum aquilones cum fugitivis famigerantibus ad vos perferunt, aures arrigis: Hinc illud, *non is es*, inquis, *de quo mentiri fama vereatur*; minùs quidem tu hîc subdolus es, quàm soles. Famam etiam mendacem mihi minitaris; dici nempe *me aliorum ingenia ex moribus meis æstimare, nulli non vitio quod insequor obnoxium*. Ergo ego scortator, ut

ut fama mentitur, ergo adulter; hæc enim in te crimina insector. Fac sanè periculum famæ; age, insimula, dic, siquid habes, audacter & clare; tempus, locum, nomina simul ede; quod ego in te facio: Dic cum qua Claudia Pelletta, dic cum qua Pontia, dic siquo in horto, siqua in domo, noctu an interdiu, siquod in judicium adductus unquam sim, siquod unquam recusaverim: hæc tibi omnia dicenda sunt, hæc ego in te omnia demonstravi. Invenies profectò me ad injurias meas tuáque crimina persequenda attulisse hanc dicendi libertatem, & anteactæ vitæ meæ certissimum indicium atque fructum, & agendæ posthac firmissimum propositum. Nunquam me libertatis hujus pœnitere audies, ut Lucium Crassum pœnituisse olim ferunt, quòd Caium Carbonem unquam in judicium vocavisset; cùm hac sua severitate præcisam sibi aut circumscriptam in posterum liberius vivendi veniam apud omnes arbitraretur. Is

Caium

Caium Carbonem civem improbum in judicium Senatûs populique Rom. vocavit: ego te, More, &c. meo & pop. Anglicani nomine, quem tu infami Clamore edito prior lacessisti, illo Carbone multò nigriorem, judicia patria detrectantem, sæculorum omnium judiciis trado. Quid tui interim famigeruli de me mussitent aut loquantur, unicè securus. Tu senties eam esse vitæ meæ & apud me conscientiam, & apud bonos existimationem, eam esse & præteritæ fiduciam & reliquæ spem bonam, ut nihil impedire me aut absterrere possit, quo minus flagitia tua, si pergis lacessere, etiam liberiùs adhuc & diligentiùs persequar; téque simul tuásque etiam famæ quas meditaris corruptelas & perspexero facilè & risero. Interea, ne cui dubium sit, quin tu omnia pervestigando nihil prorsus in me habeas quod verum crimen sit, aut si haberes, quin id cupidissimè statim & malitiosissimè diceres modísque omnibus amplificares,

plificares, videamus quàm non crimina quæ sint, des crimini; etiam rectè facta quàm odiosè calumnieris. Primùm *cur Clamori autoris anonymi responderim* quæris, *& non tot aliis qui nomen ediderunt suum*. Quis adversario tam aliena & inepta interroganti rationem redderet? ego tamen ut quàm æquanimiter tecum agam videas, reddam. Cur Clamoris authori responderim, rogas? quia jussus, inquam, publicè ab iis quorum authoritas apud me gravis esse debuit; vix alioqui manum admoturus. Deinde quia nominatim læsus: nam & tu hîc, quamvis id minimè velis ut existimationis aliquam meæ quoque rationem ducam, veniam vel invitus dabis, quam omnes boni dant, scio, libentissimè. At cur *non aliis*, inquis, respondisti? *Clamant & illi, nec minus fortiter*: rursus respondeo, ut prius, quia ad rationes publicas non vocatus, non accedo. Deinde, quia non læsus; nam & hoc, quamvis tu id maximè velles ut impunè tibi

quenquam

quenquam lædere liceret, non est leve. Deinde quia ex vestro ipsorum judicio tantum Salmasio tribuimus (quem Defensorem Regium, quasi solus is esset & instar omnium, nominare soletis) ut post illum posse quenquam alium dicere quod momenti esset non existimaremus. Vis plura? quia liberum erat; quia non vacabat; quia denique homo sum, humana mihi latera sunt, non ferrea, tu licet Alexander ærarius sis. Aliud quiddam opus est, ut mihi videtur, quo tot importunis Clamatoribus ora melius obturentur. Quàm multa tuus ille Stentor anonymus clamitabat, quæ à Salmasio clamata prius & conclamata erant? quibus ego toties repetitis, quamvis cùm miseriâ ac tædio sæpiùs respondissem, tamen quia cum isto vociferatore verboso certare ubique non libuit, *languet* tibi scilicet *oratio mea, quoties pro populo dico:* tibi, inquam, cui *Gallicâ nive frigidius est*, non esse tautologum. De me si accuratiùs dixi, non

eò id feci, quo ego minùs populo quàm mihi studerem, sed propterea quòd tuus Clamor tum quidem novum aliquid suppeditabat, unde possem ab odiosa crambe vestra nonnunquam respirare. Quod itaque facetè inquis, *non immeritò Defensio pro populo secunda dicitur*; quoniam id faustum est, ex ore præsertim adversarii, omen accipio. Tu licet novum quotannis clamorem edideris, rumpas te priùs licebit, quàm clamorem secundum edidisse dicaris. Alterum meum crimen est quòd in laudes Reginæ Suecorum serenissimæ per occasionem ab adversario ipso datam, digressus sum: & inter alia dixeram (satis modestè quidem ut opinor) nequid attribuerem mihi quòd Reginam contra Regiam, ut videbatur, causam, tam mihi faventem reperissem, nescire me planè quâ meâ sorte id evenisset: malebam ad sortem, ad sydera, ad siquis est occultus vel animorum vel rerum consensus aut moderamen, quàm ad meum quicquid

erat,

erat, vel ingenii, vel acuminis, vel copiæ referre videri. Hanc tu calumniandi simul & parasitandi materiam nactus, fremere extemplò, quasi indignum hoc esset; & *lutum* illud in visceribus tuis concretum, in ore mox tibi, ut frequentissimè solet, fluitare. Age, despue; quid est? *eam*, inquis, *propterea tam importune laudabas, ut cum ea te componeres lutum.* Túne Morus es an Momus? an uterque idem est? utro te nomine appellem dubito: quis enim præter Morum aut momum tam sinistrè ac perperam interpretatus hæc esset? quod ullum dictum modestissimum hæc tanta malitia non depravaret atque perverteret? Tum illud simul depromis ex peculio tuo servile & parasiticum; *nesciebat Christina se tibi esse tam familiarem.* Téne scabellum hominis ex tuis loculis & immunditiis Christinæ suggerere quid nesciat, aut quid dicat? atqui sciebat se illa pro sua singulari in literatos benevolentia Salmasio familiarem; cui

me tamen arbitrio suo liberrimâq; sententiâ haud semel dicta est prævaluisse. Sed *hoc unum*, inquis, *Regina non meruit abs te laudari.* Abs te ergo illaudatissime? concedo libens! quis enim obstare potest, si tibi modò libeat vel invitissimi cujusvis laudes contaminare? experire sanè; persequere modò istud, quod veluti specimen laudationum tuarum egregium hoc loco inseruisti; *quam supra mortalitatis modum inusitata naturæ vis, & stupendum ingenii lumen evexit.* Perge, inquam, & macte isto ore: ab isto exorsu quantumvis in sublime evoles per me licet: isto enim tenore, si perrexeris, mirificum tu quidem fastigium ac prope nubiferum tam altis substructionibus impositurus videris. Mihi, fateor, non placet sic altè insurgere; unde statim necesse erit, vel ridiculè ruam, vel inter nubes frigescam. Attamen *iis*, inquis, *dotibus insignis es, quæ possunt etiam heroibus animum laxantibus placere.* Esto; sunt & tuæ dotes

lotes & præsertim scripta, quæ heoibus placere quiddam aliud laxantious, possint. Et in primis ista tua quæ equitur sapientissima & ministello te ligna ad Typographos conciuncula; quam idcirco prætereo: nam ad tertium jam crimen meum perveni; quòd dixerim nimirum, uno cum famulo me peregrè fuisse: crimen grave, quo ego nomine haud uno in loco perstringor: id scilicet nefas erat meminisse, ne versificatores vestri, qui ex egestate nescio qua emersisse me per hanc rerum apud nos conversionem versificabant, cecinisse falsa reperirentur. Jocum verò hic tuum, quando hæc tam rara avis est, non possum prætermittere. Non equidem vobis *Typographis litem unquam intenderim, non certè magis quàm illi servo qui Miltonum euntem peregrè comitabatur.* O longè & miserè petitum! quid hac capitis cucurbita facias, ex qua, ut id maximè labores, nullam salis micam potis es extundere. Sed qui-

ctus homo & fugitans litium es; itaque non meo, sed ne tuo quidem servo litem intendis, qui domesticæ turpitudinis tuæ fugitivus, secretiora flagitia & nefarias libidines tuas divulgavit. Quartum est, siquidem id crimen dici meum debet, quod tuum est mendacium, *in eodem* scilicet *libro, quem scatere*, ais, *discinctorum nepotum festivitatibus, ausum me censuram agere, & graviter concionari de Republ. deque civium officio.* Quis non germanum te nunc dicat Epicureum? cujus neque in moribus honestas, neque in scriptis urbanitas ulla reperiatur. Mirum non est si hoc nomine facetiis omnibus infensior sis, cùm quia negantur tibi, tum quia te pungunt: non mirum est, inquam, si tibi tam ulceroso sal omnis inimicus est. Id mirum, Professor cùm sis, cur mihi succenseas qui sic diligenter salarium tibi curo. At verò quos tu *jocos è lustro popinâque desumptos* falsò ais (nisi desumptos ex lustris idcirco dicis, quòd te illic lati-

tantem

tem extraxerint) eos si cæteri o-
ies non inhonestos aut illiberales,
honestos atque urbanos tuámque
tredinem perfricanti sales concessos
n negaverint, tum quidem tua pro-
soris insulsi ignorantia, ut persæpè
is, hinc satis manifesta est, qui id
um convenire dicas, quod Marcus
ll'ius in oratore summum esse sta-
t, ubi de oratione L. Crassi in Cn.
omitium summa cum admiratione
loquitur. Nec enim concio major
quam fuit, nec apud populum gra-
or oratio, quàm hujus contra colle-
n in censura nuper, neque lepore &
tivitate conditior. Et paulo infra,
uni Crasso contigisse ait, ut non
um venustissimus & urbanissimus,
& omnium gravissimus & severis-
ius & esset & videretur. Quin eti-
Platoni & Socraticis nihil magis
ivenire aut decuisse visum est, quàm
ous interdum severissimis intermi-
s atque inspersus lepos. Hæc ego
is doctis & intelligentibus quin &

 supra

ſupra & nunc denuò ſatis probaverim, non dubito. Te interim non reprehendo, qui *mollior*, inquis, *debuit eſſe tranſitus à naſo ad ſupercilium*: nam digitorum Pontiæ credo adhuc meministi, quàm iſte tranſitus abs tuo naſo ad ſupercilia minimè mollis fuerit. Fœlicem te quidem, ſi hoc tum mulierculæ perſuaſiſſes: ſed de oratorum tranſitionibus, More, judicium longè aliud faciendum eſt. *At leges ſcribo*, hoc quintum crimen eſt, *quibus ſe teneat non populus modò, ſed illi etiam qui me præceptore nihil egent*. Quid tu mihi quo quis egeat, homo leviſſime & arrogantiſſime? téne *ſuperiore ex loco* egent Fœderati Ordines concionatore, me ex inferiore, quod omnibus ex æquo civibus licet, noſtri non tam egeant libero hortatore? non eſt, More, cur ego me natum in mea patria tam inutilem exiſtimem, cùm te in aliena tam arrogantem videam; non eſt, quam ob rem te mercede concionantem, quàm me gratis monentem

rectiora

rectiora putem posse suadere. Hæc mea quinque sunt peccata mortifera; nam illa septem, opinor, conficere nequisti. Ex quo intelligitur, inania quàm fuerint quæ *condonâsse* mihi te dicis, cùm sint tam levia, quæ crimineris. Nisi & illud fortè criminosum mihi vis esse, quòd Deum testem invocarim; & certè parùm abest ut istud quoque in criminibus meis numeres. *Hinc illa*, inquis, *nimium sane sollicita protestatio.* Quænam ista fuit, More? audies vel invitus; nec illam nunc recito, sed iisdem conceptis verbis (neque enim pœnitet, & hic etiam peregrinationem meam calumniaris) rursus Deum testem invoco, me illis omnibus in locis, ubi tam multa licent, ab omni flagitio ac probro integrum atque intactum vixisse, illud perpetuò cogitantem, si hominum latere oculos possem, Dei certè non posse. Hæc tibi *nimium sollicita protestatio* est, More: cui non magis sollicitum est, Deum testem invocare, quàm invocatum

catum pejerare. Quàm multi & quàm multis de rebus te accusent, non ignoras: aude modò, siquid in te integri, siquid incorrupti est, iisdem quibus ego nunc praeivi tibi verbis, teipsum defendere. Dic age in haec verba: Deum testem invoco me ab omnibus illis flagitiis quorum insimulor, integrum atque intactum semper vixisse; me neque Claudiae, neque Pontiae, neque ullius omnino foeminae stupratorem esse aut adulterum. Non audebis, opinor, tametsi facilè perjurus esse diceris, in haec verba praeeuntem me sequi. Verùm si Dei non audes, hominum saltem fidem implora. Genevam, inquam redi, permitte te illic magistratibus & populo; dic illis ut castum & innocentem hominem, falsò insimulatum, deceat: Viri Genevenses; multorum apud vos & gravissimorum criminum accusor; si ita vixi, si inter vos ita versatus sum, ut haec per idoneos testes & argumenta probari vobis possint, en sisto me; legiti-

mum

mum pati judicium, quod antea recusavi, nunc non recuso. Hoc multo minùs audebis, sat scio: malis tergiversari, ut supra dixi, malis aliunde perfugia & latebras & diverticula veterani scortatoris in modum quærere. Veruntamen *honestam* fuisse illam *orationem* meam fateris; sed *præcedenti parùm consentientem.* Cuinam præcedenti obsecro? vellem recitasses: ego enim aliquot retrò paginis pro certo habeo, ne minimum quidem obscœni vestigium inveniri posse, quia tanto intervallo de te nulla fit mentio. Quòd siquem alium locum intelligis, ubi in tua vitia falsè animadversum est, velim te scire, quicquid tu ex *Platone* detorsisti, neque alienum esse neque inverecundum eodem in libro cum acrimonia & sale (*profligati* enim *pudoris* verba nusquam illic reperies) & turpia insectari, & de *Deo cogitare.* Sanè si oratoris præceptum hoc verum atque honestum est, In eodem vultu convenire & pudorem & acrimoniam, quidni

quidni itidem in eodem ore conveniant? Nullius enim pudentis pudorem minuit vehemens & falsa turpitudinis exprobratio vel etiam irrisio, sed pudorem, in quo prius non erat, impudenti reo nulla res efficaciùs incutere videtur. Tu vide ut cum pudore & *cogitatione Dei* tua stare perpetua possint mendacia, Ecclesiastes adulterine; qui scripsisse me ais *Romæ martyrii fuisse candidatum*; *structas ab Jesuitis vitæ meæ insidias*. Ad quod utrũq; mendacium diluendum opus est nihil aliud, nisi ut quis locũ ipsũ libri inspiciat: & cur ea de re aliquid omnino scripserim, conjecturâ per se assequi nemo facilè non poterit, cui id modò credibile non sit eum *ob flagitia in Italiam profugisse*, qui religionis ibidem confitendæ periculum toties adierit. Nugaris deinde multa; & *macharas & legiones* garris Pontiæ mastigia. Verùm hæc satis risimus: nunc luculentam & insignem hominis calumniam quæso attendite; ut cogno-

scatis

ſcatis qua fide vel in ſacris etiam literis, quas cum ſumma Eccleſiæ ignominia profitetur, verſari ſoleat; quàm nulla iſti falſario Eccleſiaſtæ religio ſit verbum ipſum Dei ſacroſanctum corrumpere, ſi id commodum ſibi fore crediderit. Ego ut refellerem eos, qui Grammatiſtæ aut Critico Magni titulum & cognomen largiri ineptiſſimè ſolent, ſic ſcripſeram: Is ſolus magnus eſt appellandus, qui res magnas aut gerit aut docet, aut dignè ſcribit. Quis hac veriſſimâ ſententiâ offendatur, niſi Grammatiſta? Quid hîc noſter profeſſor?. id eſt, inquit, qui res magnas docet, *ut Miltonus de divortiis*, aut dignè ſcribit, *ut Miltonus idem pro Populo, bis magnus.* Lepidum ſanè interpretamentum, More! & ejuſdem planè artificii, quo Evangelii etiam locum illum de divortiis non verbo, ſed factis interpretatus es. Licet ob ſcortationem dimittere vel uxorem vel ſponſam; Morus cum deſponſata ſibi Pontia ſcor-

scortatus est; ergo, licet Moro sponsam ob scortationem dimittere. Vos *ô tot Principes, tot proceres, tot Ecclesiæ, tot Academiæ, quæ hunc hominem fovetis & ornatis, vel optatis & exambitis*, evocate nunc certatim hunc vobis, quâ sacrarum, quâ profanarum literarum interpretem tam fidum & religiosum; ut sacras profanare literas apud vos quà factis, quà commentis suis possit. Vel si id minimè vultis, nam Doctorē hunc cōmentitium longè latéque olfecisse jamdiu videmini, date saltem & concedite hoc palpum tumori hominis & gloriolæ: evocate quæso per literas quàm honorificas Ludionem hunc cathedrarium; sed cum hac cautione, si salvi esse vultis, clam interposita, cum hoc urbanissimo interdicto, ut nullo modo accedat. Miros profectò reddet ludos inter tot Cathedras, dum professiones & prælectiones & murmura & plausus & Pontias novas sibi somniat. Sed dimitto nunc hominem, quia me prope

dimittit.

dimittit. Aliò se vertit; imò verò *quò se vertat*, non habet. Simulat velle nunc de vita & moribus suis causam pro se dicere. Exordiri jam putares hominem, & velle aliquid præfari; cùm in ipso statim præfationis vestibulo, elusâ omnium expectatione perorat. Tam tenue se esse argumentum, tam turpe etiam dum reperit, vel ipsa rerum inopia subitò exarescit, vel ipsa foeditate perculsus & quasi syderatus obmutescit: Vultus, vox, latera deficere videntur; animus tamen veteratorius, & ut dixi antea, indurati utroque jamdiu foro veteris & crebri sontis artes non deficiunt. *Quò me vertam?* quò te vertas, misselle? quis unquam nocens reus demissa barba sordidatus & squalens tam miserabili procemio deprecatus unquam judices est? quò te, si innocens, si insons, si tutus undique tibi esses, quô te, inquam, nisi ad te verteres? tecum loquerere, te consuleres, extra te ne quæreres? Sed heu miserum te! discordia tibi tecum

tecum gravissima jamdiu est. Nihil tibi invisum magis, quàm tecum habitare, apud te esse; neminem libentiùs, quàm teipsum fugis. Frustrà: tecum enim fugis miser, te sequeris: Quod agitat intus est, intus & flagellum & tortor Argus ille tuus, qui te semper non *Junoniis*, quod quereris, *artibus*, sed piaculorum tuorum Oestro agitatum, cinctus mille oculis ac testibus persequitur. Quid nunc agas? nam æstuantem te miserè & pendentem video. An *tuas ipse laudes vesanus decantares?* vesanus profectò sis, si id suscipias; vesanus, si id unquam cogitabas. *Vitámne conscribas & facinora omnia tua?* pervellem equidem; sed vereor ne non *Morus*, sed *Florus* nimiùm in tuis floralibus, id est, multo brevior quàm par esset, futurus sis. Vereor ne invideas nobis tot lepidas fabellas, qui unam solùm *retexere*, hortensem nimirum illam, tantopere gravatus sis. Sanè qui illas lites Junonias omnes, qui illa jurgia

Salma-

Salmasii prætermiseris, qui prælium illud nobile Pontianum mihi tantis rebus parùm idoneo reliqueris, qui denique totam illam Pontiæ Sestiada sicco pede præterieris, præteribis opinor silentio Tibaltianam quoque illam, & illius nuper domus calamitatem, ubi tu procax in ancillam, proditor in herum extitisti: nam ancillis, ut videtur, quocunque vadis, nullum abs te refugium est. Tacebitur & vidua illa, quam tu, solatii tum plenus, nunc inops, cùm de marito recèns mortuo velle consolari præ te ferebas, ejus pudicitiam tentasse diceris: Nec dices credo quâ domo egredientem te cum scorto intempestâ nocte Amsterodami illa mulier vidit; quæ delinita primùm pollicitationibus tuis, mox decepta, novissimè nomen tuum ad Presbyteros detulit; qui tuum nomen recipere, quod ob priora facinora ejiciendum ex suo ordine & circumscribendum statuebant, ne aucto scelere, cùm augeri pœna tua non posset, augeretur ordi-

nis infamia, recusarunt. Quid ergo? *an quæ fecisses uno cum servo itinera* nocturna illa nempe Haga Leidam *posteris narrares?* ne hoc quidem sat scio, voles: verùm illa servus ipse passim copiosè narrat, & permulta alia præclare abs te gesta: cætera jam tritissima plurimísque per ea loca testibus confirmata. Age verò; post dubitationem sanè miseram quæ te perplexum tamdiu atque suspensum tenuit, post tui fugam, quò tandem fugis? quò ad extremum te recipis? *fidei*, inquis, *publica monumenta consulamus*. Acta tua credo jã publica, quæ in Bibliotheca Genevensium enumerata centum prope articulis, tuorum scelerum monumenta posteritati servantur. *A Geneva exorsus*, inquis, *fabellam nescio quam poetarum authoritate subnixam instituis*. Ferax tu quidem sæculum poetarum dicis, qui tot una in urbe, tibíque omnes infestos quæraris; nigrum te aliquem oportet esse, ipsóque moro nigriorem, quem tot poetæ

oderint;

oderint; festivum quoque hominem, qui quorum authoritas testium te jugulavit, eorum nunc poeticam iniquiorem in te causeris. Verùm ista te festivitas nihil in hoc tempore adjuvabit. Permulti sunt in illa civitate viri honestissimi, nonnulli Presbyteri, Doctores, Ministri, nescio an Poetæ, qui fabellam tibi hanc in foro agere cupiunt; qui non sua carmina recitare, sed tua crimina pro testimonio dicere parati jampridem sunt. Nemo sic unquam poetam recitantem, ut tu hos omnes contra te testantes & fugisti & fugies. Adeóne verò singulari impudentiâ occaluisti, ut institutam in te legitimè accusationem testatissimam, cujus vim atque authoritatem cùm sustinere non posses, discedendi, & veluti in exilium abeundi licentiam exorâsti, hanc tu quasi *fabellam nescio quam* eludere & uno verbo leviculo sic amoliri abs te posse existimes? At *permulti sunt* inquis *in hoc Belgio, qui me Genevæ familiariter usi optimè omnium norunt*

quàm non ibi nullo in pretio fuerim. Audi igitur quæ sint honestissimorum hominum de te judicia primò Genevæ, deinde in Belgio. Duorum verba ipsa ex literis desumpta, in medium proferam.

Litera Geneva data pridiè Id. Octobr. 1654.

Mirari certè nostrates satis non possunt, ita te interiora ignoti aliàs hominis nosse, tam nativis coloribus depinxisse, ut ne ab illis quidem, quibus familiarissimè usus est, tota hominis histrionia vel certiùs vel feliciùs potuisset adumbrari: unde hærent meritò & ego cum illis, quâ fronte ἀναίσχυντος licet homo & oris improbi, in publicum rursus theatrum prodire sit ausurus. Illud enim summum fœlicitatis tuæ hac in parte compendium, quod non vel ficta vel ignota aliàs hominis scelera attuleris, sed quæ omnium & amicissimorum etiam ore decantata, integri

integri cœtus authoritate & assensu, immo plurium adhuc scelerum accessione luculenter possint corroborari.

Et infra. Credas velim vix ullum hîc reperiri amplius, ubi multos annos publico munere, sed cum summo hujus Ecclesiæ dedecore functus est, qui prostituti pudoris homini patrocinium suum vel audeat vel sustineat amplius commodare.

Hæ sunt eorum voces, qui penitissimè te nôrunt: quam turpem tui memoriam Genevæ reliqueris, hæ literæ, aliæque benè multæ si proferrentur, docerent. Nunc in Belgio aliísque locis quâ famâ sis, *quo in pretio* cognosce. Viri probatissimi tibíque noti non literas solùm, sed quoniam abs te priùs nominatus, ídque in tua causa, atque laudatus est, nomen quoque edam. Is est vir gravissimus Joannes Duræus; qui dum Ottoni sola fide nixus interponit se, mecúmque agit, ut innocentem te scilicet missum facerem,

non poteſt non fateri ſimul quàm longè alia de te cæterorum pænè omnium exiſtimatio, aliúſque ſermo ſit.

Ex Literis Duræi Baſileæ, Octob. 3. 1654.

Quod ad Mori vitia improbitatémque attinet, non videtur Ottonus ita de eo ſentire: ſcio tamen alios peſſimè de eo loqui, manus ejus in omnes penè, manus omnium in eum eſſe, pleroſque etiam Gallicæ Synodi miniſtros dare operam ut ei Paſtoris munus abrogetur. Neque hîc aliam Baſileæ reperio de eo hominum opinionem, quàm quæ in Belgio eſt eorum qui eum minimè amant.

O pulchrum elogium! quo tu omnium penè mortalium judicio Iſmaeli hoſti Eccleſiæ, quàm Miniſtro pacis & Evangelii ſimilior judicaris. Hunc tuæ ubique gentium exiſtimationis teſtem integerrimum, ſi potes, rejice. Mihi credulitatem deſine objectare:

Nemo

Nemo omnes, neminem omnes fefellerunt, tua tibi verba regero. Hæc cùm ita sint, perficiam haud multo negotio, ut intelligas, quàm exiguum tibi in aliis præsidium sit, cùm tam exiguum tibi in teipso fuerit. Quod enim potest aliena fides testimonium de te aliis perhibere, cùm tua fides perhibere nullum quod juvet aut cui confidas, de temetipso possit tibi? Et videte quæso quàm dissoluto animo, quam abjecto desertor sui & perfuga ad patrocinium alienæ fidei ab se transfugiat. *Neque vero*, inquit, *tempus teram in eorum sollicita refutatione, quæcunque tu garris.* Laudo te læti animi atque jucundi, nihil tu magis sollicitè, quàm sollicitudinem ipsam vitas. Mea modò *nimis sollicita* tibi fuit ad Deum *protestatio*: nunc tuam non minùs *sollicitam* putas tuorum criminum *refutationem*. Atqui ego si duntaxat *garrio*, haud multam sanè sollicitudinem tua refutatio desiderabit. Ignavissimus profectò sis, aut

malè conſcius neceſſe eſt, cui tam facilis tuimetipſius defenſio, tam gravis & *ſollicita* videatur: ineptus planè & ridendus, qui nullum tempus inutilius terere te putes, quàm in eo ipſo quod ad rem, ſiquid vides, & ad cauſam maximè pertineat. Nam *quid proficiam*, inquis, *ſi fabulam hanc penitus retexuero? ſtatim aliam ordieris.* Sanè quidem difficile id eſſet nemini: neque de nihilo te urit iſta ſuſpicio. Tanta enim tu ſolus fabularum ſylva es, ut ex tuis unius rebus geſtis atque nequitiis ſuppeditare centum triviis atque circulis unde multos in dies rideant ſatis fabularum unus poſſis. Atque adeo hujus fabulæ actum jam quartum peregimus: exit Morus; aliam credo vult perſonam induere. *Ut ſemel* inquit *defungamur, quod fuerit Eccleſia Genevenſis, quod civitatis illius de me judicium ha docebunt literæ Teſtimoniales, alia occaſione datæ.* Ita eſt; ad elogia nunc tranſit ſua; actus quintus incipit: nova planè perſona, ſed eodem

dem

dem tamen ſubtus latente Moro, prodit cornicula, ſed & ea quoque perſonata: miris neſcio quot repentè plumis adſcititiis atque coloribus ita indutus, ut Phœnicopterus neſcio quis potiùs, & exornati quiddam monſtri ſimile videatur. Aves Ariſtophanicas expoliaſſe hominem diceres; ſed malâ ave, ni fallor; cum ſe non jam fabulam agere, ſed apologum Æſopicum in ſe verum demonſtrare nudatus intelliget. Cùm enim haſce plumas nec tuas eſſe, More, & partim obſoletas, quæque ſuâ ſponte mox defluant, partim falſis coloribus fucatas, partim dolo, maliſque artibus ſurreptas docuero, dubium non eſt, quin deluſus abs te olim grex avium, nunc factus certior qui ſis, de repetundis plumis jure tecum ſit acturus; & ablato quiſque ſuo, obſcœnam ſub phœnice upupam non deplumem te modò, ſed depygem demum relinquat. Primæ omnium *literæ Genevenſium Teſtimoniales* criſtam tibi erigunt: quas

quas illi multò mallent, sat scio, aut nunquam tibi datas, qualis postea evasisti, aut abs te nunquam prolatas. Semper ego quidem de Genevensi Civitate, pro eo ac debeo, honesta omnia & sentire soleo & loqui: religionis cultum purioris, primúmque studium, in Republica deinde prudentiam, æqualitatem, moderationem, constantiam propè admiror; quâ se tam arctis finibus, inter vicinos hinc inde potentissimos & imminentes, summâ in pace ac libertate per tot jam annos conservat & tuetur: rectiúsque in re vix mediocri & meliùs id agit quod civilis vitæ omnis principium atque finis est, idque populo suo fœliciùs præstat, quàm summis opibus instructi, summis opinione hominum adjuti consiliis reges maximi servientibus præstant suis. De Genevensibus igitur, quod eorum laudem & existimationem possit imminuere, non est ut quicquam velim aut queam dicere, etiamsi de his literis Testimonialibus

ea

ea dicerem, quæ & ab aliis dicta olim ipſi fatentur, & ad me receʼntiùs allata ſunt. Sed neceſſe non eſt; non dicam igitur qua occaſione ſint datæ; propterea quòd ipſe non hâc, ſed *aliâ occaſione* datas eſſe ait. Non quæram, utrùm ſumma Eccleſiæ Senatúſque voluntas honorarium hoc Moro teſtimonium ſua ſponte conceſſerit, an impudentiſſima hominis poſtulatio, cùm accuſatus graviſſimorum criminum nequiſſet ſe defendere, ab iis duntaxat abſtulerit qui Eccleſiæ Paſtorúmque communi exiſtimationi perperam metuentes, amandare ab ſe hominem quoquo modo malebant, quàm hæc publico judicio ſeveriùs perquiri, nec ſine offenſa fortaſſis infirmiorum palam agitari. Non dicam, id quod multi tamen dicunt mihíque confirmant, nec conventu frequenti, nec ſolito conveniendi die datas haſce literas: ne id quidem dicam ſcribenti adſtitiſſe Morum; unde illud fortaſſe *tralatitium*, & *exambire* ex elegantiis

Mori

Mori selectioribus tam in promptu erant; & *rupta concionante Moro subsellia, gemmaeque illa clarissimae*; quæ omnia usque eo vel cupiditatem scribentis vel judicium non grave significant, ut non solùm nimio laudandi studio laudes ipsas corrupisse, quod vitium ab eo qui totius nomine Ecclesiæ scripsit, quam maximè abesse debuit, sed indignissimum ornare dum studet, non tam vivum decorare, quàm mortuũ & putentem illis odoribus differtum funerasse videatur. Non dicam denique illa nomina in conventu subscripta non esse, circum vicos cursasse Morum, & pastores domi singulos adortum, quo sibi faciliùs hasce subscriptiones expugnaret; Propterea quòd erant in conventu qui reclamare, qui intercedere, qui obsistere non desinebant, qui sese non audiri graviter conquesti sunt. Nihil horum dicam; quod nonnulli tamen dicunt, etiam qui illo tempore Genevæ rebus illis omnibus interfuere; multi aliis in

locis

locis *Deûm hominúmque fidem implorantes atque jurati* nulla se *simultate, sed officii* religione commotos, hæc dicere; adeóque illis literis fidem se adjungere non posse; quorum inter primos virum sanctissimum Fredericum Spanhemium, Theologiæ professorem & pastorem reverendum fuisse intelligo: Hoc solùm dico, hasce literas, quod idem de literis reverendissimi viri Joannis Deodati est dicendum, ante sexennium datas, multis postea maleficiis ab ipso Moro obliteratas jampridem esse & antiquatas. Nondum increbuerat Claudia, nondum hortus, & illa, ad Claudiam nescio an cùm Claudia, Mori suavissima cohortatio:

—— Poma alba ferebat,
Qui post nigra tulit Morus : ——

Id quod viris proculdubio integerrimis & honestissimis, harum literarum subscriptoribus, quin imposuerit non dubito. At postquam illa cum muliere, primò ancilla, deinde nupta, occultari

cultari diutiùs consuetudo istius nefaria non potuit, factus iterum reus, cùm honestam rationem defendendi sui nullam inveniret, & manifestis in rebus teneretur, fractus jam animo, atque id maximè veritus, si judicium fieret, nequid in se gravius consuleretur, quo ipso die pronuncianda de se sententia Presbyterorum, deinde Magistratuum erat, judicium declinat, licentiam abeundi petit. Illi necessitatem hanc rati se hoc modo effugisse, quam impositam sibi minimè volebant, ut Ecclesiæ Ministrum tantorum scelerum damnare, & in homine Ecclesiastico tam triste exemplum statuere cogerentur, libenter assensere. Petit insuper literas impudentissimus homo commendatitias. Id verò postulare ab judicibus suis reum indignè ferentes, prorsùs recusant: ita bonus ille tabellarius permanere sine literis illa in urbe, omni munere exutus, circiter decem menses coactus est: Etesiis credo sacrificans, ut aliquam saltem

auram

auram commendatitiam impetrare aliquô posset: Donec multi gravissimi viri ne moram quidem ejus illa in urbe ferendam rati, rursus rem adducere in judicium cœperunt. Id autem cùm ad novas lites, &, ut supra dixi, offensionem infirmorum spectare videretur, consultius tandem visum est, quoquo modo hominem ablegare: rursus itaque dant literas; *non frigidulas*, quod antea dixisse me queritur, sed, quod nunc dico, frigidissimas; non ut commendare cuiquam mortalium, sed amandare ab se hominem planè viderentur. Hoc si ita non est, More, postulo mihi respondeas, cur superiores illas Genevensium literas, haud uno nomine jam obsoletas, quæque recentiora facinora tua à me tibi potissimùm objecta, ne attingunt quidem; quæ ego vix attigi, ut minùs mihi comperta, *blasphemias* nempe *tuas in Spiritum sanctum*, aliáque opinionum monstra uberiùs commemorant, cur & illas in quibus parùm sibi de

de te credi à plerisque subscriptores tui queruntur, cur, inquam, illas utrasque in medium protuleris, has novissimas de medio removeris? Cedo proximas hasce literas post alteram in te accusationem illam gravissimam ab aliis ægerrimè, ab aliis facilè, sed eodem tui removendi animo ab omnibus concessas. Sapies opinor, non exhibebis; non delectant te istæ literæ: ex quibus mutatam de te Genevensium opinionem, refrigerata amicissimorum studia manifestò perspicere possimus; eósque his literis non te laudatum, sed ab se, dummodo longissimè remotum, quasvis in terras exportatum cupiisse. Hæc Mori fides publica est; q[illegible]se in Ecclesiam credere, quàm in Spiritum Sanctum planius facit. Quæ reliqua à me dicta in eum sunt neque diluit, neque refellit, ne oppugnat quidem. Sed quoniam, Vlacco fidejussore, tomum insuper alterum fidei publicæ promittit, in quo *virorum aliquot insignium, Senatusq;*

túsque & Ecclesiæ Midelburgensis, & Amstelodamensis testimonia dicentur, dum volumen illud, cudendum, puto, in Gallia, excudendum Hagæ-Comitis à Vlacco expectamus, aut ne expectamus quidem, visum est de toto hoc genere testimoniorum pauca disserere.

Magnum ego ornamentum quidem virtutis testimonium publicum esse fateor; argumentum perinde certum atque firmum longè abest ut existimem; nam ut illud omittam quòd virtutis multo difficilior quàm nummorum spectatio est, hoc sanè constat, privatorum privatos mores, & præsertim vitia ad aures gravissimas, tot alioqui negotiis occupatas, rarissimè perferri. Et testimonium publicum tam qui petunt, quàm qui dant, boni juxta malique ferè sunt; & petunt quidem mali sæpiùs quàm boni, falsâ specie proborum induti. Ut quisque optimus est, ita minimè testimonio eget alieno: neque enim facit quic-

quam vir bonus ut noſcatur, ſeipſo contentus. Si commendato eſt opus, virtutem ſemper apud ſe habet commendatricem optimam; ſi defenſo, obtrectationibus nimirum & calumniis haud rarò appetitus, eandem circundat ſibi integritatem ſuam, & invictam rectè factorum conſcientiam; quo veluti munimento atque præſidio firmiſſimo, improborum hominum & impetus vanos excipit, & tela fruſtratur. Contrà hic noſter omnia: non enim virtutem, ſed opinionem duntaxat ejus integumentum vitiorum, ſibi comparaverat: ut retectus, ut deprehenſus, abſcondere diutiùs improbitatem ſuam non poteſt, exors ipſe fidei & naufragus ad alienam fidem ſe confert: quorum oculis antea ſervierat, eorum nunc manus commendatitias implorat; & ſingulari quadam atque inauditâ hactenus impudentiâ, quorum judicium experiri non audet, eorum poſtulat teſtimonium. Proptereà quòd meamet ipſius ſententia

damnatus

damnatus turpissimè discedo, quòd sententias vestras horreo atque defugio, *literas* quæso date innocentiæ, pietatis, pudicitiæ apud vos meæ *testimoniales*. Si hæsitatur, si ambigitur, si ab aliis denique reclamatur indignitate rei vehementissimè commotis, quò non demittit se? quò non descendit? circumcursare, ambire, prensare, obtestari, & quò adire non audet, eò amicorum allegationes dimittere. Aguntur fortunæ hominis, agitur caput, existimatio, immò Ecclesiæ totius & sacri ordinis existimatio agitur. Expugnantur multi, partim fatigati, partim inducti, partim veriti nequid istius ignominiæ in publicum redundaret, partim delictis ignoscere, literato parcere, laboranti consulere suæ bonitatis esse arbitrati. Ita tandem victor iste laureatas literas aufert; ita emendicata quovis tempore vel occasione; non jam testimonia de se publica, quæ si fuissent ipse abolevit, sed sua de publico reportata spolia ad coronam vendidit;

nec tam laudes videtur suas, quàm pœnitentiam publicam circumferre. Quem enim non pœniteat præconem sese laudum ejus fuisse, qui ad omnes postea libidines tam turpem sui auctionem fecerit: nunc ejusdem sese mangonem fieri, qui servus omnium nequissimus ministrum se licitanti cuivis Ecclesiæ ex hac laudum catasta vendibiliorem, & sacrarum literarum miseris emptoribus venalem se pretii quantivis professorem profitetur. Nam viderint per Deum immortalem, qui ex istius vel commendatione vel impunitate ignoscentes & bonos haberi se postulant, ne ista bonitas in malum desinat; viderint ne ipsis bonis fraudi sit. Cùm necesse sit, serpat latiùs, serpat ocyùs ista contagio pastoris in gregem, Doctoris in scholam; atque in ipsos fortasse bonorum istorum liberos, qui sophistæ huic errabundo & infami in disciplinam traduntur. Viderint ne tot pigmentis illita atque ornâta turpitudo, tanta bonarum

laudum

laudum jactura atque dispendio dealbata labes, spem faciat & aliis, eámque mentem injiciat, posse se quoque tutissimo hoc exemplo, eandem scholis, eandem Ecclesiis inferre personam, sine suo periculo cum summa etiam commendatione improbissimam. Cogitent, qui celari adversarios nostras maculas putant oportere, non celando sed eluendo maculas purgari: celando apparere multo manifestiùs, & majorem indies fœditatem contrahere. Postremò viderint, ne Ecclesiastas hujusmodi amovere ab Ecclesia tamdiu negligant, donec ipsa Ecclesia cum Ecclesiastis unà amoveatur. Sanè cùm Apostoli præceptum de Episcopo notissimum sit, eum ab extraneis etiam bonum habere testimonium oportere, quid adversariis lætius aut triumphandum magis potest accidere, quàm cùm legerint atque audierint, qui non levi atque incertâ, sed constante famâ, summeque consentiente, multis testibus, multis in locis flagitiosus atque nefa-

rius compertus sit, eum quasi Ecclesiæ lumen unicum & ornamentum collatitiis Presbyterorum laudibus, & multiplici commendatione publicâ decorari. Quod hostibus nostris gaudium ne diuturnum sit, provideri non aliâ ratione potest, nisi siquis poterit exemplo, réque ipsâ demonstrare nullum esse pestibus hujusmodi in Ecclesia reformata consistendi locum: hæc testimonia, has laudes tum olim datas, cùm is, cui dabantur longè alius affectaret videri, atque esse nunc perspicitur, ipsum nunc irritas & nequaquam suas usurpasse sibi fraude pessimâ; & amicorum de se elogia suo ipsius vitio abrogata, non ad vilissimas merces involvendas, quo fato mala scripta solent ferè perire, sed ad fœdissimas flagitiorum ipsius sordes integendas, pro involucris abusum esse. Ego certè in priore illa defensione, & publicè jussus & privatim læsus, nisi siquam dicendo peperissem mihi honestam existimationem, eam silendo amittere, & quasi

vacuam

vacuam possessore, occupandam mendaciis & opprimendam relinquere maluissem, & patriæ, & mihi simul, cùm una eadémque causa esset, communem operam summo studio impendi. Nunc accusatus graviter ab eodem quasi immeritum & innoxium hominem per calumnias & mendacia infamassem, ut impudentiam illius redarguerem, innocentiam tuerer meam, & siquid vel antea jam dixi commodè, vel in posterum quod ex usu sit dicturus sum, si non doctrinæ & ingenii laudem, famam saltem integram, & colendæ veritatis fidem afferre possem, ad contentionem hanc per se minimè gratam, sed necessariam tamen, denuo descendi. Neque verò est, si hæc non essent, cur hujus operæ aut pœnitere me, aut pigere quenquam alium, nisi conscium sibimet, debeat. Sanè improbos vituperare, & bonos laudare, quandoquidem hoc præmii nobilissimi, illud pœnæ gravissimæ rationem habet, & æquè justum & justitiæ

propè summa est: quin & ad vitam benè instituendam par ferè momentum utriusque cernimus. Ita denique cognatæ inter se hæ duæ res sunt, unóque & eodem opere absolvuntur, ut improborum vituperatio, proborum dici laudatio quodammodo possit. Verùm ut jus & ratio atque usus utrobique par sit, non itidem est par gratia: nam qui alterum vituperat, duarum is uno tempore gravissimarum rerum onus atque invidiam sustinet, & accusandi alterum, & de se benè sentiendi. Itaque laudant facilè nunc boni, nunc mali dignos juxta atque indignos; accusare nemo liberè atque intrepidè, nisi solus integer, vel audet vel potest. Nos qui adolescentes tot sub magistris exudare in umbra eloquentiam solemus, vímque ejus demonstrativam in vituperatione haud minùs, quàm in laude arbitramur esse positam, tyrannorum antiqua nomina fortiter sanè ad pluteum concidimus. Et Mezentium, si fors ferat, putidis
rursum

rursum antithetis enecamus; aut Agrigentinum Phalarim tristi enthymematum mugitu, quàm in suo tauro, exquisitiùs torremus. In xysto nimirum aut in palæstrâ: nam in Republica plerumque tales adoramus potiùs & colimus, & potentissimos & maximos & augustissimos appellamus. Atqui oportuit aut non in ludicro primam ferè ætatem umbratiles consumpsisse, aut aliquando cùm patriæ, cùm Reipublicæ est opus, relictis rudibus, in solem ac pulverem atque aciem audere; aliquando veros lacertos contendere, vera arma vibrare, verum hostem petere. Parte aliâ Suffenos & Sophistas; aliâ Pharisæos & Simones & Hymenæos & Alexandros, veteres quidem illos, multo mucrone insectamur: hodiernos & in Ecclesia redivivos collatis elogiis laudamus, professionibus & stipendiis & cathedris, incomparabiles videlicet & doctissimos & sanctissimos viros, ornamus. Ad censuram si fortè

ventum

ventum est, sicui fortè persona & speciosa pellis detrahitur, si turpis introrsum, immò verò si palam atque apertè facinorosus arguitur, sunt qui hunc malint, nesciò quo studio, quóve metu adducti, testimoniis publicè defensum, quàm animadversione debita notatum. Mea ab his fateor, quod aliquoties res ipsa jam docuit, satis longè disjuncta ratio est: ut siquid adolescens in illo otio literarum vel præceptis doctorum vel meis lucubrationibus profeci, id omne ad usum vitæ generísque humani, siquid tam latè possem, pro infirma parte mea conferrem. Quod si etiam ex privatis nõnunquam inimicitiis delicta publica animadverti & sæpè corrigi solent, & adversariũ nunc non modò meum, sed penè omnium communem, hominem nefarium, reformatæ religionis & sacri maximè ordinis opprobrium, literatorum labem, juventutis perniciosissimum præceptorem, immundum in sacris Ecclesiasten, impulsus omnibus

causis

causis justissimâ vituperatione prosequutus sum, eo nécne cum fructu, quo oporteat, viderint illi, quorum potissimùm interest exemplum in isto edere, me quidem spero (cur enim diffidam?) rem neque Deo ingratam, neque Ecclesiæ insalubrem, neque Reipublicæ inutilem præstitisse.

Joannis

Joannis Miltoni Angli
AD
Alexandri Mori
SUPPLEMENTUM
RESPONSIO.

HAnc ego Defensionem meam cùm ante duos menses hactenus parassem, ne consumptum fortè biennium alterum in se profligando clamitet Morus, tanto cum desiderio Supplementum illud Fidei publicæ contra me promissum expectabam, ut nihil mihi longius videretur. Didiceram enim ex Vlacco perorante, recessisse quidem in Galliam Morum, non tamen quiescere: sed vel diffisum viribus Genevensium attritis, vel quòd manu tam exiguâ vix satis sibi instructus ad decernendum uno prælio videretur, novum contra me exercitum, & quod mirandum sit, Medi-

Medioburgicorum & Amsterodamensium in Gallia conscribere: Consules etiam & Scabinos magna cum manu signisque infestis adventare. Serò tandem erepsere novæ copiæ; sine quibus prima acies, opinor, labare atque dehiscere videbatur. Sed cur tam serò, cur ab extemporali homine tam tardè advenerint siquis miratur, erant scilicet literæ quædam mortuorum longo situ eruendæ; erant quoque subsidia hæc consularia tam gravis armaturæ, mirâ itinerum ratione *ex Gallia*, teste Vlacco, *transmittenda*: Quid si etiam ibidem conficienda? quibus cùm ipse Vlaccus, homo æquissimus, ut habeatur fides non postulet, sed quod *æquum & justum cuique videbitur*, id ut *judicetur*, sic omnino faciamus. *Sufficit Vlacco*, Supplementi hujus collectitii Legato, Lectorum *curiositati*, non incredulitati *satisfecisse*: nempe fidei publicæ, ex Gallia in Hollandiam, quasi postliminio quodam reversæ, fidem de-fore uniuscujusque privatam, haud ab

re

re ſanè ſuſpicabatur. Primùm hoc velim unicuique in mentem veniat, quod ſuprà demonſtratum eſt, publica teſtimonia quâ ambitione ferè comparentur; in re privata quid valeant; quàm ſæpe hallucinentur: me deinde non ficta crimina in Morum, non ignota, non obſcura, ſed vera, ſed jam vulgata atque teſtata, in foro denique & judicio agitata haud ſemel, atque verſata protuliſſe. Non igitur calumniatores nos, non teſtes in ſe, ſed ſuos eſſe judices intelligat Morus: id jure æquiſſimo; quoniam ipſe in nos prior has partes ſibi ſumpſit; nos ipſe prior judicavit; ſuam in nos ſententiam iniquiſſimam edidit. Prolatis autem utrinque teſtimoniis cur ſecundùm eos meritò pronuntiemus, qui Morum graviſſimè accuſant, in cauſa eſt cùm ipſius comperta in nos audacia atque improbitas ſingularis, tùm ipſius teſtimonii quamvis *publica*, tamen ambigua fides; quæ conſuetis atque tritiſſimis laudandi formulis proſequitur

Morum,

Morum, objecta illi crimina ab accuſatoribus tam multis non diluit. Quid enim affert vel hoc ſupplementum, More, quod ad rem pertineat? Accuſabant te Genevæ graviſſimi viri Theodorus Troncinus paſtor & Theologiæ profeſſor, duo alii paſtores Mermilliodus & Pittetus multis opinor teſtibus adductis; accuſabant multorum criminum, & commiſſi præſertim in horto quodam probri turpiſſimi. Tu hîc contrà literas producis Deodati ſenis; qui venire in conventum jamdiu deſierat; nec quid ibi gereretur, niſi ex te tuíſque fautoribus audire conſueverat: Literas deinde Sartorii, ne non ſarſiſſe omni ex parte cauſam tuam viderere; tum Gothofridi Juriſconſulti, ne non ſatis caviſſe; has omnes literas jam ante ſcriptas, quàm hæc tua flagitia vel ad Eccleſiam delata, vel amicis, ut ſolet, omnium ultimis, credibilia eſſent. Quæ igitur à me tibi objiciuntur, horum nihil negant. Fac autem diſertis verbis negâſſe: haud quaquam

quam tamen istorum negatio affirmatione potior tot hominum probissimorum erit, quorum præsertim testium vim ac veritatem cùm sustinere non posses, petitâ subitò abeundi licentiâ, non absolutus judicio, sed elapsus, evasisti. Literis deinde Genevensium non sine multorum gravi intercessione atque etiam indignatione, ut supra dixi, concessis, tu quasi Rheno amne lustratus, (quo *devectum te in Belgium* ais) & noxâ omni ablutus, utcunque commendatus, mirum non erat si, convocatâ illic fortè Synodo Gallo-Belgicâ, tanquam Mercurius quidam novus Gallo-Belgicus, non tu quidem illuminatus, sed combustus, ut fit, in Synodo, ad tempus latuisti. Eas autem literas cùm suprà dixerim fore, ut in medium nullo modo proferres, ne prioribus hîc positis quanto essent frigidiores perspiceremus, lepidè tu quidem *exemplar earum nancisci te non potuisse* causaris. Quod autem dixi ad tempus, non semper latuisse te, id facilè

facilè constat, primùm quòd in illa ipsa Synodo *Trajecti* ad Mosam habita quò primùm appulisti rumores quosdam *contra doctrinam* tuam & *conversationem* illis in Regionibus jam esse *sparsos*, & suspiciones haud leves de te passim vel novas haberi, vel veteres recruduisse, neque ita te iis absolutum, quin ad alteram postea Synodum novâ rursus commendatione opus tibi fuerit, declarat, quæ sequitur Ecclesiæ Medioburgenæ ad Campensem Synodum Epistola, declarat etiam illius Epistolæ subscriptor primarius Joannes Longus ejusdem Ecclesiæ pastor, qui tuâ tum quidem larvâ inter alios deceptus, perspectis nunc demum & exploratis moribus tuis, nunquam te nisi maximæ contumeliæ detestationisque causâ dicitur nominare. Immò verba ipsa tua declarant quibus fateris post seditionem Midelburgi ortam, in qua amicus quidam tuus potentissimus dignitate excidit, eos qui post eum rerum potiti

 sunt,

ſunt, in te non *æquè propensâ fuiſſe voluntate:* id tu eorum ignorantiæ aſſignatum vis, quibus tu Theologiæ profeſſor celeberrimus *non æquè familiariter innotuiſſes*; cùm ad ſuſpectos jam mores tuos revera ſit referendum. Quid enim ad te advenam ſeditio? qui ſuffragiis omnium publicè accerſitus non ſtudiis partium, ſed bonâ famâ ac diligentiâ in iſto munere Theologico tueri exiſtimationem tuam notus æquè omnibus debebas. Hîc tamen quereris quòd *ejectum* te dixerim *ab Eccleſia illa*. Ego verò non *ejectum* te dixi, ſed tantummodo ablegatum; idque non de ipſa ejiciendi vel ablegandi formula, ſed de voluntate eorum abs te jam alienata intellectum volui. In hoc non admodum erraſſe me teſtis eſſe poteſt vir, ut audio, probatiſſimus, quem ſuprà appellavi, Joannes Longus ejuſdem Eccleſiæ paſtor, qui nunc, inquam, longè ſecus de te ſentit & loquitur, atque primò ſenſit, cùm in tuam commendationem

omnium

omnium nomine subscripsit; Testis est vir spectatissimus Joannes Duræus, qui non unam Ecclesiam Midelburgensem ejecisse te, sed universam penè Synodum Gallo-Belgicam ejectum velle scribit. Frustra igitur Synodi Groudensis actum illud subjungis, quod factis recentioribus irritum fecisti; frustra, inquam, actum illud quod apertissimi te mendacii coarguit: etenim illius Synodi authoritatem idcirco adhibuisse te ais, ut *sciam omnia ritè & solemniter* in Synedrio Midelburgensi de te *acta*: ipsa Synodus non ritè, non solenniter hæc esse acta, sed *nonnullos defectus in modo agendi* notat. Vellem scire illos defectus cujusmodi fuerint, cur tu Midelburgensium testimonia sine nonnullis defectibus in modo agendi auferre non potueris. Illud interea tenendum memoriâ est, quibus cum *defectibus* Genevensium testimonia adeptus sis: quanto reverà cum dedecore, quanto in speciem cum honore

illi te dimiserint. Prorsus, quasi id unum sibi reliquum, necessariò decrevissent, laudandum te esse atque tollendum. Verùm, ut dixi, laudes illas qualescunque *perspecta postmodum & cognita vitæ tuæ turpitudo antiquavit jamdiu atque delevit: ut ad infamiam potiùs tuam hæc omnia conducere videantur, qui tam præclaram de te olim hominum opinionem, admissis in te postea tot probris, tam fœdè fefelleris. Ventum tandem ad Pontiam est; quam sic à me falsò nominatam contendis. Ego verò authorem Batavum & notissimum illud de te distichon, quo me facilè defendam, recito:

Galli ex concubitu gravidam te Pontia Mori,
Quis benè moratam morigerámque neget?

Bontiam, fateor, aliud apud me manuscriptum habet. Sed prima utrobique litera,

litera, quæ sola variat, ejusdem ferè apud vos potestatis est. Alterum ego nomen ut notius, ut elegantius salvo jure Criticorum præposui. Satis de nomine; nunc rem ipsam consideremus. Quis tam est reus, quis tam omni genere criminationum oblitus, qui, si solùs audiatur, causam suam vel Cassianis judicibus probare non queat? Tu quam attulisti hujus rei narrationem, ejusmodi est, ut nemo sit, modò integer atque attentus accedat, quin te, etiam inauditis accusatoribus tuis, vel planè condemnandum, vel suspicione gravissimâ non absolvendum arbitretur. *Uxorem* ais *Salmasii graviter tibi infensam, & ob eas rationes quas commemorare* non vis, *nihil intentatum reliquisse, ut te in nassam infaustissimi matrimonii compingeret.* Primùm illud suspiciossimum est quod celas; illud nempe arcanum quod tibi tam modesto homini & ministro uxorem amici sic inimicam potuit reddere. Mirum deinde inimicitiæ genus narras,

quo impulsa uxor amici tui famulam sibi dilectissimam nuptum tibi dare cupiebat. Nassa autem illud matrimonium quî potuit dici? nisi tûte eam vel sponsione aliquâ tibi induisses, vel escam avidè nimis appetisses, atque ita meritò infaustissimum, quod stupro auspicatus esses, matrimonium reddidisses. *Nihil*, inquis, *intentatum reliquii*. Quid ergo inter alia tentaverit tu ipse nobis divinandum relinquis; immò ipse non taces, ipse effutire non erubescis; & illud suprà dictum à Crantzio, paulò infra quasi palmarium quiddam pro te ex ore Salmasii repetis; *Siquid in Pontia peccavit Morus, ego sum leno, & uxor mea lena.* Hanc scilicet pulcherrimam fore defensionem tibi apud omnes amens credidisti, si ostendisses lenone Salmasio, ejusque uxore lenâ, te non ignobile stuprum fecisse; & non nisi dominis perductoribus ancillam vitiasse. *Hoc vulgo innotuit*; tu verò *palam vehementissimeq; reluctari.* Euge corculum pudoris,

doris, deliciæ castitatis! Túne relu-ctari verò? virginali, ut videtur, vere-cundiâ homo nasâ muliebri indutus. Nam piscis, nisi captus, non reluctatur: illa profectò mulier nisi thunnum te perspexisset, nisi facilem, nisi opportunum, nisi obnoxium ancillæ suæ deprehendisset, nunquam tibi istos laqueos ita elimasset, nunquam tibi Vulcanios illos casses tua Juno tam facilè adaptasset; nunquam in virum gravem, Ecclesiastem, doctum, celebrem, qui mariti domum inter amicissimos frequentasset, nunquam nisi in mulierosum & notæ incontinentiæ hominem tale quicquam moliri aut tentare ausa esset. At, inquis, *cum factione quadam se conjunxit, quæ qualis fuerit, aperire tibi nolo.* Ergo hoc etiam non minùs suspitiosum nobis relinquis, quòd tuâ multùm interfuit aperuisse, quæ ista factio, quo in loco te tot Ecclesiarum, tot Synodorum, tot Magistratuum testimoniis ac sigillis loricatum hominem & cataphractum tam

acritèr oppugnarit. Si ob vitæ sanctimoniam, concionandi assiduitatem, professoriæ facultatis præstantiam te odio habuisset, nihil æquè tibi laudi ac defensioni esse potuit: nunc cùm in re omnium potissimùm explicanda tectus atque astutus esse malueris, credendum est non factionem, sed benè magnum bonorum virorum numerum, ob impuros mores tuos, vitámque offensam meritò te odisse. Deinde, si Midelburgi, si Amsterodami, ubi tanto in pretio atque honore apud omnes fuisse te prædicas, tam numerosa te factio adorta est, claudicare tua fides publica videtur; eósque demum esse factionem qui te tantopere laudarunt. Sin Hagæ aut Lugduni primùm ista factio in te tam acriter est concitata, nihil profectò obstat quò minùs appareat deseruisse te tandiu & Pastoris & Professoris munus utrobíq; sacrũ, ut Hagæ libellos famosos, ministerium tui Evangelii ministrares; Lugduni Pontiam ancillam, id est

Nassam

Naſſam ipſe tuam ſectarere; tuóſque illos, poſt diurnum ſæpe diſceſſum, tot nocturnos ad eam vicina ex urbe reditus, tot cum ea furtivos, inſcientibus dominis, congreſſus vicinitati notiſſimos, tantum in te odium plurimorum commoviſſe. Hos tu *admiſſarios* uxoris Salmaſii vocas; & ignominiam defuncti amici tui matronæ, ejúſque propinquis non ferendam inuris. Hæc ſcilicet cum *Ruffino* & factione illâ, *horrenda criminationum tonitrua diſploſit, & totum inſanis clamoribus Belgium implevit.* I nunc, & à me conficta hæc eſſe clamita; dic meas has eſſe calumnias; quas ego non calumnias, ſed criminationes ab univerſo penè Belgio, te confitente, accepi. Has ego tacerem? his non crederem? próque tua in nos noſtrámque Rempubl. injuriâ, ſcelere, audaciâ veras eſſe non judicarem? quam tu factionem, eam ego probiſſimorum hominum multitudinem, teſtimonium, judicium eſſe non arbitrer? Hoccine divinâ ani-

animadversione factum non putem, ut dum aliis famosos libellos tam diligenter adornares, famosus ipse passim libellus fieres? Tu verò cùm *existimationem* tuam *hærere*, ut ais, *ad metas* videres, & *linguis omnium vapulares*, haud insolito audicissimi cujusque consilio, potentiorum studiis fretus, quos affectatis concionibus, & Corinthii æris tinnitu illo tibi fortè conciliaveras, *prior Pontiam in jus vocas*. Contrà Salmasius, non insaniam, ut tu appellas, sed *causam se uxoris destituere non posse* per amicos tibi denuntiat. Quod eum fuisse facturum nisi justam quoque causam credidisset, tibi verisimile esse non debet. Tu, *non sine consilio summorum & sapientissimorum totius Belgii capitum*, quorum nimirum patrocinium vel adulando, vel suppliciter ambiendo ad omnes nequitiarum tuarum eventus tibi comparaveras, *litem in suprema Hollandiæ curia prosequeris*. Quo in loco potentiam quorundam, ut dixi,

non

non innocentiam tuam præsidio tibi maximo fuisse, si vel teipsum audiamus causam hîc tuam quanto potes cum artificio & cautione dicentem, obscurum non est. *Desperabant* adversarii *fore se* illa in curia *superiores*: tuam *afflicturos* se esse *famam* non desperabant. Quid ita? quia paucorum vim atque opes in foro dominari, cæteros pænè omnes favere sibi videbant. At verò non tuam, sed suam ipsi famam accusatores tui afflixissent, si tu æquo judicio superior ipsorum opinione futurus videbaris. *Omnes*, inquis, *omni ope me unum oppugnabant*; non *defuisse* tamen *amicos* tibi *agnoscis*: paucos igitur & potentes fuisse illos necesse est: id quod etiam *miratos & conquestos esse inimicos tuos* usque eò non diffiteris, ut ne noceret tibi ista gratia tam aperta ac manifesta veritus, haud semel subirasci te simules amicis tuis, cúmque iis expostulare, quasi parùm prudenter tibi & non satis cautè favissent. Itaque *suprema capita*,

quæ

quæ tibi ſuum in hac cauſa præſidium obtulere, enixè rogaſti, ſiquid valeres gratiâ, ne quid eorum autoritas de victoria innocentiæ tuæ delibaret. Illius Judicii exitus qui demum fuerit, non dicis; Adverſarii certè, tantum abfuit ut jure aut æquitate victos ſe eſſe arbitrarentur, ut quos tu reos modò feceras, hi nunc petitores ad Synodum provocarent; & quod obtinere à magnatibus jus ſuum non poterant, id impetrare per Eccleſiam facilè ſe poſſe ſperarent. Verùm & in illa Synodo nimis multùm valuiſſe gratiam gratis, ut aiunt, id eſt nullis omnino meritis tuis datam, etiam ex iis, quæ pergis ipſe narrare, ſatis conſtat. *Adſunt Delegati Lugdunenſes; ſaccum producunt oppletum fœdiſsimis criminationibus:* ſatis amplum, opinor, ſi tua omnia flagitia contineret, ut induendo etiam tibi, ſi egiſſes fortè pœnitentiam, ſufficere potuerit. *Urgent Delegati, ut prælegerentur omnia, quæ ſecum ſacco illo gerebantur:* vel ut latiniùs dixiſ-
ſes,

ses, portabantur in sacco; à te enim puto, gerebantur in sindone. Sed Synodi pars magna *reluctari*, *famosos esse libellos*. Animadvertite quæso novam ac singularem judicum æquitatem atque prudentiam; qui criminationes cum testimoniis in judicium allatas, neque dum perlectas, tanquam famosos libellos, rejiciendas esse contendunt. Horum vicit sententia: excurrit confestim unus eorum, gratulabundus Moro, & *bonum factum*, *inquit*; *nihil contra te legetur*. En iterum severos judices! quorum sententia in Mori gratiam sic manifestò lata est, ut unus eorum pati non posset quin ex ipso judicio de sella prosiliret, gratulatum reo. Puduit Morum ipsum tam dissolutæ sententiæ: perturbari denuò se simulat, & ægrè ferre, non perlegi illa volumina criminum suorum. Objurgatus itaque bonus ille Judex & acriter ab ipso reo increpitus, redit in cœtum; cæterísque facile persuadet, ut mutatâ priore sententiâ statu-

ſtatueretur, omnia legenda eſſe. At verò, quæ iſti Judices primùm legenda non eſſe, ad arbitrium deinde Rei, converſis eâdem horâ ſententiis, legenda eſſe decreverant, de iis tandem perlectis quàm non attentè, quam non ſeverè, quàm denique in reum propensè judicaverint, intellectu difficile non eſt. Conſurgunt judices; reum frequentes adeunt; *ampleCtuntur*; & cui palam modò gratificari, ei nunc apertè gratulari non dubitant. Quanquam ego in hoc toto judicio non tam Mori, quàm ejus perſonæ atque ordinis habitam eſſe rationem crediderim. Synodi præſes ipſe Riverius complexus te, *nunquam Æthiops, inquit, ita dealbatus eſt, quemadmodum hodiè tu fuiſti*. Túne verò adeò obesâ nare homo es, ut irriſum te potiùs, quàm abſolutum hoc proverbio non ſentias? Riverius cùm Æthiopem te lavando & operam & laticem fruſtra perdidiſſet, dealbavit. Tu jam ſalve nobis Æthiops, aut, ſi mavis, paries

paries dealbate; quandoquidem quo Paulus Ananiam, eodem te Synodi præses titulo decoravit. Nunc ipsum decretum Synodi perpendamus. *Lectis chartis iis quæ allatæ fuerant à Delegatis Lugdunensibus circa litem illam quæ in suprema Hollandiæ curia mutilabatur, nihil in iis repertum est, quod valeret adimendæ Ecclesiis libertati, quâ Morum ad sacras conciones habendas cum occasio se dabat, invitare solebant.* Hæc, etiamsi tuâ solâ fide accipiamus, quàm obscura, quàm tepida, quàm ægrè absolvant reum, aut ne absolvant quidem, quis non videt? qui te olim maximis cumulare laudibus solebant, nunc multis criminibus insimulatum, ne uno quidem verbo tenuissimo purum aut insontem pronuntiant. Non commendant te Ecclesiis; *libertatem* tantummodo iis non *adimunt*, quâ te, non ad Pastoris assiduum munus, sed *cùm occasio se dabat*, ad concionandum fortuitò *invitare solebant.* Ista autem occasio si se nunquam

quam daret, id sibi displicere aut detrimenti quicquam inde capturam esse Ecclesiam, haudquaquam ostendunt. Tibi interim pro ara pulpitum est; illa in aula te jactas buccâ notissimâ; & quò turpior domi, eò clamosior in cœtu es: quicquid in occulto, quicquid in *sacco* illo peccas, hîc tua cymbala, tua æra concrepare strenuè non desinis; & tuum illud rostrum nusquam impudentius, quàm in rostris offers. *I nunc*, inquis, *& stupra & spurios tibi finge.* Immò, ito tu, inquam, & stupra tua si audes vel uno verbo disertè nega: id quod toto hoc libro facere non es ausus. *Consulantur acta publica*; immò consulantur acta privata, acta furtiva, acta nocturna tua, quæ vulgatissima istis regionibus jamdiu innotuere. Unde spurii si non extiterint, non continuò tu castus, sed eò fortassè nequior fuisti. Hactenus quæ tu testimonia attulisti aut malè parta, aut jam exoleta, id est aliquanto priùs data, quàm patefacta ea fuerint

facinora

facinora quæ à me tibi potissimùm objiciuntur, ostendi. Quibus testimoniis si ab innumeris passim viris bonis quos nunqnam nominatim læseras non est creditum, id quod ipsi Subscriptores tui queruntur, de me nostrísque hominibus, quos injuriis maximis ultrò irritasti, si non credamus, non est meritò quod queri quisquam possit. Postremas omnium literas Amsterodamensium Consulum & Rectorum, nescio cujus operâ, quóve pacto comparatas, ex Gallia transmittis: neque ad tempus omni ex parte satis accommodatas, & ad rem certè minimè appositas. Ego quæ tu ipse flagitiosa feceris, coarguo; tu quid magistratus in te non fecerit hoc testimonio duntaxat ostendis. Scripsi equidem, &, quod tum palam testatus sum, non pro certissimo, sed ut nuper audiveram, idque etiam per literas fide dignas, Magistratum Amsterodamensem tibi pulpitum interdixisse. Tu literas fateris *per omnes gentes* contra te ab *adver-*

sariis tuis *missitatas*. Et eos adversarios nunc scribis esse tuos; ego & bonos viros esse eos acceperam, & te adversarium sciebam esse meum. Ex ipsis quæro Magistratibus Amsterodamensium, num istiusmodi quippiam allatum ad se de adversario non tantùm suo, sed civitatis etiam suæ, silentio prætermittendum censuissent? Hoc igitur si verum non sit, est quoque levissimum; de quo & ego minimè laborare, & tu minimè exultare debeas. Nunquid est aliud quod testentur tibi hæ literæ? est aliud. Te *ex quo tempore apud se in publico munere versatus es, nihil admisisse quod justum prædictis calumniis locum dare potuerit*. Quid si antè admiseris, quàm ad eos venisti? Nam quibus Consulibus admissa abs te quæque fuerint, cujus in scabinatum prurities tuæ inciderint, si ex ratione fastorum non habeo dicere, id non dices, arbitror, ita magni referre. Quid, inquam, si ante admiseris? quod ego

quidem pro certo habeo. Tum sanè & hoc quoque testimonium, ancile tuum, haud multò plus ponderis, quàm alterius cujusquam habuerit; ut, quod de iis, quæ auditione tantum acceperat ab aliis, testificetur. Quod autem adjungitur te *extra culpam notámve fuisse*; id adeò liquidò non ita se habet, ut etiam reliqua in dubium vocare videatur. Non alium igitur atque teipsum tuis Consulibus opponam; qui te culpatum, notatum, vexatum, linguis omnium toto Belgio vapulasse, haud semel, pluribúsque verbis confessus es. Commodùm itaque interserunt, *ut ad nos relatum est*. A quibus autem? nam & ad nos longè alia, & à plurimis relata sunt: utrorum qui hæc tam variè referunt anteponenda fides sit, ipsi nostram æquè ac suam existimationem esse sciunt. At verò non ad se omnia quamvis consules, relata esse ut doceam, respondeant mihi rogo libellus iste in nos famosus, à Moro editus, relatúsne ad se fuerit? quem libellum edi-
 disse

disse in nostram Rempubl. non ministri erat Evangelici, sed ardelionis, & calumniatoris, & nebulonis maledicentissimi. Si negent de hoc libello quicquam sibi perlatum, posse & multa alia etiam improbissima non perferri ad se de hoc Moro velim existiment. Sin fateantur allatum sibi esse illius libri editorem fuisse Morum, suum tamen illi testimonium tanquam homini reverendo, probo, incu'pato perhibuerint, sciant nos istiusmodi testimonium etiam Consulum & Scabinorum tanquam levissimum, & nullius planè authoritatis repudiare. Horum, inquis, Rectorum *gravitatem, fidem, autoritatem si nosses; sexcentis millenorum Miltonorum libellis retundendis parem agnosceres.* Ego verò, mi homo, id nescio an ita facilè agnoscerem; quandoquidem & id nescio, ἀριστίνδην, an πλουτίνδην, virtute an censu magistratum illum in civitate sua obtineant. Neque me latet Consules, Prætores, illustriora longè quàm nunc sunt nomina,

mina, etiam verrem, reorum omnium Romæ perditissimum, studiosè defendisse, cum provincia tota, viríque boni universi gravissimè accusarent. Hoc summum fidei tuæ publicæ propugnaculum, eadémque basis & firmamentum maximum, quàm nullo tamen negotio labefactetur & corruat, vides. Sequitur Ecclesiæ Amsterodamensis Gallo-Belgicæ testimonium, subscriptore inprimis Hottono, Mori intimo, & quod suprà demonstravimus, Regii Clamoris conscio. Valde nobis probatum sit necesse est hujusmodi testimonium cujus subscriptionis princeps est Hottonus. Sed tamen quid afferat, videamus. *Tantum abesse*, ait, *ut eorum criminum eum reum esse sciamus aut agnoscamus quorum à quodam Miltone Anglo accusatur.* — Hujus fidei vis maxima, ut video, in ignorantiæ professione posita est. Quid hoc testimonio faciamus? quid hac fide? quæ suâ se potissimùm ignorantiâ commendat. Reum esse nescimus, non agnoscimus:

hoc quis præterea toto propemodum Belgio ignorat, quæ illi præcipuè crimina objicio, eorum ipsum in utroque foro, non reum modò diuturnum fuisse, sed plurimorum judicio damnatissimum; nec nisi potentium quorundam studiis, útque sacro potiùs ordini quàm ipsi consuleretur, fuisse absolutum. Tantùm abest ut reum esse sciamus, *ut contrà potius ab illo aliquoties conciones sacras rogaverimus.* Contenti nempe hoc forensi judicio, ubi gratia plus justo potuit; & sui idente præsertim Hottono, quoties ipse respirare & suis parcere lateribus decrevisset. Verùm hoc quid efficit? aut quis est nescius multos in concionibus satis esse placitos, satis suaves ac tinnulos, qui in omni vita reliqua offensioni maximæ fuerint? Etenim qui suis libidinibus explendis dat operam, quid obstat quo minus idem titillandis alienis auribus cōmodè servire possit. Quod reliquum est, index potiùs operis, quàm testimonium dici

me-

meretur: quando enim aliud quod dicat non habet, *satis superque testantur* inquit, *de ipso aliarum Ecclesiarum in quibus vixit diutiùs: quàm apud nos publica documenta ad quæ nos iis consentiendo referimus.* Quæ vox detrectantium penè, & libenter hoc negotio expedire se cupientium prorsus videtur; facítque ut non immeritò suspicemur, testimonium hoc, tametsi planè friget, non sine sudore tamen Mori, allaborante etiam Hottono, multis repugnantibus, impetratum ægrè fuisse. Epilogi loco est *Curatorum scholæ* testimonium. Verùm in schola quid tu declamites, quid recites, aut quemadmodum te geras, neque tanti esse reor ut cognoscere curemus, neque ad hanc causam pertinet. Vitam & mores tuos excutimus: quos cum isti vix attingere, & ad literas superiores malle nos remittere videantur, quod ad eorum testimonium infirmandum satis sit, superiùs quoque dictum putemus. Ad finem aliquan-

do pervenimus tuæ Fidei publicæ; quæ ex Gallico ferè sermone in Gallico-latinum *tralatitia* inanissimi libri maximam partem occupat. Copias jam omnes tuas cum supplemento etiam lustravimus: peramplas quidem eas, sed ad pompam sanè potiùs, quàm ad verum robur comparatas. Hæ sunt plumæ tuæ, sub quibus corniculam latitare te dixi. Hæc vestis illa multicolor quâ Morum revera, id est morionem te induisti: his tu phaleris ne populum quidem fefelleris: túque si sapuisses, aut ullo rerum usu præditus fuisses, nullius fore usus tibi hæc omnia, quod ad tuam attinet causam, facilè intellixisses. Potest fortasse quispiam, cujus nomen alioqui nunquam audissemus, tam sui venditandi causâ quàm tui, phalerata verba tibi dedisse: potest aliorum pudor & bonitas flagitanti ac sudanti, & agi jam tuam existimationem miserè querenti, hoc tantulum non denegasse. Potes tu per interpretes Hottonos multa confecisse:

fecisse: & tamen post hæc omnia scito te nihil quod ad rem pertineat in medium protulisse. Quid juverit, quæso, vel in foro testimonia generatim dicta, quid elogia de tuis *dotibus*, quid incertas blandientium amicorum laudes proferre, si ego te certorum criminum accuso? Accusarunt te adulterii Genevæ olim viri graves; tempus, locum, adulteram nominarunt: multorum præterea criminum te detulerunt. Quid si istam faraginem pro testimonio Judicibus tum tuis ostendisses? accepturósne putas fuisse eos, téque absolvendum istis criminibus fuisse continuò judicaturos? immò verò jussissent te, ablatis hisce nugis, appositè respondere; ullámne cum ista fœmina rem, rationémve habueris; illo in horto eámne conveneris; illo in tugurio, clausis foribus, solúsne cum sola fueris. Hæc & hujusmodi multa ex te requisissent; ad quæ singula, neque in illo tum judicio, quod te jure absolvere vel suspicione posset (judicium enim

illud

illud petitâ abeundi licentiâ commodùm prævertisti) neque in hoc libro, tot alioqui ineptiis refertissimo, quicquam respondes. Facis idem prorsus in causa quoque Pontiana: quid in foro transactum sit, quantopere tua gratia ad præjudicium miseræ mulierculæ post Salmasii obitum valuerit, suspiciosè admodum ipse narras. De illis nocturnis Hagâ Leidam itineribus, de illis cum Pontia clandestinis atque nocturnis congressibus, quanquam hæc & multò plura hujusmodi omnibus in ore sunt, nullum verbum facis. Quid hæc prorsus alienissima nobis obtrudis? immò quid omnino hanc tantam literarum ac testimoniorum congeriem tibi ullo tempore comparasti? an quod tuæmet ipse conscientiæ satis probatus apud te non eras? an quod de te nec tibi ipsi, nec spontaneis hominum sermonibus credere audebas, nisi tot coactis nominibus ac testimoniis tibimet confirmatum hoc esset atque testatum, id quod alioqui nunquam credidisses,

didisses, te virum bonum aut tolerabilem posse cuiquam videri? An verò tot criminibus accusatus, cùm de te homines ubique pessimè loquerentur, commendationibus totidem sanare illa vulnera posse te existimasti? atqui vides quo sæpius ex mala valetudine ad inanem medicinam, ex novis maleficiis & rumoribus inde natis ad novas perpetuò commendationes recurris, earum authoritatem eò semper minorem abs te reddi atque indies leviorem: ægrotare nimirum existimationem tuam & morbosissimam esse, quæ tot purgationibus, tot medicamentis indigeat commendationum quis est quin suspicetur? Sed fortassè longinquas in urbes quemadmodum prædicas, ad Professiones amplissimas persæpè invitatus, hoc te quasi commeatu iter facturus, instruxisti. Optimè: quæro itaque, an proficisci in animo tibi fuerit ad eos homines qui te ignorassent, an qui satis nossent? si ad illos, venustus profectò homo necesse est tibi

fueris,

fueris qui ab illis invitatum iri te unquam credideris, qui te ignorassent: Si ad hos qui te jam satis norant, quid hoc tanto commendationum instrumento ac sarcinâ ad eos opus erat, quibus jam anteà nomen clarissimum te esse ex eo ipso, quòd invitassent, sciebas. Perspicuum igitur est, nullam ob rem aliam, tantam vim testimoniorum commendatitiam sic te studiosè congessisse & in promptu semper habuisse, nisi vel ad ostentationem quandam circulatoriam, ad quam arte in factum te præcipuè atque natum existimarim; vel impendentis ignominiæ metu, quam ex flagitiis nondum patefactis certissimam tibi expectabas. Ut haberes nimirum speciosum aliquid & publicum & foris partum, quod privatæ atque domesticæ & erumpenti interdum ex latebris opponeres infamiæ; utque Procerum atque Doctorum splendidis testimoniis in quibus consequendis gratia atque ambitio nunc ferè plurimum possunt, contra

populi

populi veras voces te communires. Verùm ista te spes ut dixi, & frustrata jam est, & frustrabitur; cùm quia tuam obtegere improbitatem atque nequitiam, neque lux ulla neque tenebræ possunt; tum quia hoc ipsum quicquid est munimenti, quo te circumsepsisti, per se satis infirmum atque rimosum est. Id plenius adhuc fiet, si testimonia hæc tua, quemadmodum per se singula consideravimus, ita nunc postrema primis, prima mediis conferamus; & doctores procerésque tuos inter se paulisper committamus. Ut intelligi tandem possit, quæ fides illius fidei publicæ, illorum testium sit, ubi aut alii ab aliis tam longè dissentiunt, aut plerique tam multa vel dissimulant vel nesciunt, quæ suâ sponte alii fatentur. Illud imprimis exemplo sit, quod in iis literis occurrit quæ Genevensis esse Ecclesiæ dicuntur: *Nihil utique illi*, id est Moro, *vel ab infensissimis hostibus meritò objici queat; quod justè sit reprehensioni obnoxium.* Ego contrà

trà non quæ hoſtes objiciunt Moro, ſed quæ amici ejus, quæ teſtes ejus & *juſtæ reprehenſioni obnoxia* fatentur, & ipſi in eo reprehendunt ex his iiſdem teſtimoniis depromam. Quid enim Deodatus? *Non provocat quidem* Morus, *ſed terribiles ungues habet ad ſui tutelam.* Quos ungues? nam iſtiuſmodi quicquam inter Evangelici miniſtri arma non reperio; & Eloquentiam nolim à viro docto atque humano, tam truci metaphorâ ſignificari: Reliquum eſt, ut ungues illos, feritatem atque ferociam hominis interpretemur, quos non ad tutelam ſui, ſed ad injuriam aliorum, in nos certè nimiùm expeditos atque acres feræ ſimilior quàm paſtori exercuit. Apertiora haud paulò ſunt quæ Georgius Crantzius, Alberti æmulus, ne ab avunculo fortè ſuo hiſtoricâ fide ſuperetur, & quantò ægrior tantò fortaſſe veracior ultrò nobis largitur. *Ego Mori notitiam habui & Genevæ & in Belgio; ſemper magnas inimicitias*

ex-

exercuit cum æmulis, quibus ipse locum sæpe præbuit nimia libertate loquendi. En hoc teste, contra quàm ab altero dictum modò est, & *ungues habet* & *provocat Morus. Ferox* atq; *fidens crabronum irritator* infestissimus: Beelsebubem prope alterum dicas, nisi quod ille muscas: Laboris alioqui *intolerantior*, teste etiam laudatore Salmasio; cujus & *uxorem variè lacerat*, & alia quædam commiserat *inconsideratione tali homine indignâ*. Hæc ab amicis ac testibus tuis vis ipsa veritatis expressit; quæ quamvis favore & studio dicentium in molliorem partem flectantur, ejusmodi tamen sunt quæ ingenium tuum palam omnibus faciant, & hujus testimonii totius fidem infirmare haud mediocriter atque infringere videantur: cujus altera pars probum, inoffensum, sanctum, omni labe ac vitio carentem, altera contentiosum, turbulentum, arrogantem, garrulum, ignavum, injurium, inconsideratum denique & stultum nobis exhibet

exhibet Morum. Sic fuit tua fides publica, id est, nulla: reverteris nunc iterum ad privatam, quæ nullâ minor est. *At vides interea*, inquis, *quàm non tralatitio me dignentur affectu, quos tu vis mihi furcas comparare.* Immò tu vide, si potes, irâ atque amentiâ impeditus, quàm vehementer hallucineris, quàm nihil attentè agas. Non ego hoc *de Batavis*, sed Genevensibus intelligi volebam; nec quid hi statuissent, sed quid tu meruisses. *Verba*, inquis, *tua recognosce*, *Orestis æmule.* Recognosco, inquam; O restis æmule! Cujus flagitia si pro meritis excepisset Magistratus, jamdudum adulteria patibulo pendens luisses: nimirum Genevæ, ubi adulterii delatus eras; ad alios magistratus cognitio illius facti pertinere non potuit. Quæ sequuntur porrò & luiturus propediem videris, & hæc non iratus tibi ominor, sed duntaxat jus dico, facilè demonstrant, non tum prædixisse me quid sis passurus, sed pronuntiasse quid esses meritus,

tus; idque (cùm de nobis ipse prior judicasses) pari jure meo fecisse. I nunc non conscientiæ integritate, non justâ defensione, sed scelerum impunitate quod facis effer te & gloriare. *Huic*, inquis, *fungo*, *nuperè terra nato quem aut quos opposui?* Erras More, & me non nosti: mihi lentè crescere, & velut occulto ævo satius semper fuit. Tu ille fungus qui ex ephebis modò Genevam profectus, Græcarum literarum professor subitò emersisti; & tot viris natu *grandioribus Ecclesiastis*, *Jureconsultis*, *Medicis*, *illa ingenii tunc primùm efflorescentis gratia*, ut tu satis fungosè narras, *palmam* præripuisti: mox inter fungos, & olera, & armamenta olitoria, fungo recens tuberante, non tu quidem Claudium extinxisti, sed Claudiam supinasti. Nunc *conciliare* me jubes mea *dicta*, si possum, *& fabulas* cum Magistratuum *dictis atque judiciis* abs te scilicet emendicatis: Ego verò mea dicta cum tuis factis facilè concilia-

O vero;

vero; de ipsorum dictis atque judiciis ipsi viderint: nos ut non porticibus, ita nec iisdem judiciis fruimur. Tu tecum si potes temetipsum concilia; qui totum illud Genevense negotium, & gravissimum in te crimen adulterii, quasi fabulam refutatione prorsus indignam prætermisisti; hîc alteram fabulam de infenso erga te Magistratuum animo, summâ curâ, summóque studio refellere conaris. Cur illam quæ vehementissimè ad te pertinuit, tam facilè prætermittis, hanc quæ te minimè attingit corrogatis tot testibus tantâ mole refutare contendis? Sanè si ipse tibimet constare vis videri, nósque tuum institutum & respondendi rationem intuemur, qui fabulas confutatione indignas esse censes, aut illud in te verum crimen, aut hoc de te non verum Magistratûs judicium credamus oportebit. At non omni ex parte vituperandus est Morus; habet suas laudes; magna vitia magnis virtutibus compensat; facit quòd in homine Eccl-

clesi-

clesiastico laudatissimum simul & rarissimum est, ut gratis concionetur. *Nullo*, inquit, *stipendio autoratus gratuitam Ecclesiæ operam rogatus præsto:* immò verò fortuitam; ex quo videlicet ampliore mercede propositâ, relicto Pastoris munere, sacrarum Historiarum Professor factus es; id est reverà, ex sacrario in scholam ad stipendium uberius emigrasti: tum si cujus rogatu fortè concionaris, hoc tanquam beneficii loco imputas; cùm assiduum Pastoris ministeriū deserueris, ut hanc subcisivam operam desertæ abs te Ecclesiæ non sine maximo compendio tuo gratis impertire videaris. Tu verò More, si Ecclesiam Medioburgensem, quæ te, ut ais, tam honorificè invitasset, tanto cum fructu audisset, tam ægrè dimisisset, sine gravissima causa reliquisses, & ad alium gregem, idémque munus Pastoris te contulisses, reprehendendum meritò & levitatis arguendum existimarim. Nunc cùm *Attalicis*, ut ipse ais, *conditionibus*, non

Christianis, & *emolumenti fructu* longè uberiore adductus, non de grege in gregem desultorius tantummodo Pastor transieris, sed illo munere longè potiore posthabito, ex Evangelii ministro mutatus in Professorem & Historicum, ex ipsis Ecclesiæ adytis ad pomœria regressus sis, non mercenarii solùm, sed defectoris propè numero habendum te esse, si habenda veteris & sanctissimæ disciplinæ ulla ratio est, affirmare non vereor. At concionaris tamen: & strenuè quidem, nunquam *majore cum fructu* Attalico, ad Pergamenos putà, non tuum ad gregem; quibus si fortè aures vix satis teretes pruriunt, tu, vitio cantorum planè converso, rogatus nunquam desistis: & velut sacerdos Phrygiæ matris nondum exectus, aut Curetum aliquis, moves libenter tua crotala; non ut vagitum quempiam fabulosum, sed ut rumores flagitiorum tuorum plus nimio veraces fanaticâ vociferatione obruas. Hoc tu septenario strepitu & do-

ctrinâ fortuitâ, ut quivis olim cyclicus aut sophista, si rogatus recitas, desertum Pastoris munus assiduum explere te putas? At concionator est bellus & facundus. Ita, credo, ut est orator; cui proverbia si demas, & insutos versiculorum centones, orationis ipso filo atque contextu nihil inornatius, nihil incompositius, nihil verbosius atque putidius; nihil ubi venustatem, numerum, atque nervos paulò disertiore homine dignos magis requiras. Unum est in quo graviter titubatum à me esse fateor: Græcarum literarum professorem dixi, quem sacrarum Historiarum dixisse debui: enimverò incredibile mihi prorsus, & portento simile videbatur, Historiarum sacrarum eum esse Professorem, qui tot profanarum argumentum ipse atque materies esset. Tu verò mihi rectiùs, More, non Historiarum, sed Calumniarum Professor deinceps nominaberis. Quod ne quis à me secus atque res ipsa se habet dictum arbitretur, mea ipsa verba abs te

prolata in medio ponam; tuam deinde horum interpretationem, quam dico esse Calumniam: ut quàm impudenter & malitiosè agas, quod & suprà idque sæpius demonstravi, & hinc qualem te sacræ etiam literæ tortorem proculdubio sentiant, præterire neminem possit. Restat jam tibi sola Græcarum literarum professio: ergo hoc ego *crimini* tibi do, quòd Græcas literas es professus: ergo ego *Græcas literas, earúmque professores cogo in ordinem.* Ergo ego *Græcas literas ad ima subsellia relego.* Quis horum quicquam sequi præter te dixerit? ipsa malitia si operam tibi suam locasset, tale quippiam ex meis verbis ullam in partem torquendo exprimere quî tandem potuisset? tu hoc non solum pro verissimo tibi sumis, verùm etiam ut non nasutum minus conjectorem te, quàm navum esse Calumniatorem intelligamus, *cur Græcas,* inquis, *literas, earumque professores cogas in ordinem, nisi me fallit animus,*
olfeci

olfeci fucum : Nempè Salmasius cùm esset Græcæ linguæ callentissimus, & hujus ego authoritatem elevare statuissem, id ut quoquo modo possém, Græcas literas, *ejus*, si diis placet, *regna*, *ad ima subsellia relegavi*. Quis calumniari solertiùs, quàm hariolari te nunc dicat? Atqui non meus ille fucus, vir sagacissime, sed tuus mucus quem olfecisti, tantummodo erat. Mihi enim cum Salmasio de Græcis non magis literis quàm Calendis contestata lis erat; non illum literis vel Græcis vel Latinis sed Authoritatum & rationum ponderibus affligendum atque sternendum esse intelligebam. Hinc tu, propterea quòd omnes cupidè ambages quæris, nequid ad rem dicere cogaris, ut olim paupertatis, ita nunc Græcarum literarum in laudes ridiculè sanè transcurris. Quas ego cum neque nesciam, &, si quis alius, plurimi faciam nihil profectò ineptius, nihil alienius fingere potuisti, quàm despectas à me esse Græcas

Græcas literas: cùm non tibi illas, sed te illis probro esse dixerim. Sed hæc tua perpetua ferè ratio est; ubi non fictis criminibus urgeris, ut ne obmutuisse planè videaris, data tibi esse à me crimini quælibet fingis, aut absurda quævis & falsissima de me inferis, eaque in primis quæ dicta nunquam sunt, refutanda arripis: Hîc strepis, hîc tumultuaris, hîc te jactas. Si adulterii te postulo, paupertatem scilicet contemno; paupertas tibi contra me toto penu loculorum tuorum defendenda est: Si stupri arguo, Græcas literas nimirum vellico; Græcarum literarum obtrectator oppugnandus tibi sum: Sic tu vera fictis eludere conaris, ut hoc fumo excitato occultare turpem fugam & convictissimi sontis pudorem atque silentium possis. Vide autem, dum Græcas literas tam veteratoriè laudas, ut irascantur tibi Literæ Latinæ, tuumque *jecur latinum*, ut satis sanum non sit. *Quota pars hac est, inquis, sputorum & ala-*

porum?

porum? Næ tu masculum tibi alapum hoc solœcismo meruisti; nam fœmineas esse alapas quas tot sensisti, mirum non est si invitus agnoscas. Verùm hæc missa faciamus; levia sunt, vetera sunt; alius repentè homo jam factus est Morus; ad sanitatem jamjamque est rediturus; gradum unum atque alterum fecit; paulò veracior, paulò candidior ab Rhetorica Diaboli (sic enim calumniam suprà nominat) ad Rhetoricam transit Juliani. *Vicisti*, inquis, *Miltone*. Hanc nempe vocem, ut ille olim (ne non Apostata satis germanus per omnia videaris) veritate victus emisisti. Sed vide, ne sincerum quod est, cauponum more, mendacio statim diluas. *Confitentem*, inquis, *habes reum*. Ego verò reum quidem habeo; confitentem non habeo: nisi si id pro confesso est habendum quicquid tu silentio præteriisti: sic enim & libellum in nos famosum edidisse, & hosti nostro dicasse, & Anglicanam Rempubl. indignissimis modis, méque

meque nominatim illæsus læsisse, totam denique fabulam Genevensem confiteris. Ab hac prævaricatione ad precationem quandam artificiosè compositam te confers; sive ea tuæ fidei publicæ extrema confessio dicenda est; ad quam Deum testem invocas, tremendum fateor & testem & judicem. Multa confiteris, multa ploras, peccata quidem *longè gravissima*, sed quæ ad nos nihil attineant, quia penitùs latent, & etiamnum inconfessa nobis sunt. Et ista quidem si in occulto, clausisque foribus, ut peccare anteà, ita nunc precari in animum induxisses, laudassem equidem te, déque benignitate & clementia divina benè sperare jussissem: nunc cùm in platea media orantem te hîc reperiam, ad homines potiùs quàm ad Deum concinnatas has esse preces, & quasi ultima jacentis tuæ fidei publicæ suspiria judicarim. *Te Deus, te testem invoco, an non videant homines in corde isto quæ tu non vides.* O confessionem

claram

claram atque simplicem! immò verò quid obscurius, quid cautius, quid jure consultius componere poteras, ut decem causidicos vel adhibuisse videre re, vel pertimuisse? Nam quid hoc est, obsecro? *un non videant homines in corde isto.* Quid vident homines in corde? Urinatore hîc opus est Delio. Verùm quid quis in corde videat, viderit. Ego facta palam, audita, visa, testata refero: quas nemo meas esse calumnias sine maxima calumnia dixerit. *Longè turpior sum*, inquis, *re quidem vera quàm illi fingunt; ob illa tot abscondita, quorum apud te reus verè sum.* Sic tu nota ignotis, clara absconditis delere atque eluere conaris: occulta, incerta, latentia confiteris, ut explorata, certa, manifesta eò impudentiùs negare possis: ad extremum eò descendis, ut confessionem hanc, quasi libellum famosum de temetipso conscribas, quò faciliùs veram accusationem aliorum possis evadere. Tu hæc atque hujusmodi valere apud Deum

Deum cave existimes; apud homines certè vel mediocriter sagaces, minimè valebunt. Quòd si linguis, ut ipse ais, atque conviciis omnium jamdiu verberatus, resipuisti aliquando revera, & ad bonam frugem revertisti, gaudeo. Nos te sic veram egisse pœnitentiam arbitrabimur, si tuarum in nos injuriarum & maledicentiæ famosæ pœnituisse tandem intelligemus.

FINIS.

Typographica errata sic corriguntur.

*Pag.*8.*lin.*4.*lege* neque maledicentiæ. *p.*11.*l.*18. *dele* loqui. *p.*17.*l.*1. *dele* aliis. *p.*35.*l.*8, *lege* uni. *p.*48.*l.*14. *lege* metiri. *p.*75.*l.*20. hastâ *sine commate.* *p.*59.*l.*4. *lege* quidem.